A. 1 VZ 1.

Albo czyń albo day pokóy.	Entweder mache auch ein Ende, oder laß seyn.
Albo day, alboć wydrę.	Gieb, oder ich nehme dirs mit Gewalt weg.
Albo moia gęba cholewa?	Ist mein Maul ein Stiefelknecht? (Trampkloen?)
Albo piy, albo się biy.	Entweder trinke, oder schlage dich herum.
Albo rogi na mnie widzę?	Sind sie mir denn nicht gut?
Albo ſzach, albo mat.	Entweder gewonnen oder verloren.
Albo tak, albo ſak.	Entweder so oder anders so je oder weise.
Albość tu po ogień przyſzedł.	Bist du hier nach Feuer gekommen.
A mnie piskorz.	Und ich bekomme das Schlechteste.
Ani be, ani me.	Er ist ganz stille.
Ani mnie tam, ani mnie ſam.	Ich bin in Gedanken, ich weiß weder aus noch ein.
Ani do Rady, ani do Zwady.	Er ist nirgends werth zu.
Ani żak, ani dworak.	Er ist ganz ungeschickt. Man kan ihn nirgends wozu brauchen.
A stera Groyskowi śmierć dzi.	Einem Sohn geht keine Musketen.
A tobie ſroma?	Und du verlangst auch so en sehen.

B.

Bać się trzeba trzćinie, gdy dąb wiatr wywinie.	Nim ein Exempel von dem, der größer ist den du.
Barziey te rzeczy smakują, których zakazują.	Nach verbotenen Dingen pflegt man mehr zu ringen.
Barzieyto czujemy, na co patrzymy.	Auch Sehen geht für hören.
Baw się doma, chcesz li mieć Głowę spokoyną.	Wilst du haben Gemach, bleib unter deinem Dach.
Będzie, będzie, a nie wie dziec kiedy.	Es ist noch lange hin, ehe er wird geschehen.
Będąc młodym pamiętay na Starość.	In der Jugend soll man an das Alter gedenken.
Będzie dobrze, kiedy złe minie.	Wan das böse vorbey ist, alsdan wird es besser.
Będzie też słońce przed naszymi wroty.	Wir werden auch einmal von Glück sagen können.
Będziesz Pastérzem nad świniami, nie nad duszami.	Du wirst dich sehr in der Hofnung betrügen.
Bez dołu grobla, bez nakładu zysk nie będzie.	Wer gewinnen will, muß keine Unkosten sparen.
Bez miary lekarstwo stanie za Truciznę.	Allzu viel Arzeney ist auch ungesund.
Bez potrzeby Wymowka, gotowe Oskarżenie:	Wer sich ohne Nothent-schuldiget der giebt sich schuldig.

Bez ochoty, nie spore roboty.	Wenn man nicht recht zu Lust hat, geht die Arbeit schlecht von der Hand.
Bez iakiego promotora, y godny nie wskora u dwora.	Zu Hofe kommt auch ein Gerechter ohne Beförderer nicht fort.
Bez prace, nie będą kołacze.	Ohne Arbeit hat man nicht. Wolarbeit, da der Magen.
Biada tey kokoszy na ktorey Jastrzębia zaprawują.	In Gefährlichkeit ist der [illegible] an ärgsten denen.
Bicz z piasku nie będzie.	Eine Peitsche aus Sande kan nicht werden.
Biedna Starości, nosząc cię bolą kości.	Das Alter pfleget gemeiniglich beschwerlich zu seyn.
Bierze wilk y liczone.	Der Wolf nimmt auch gezehnete Schaafe.
Bitemu psu dosyć kiy pokazać.	Verbrannte Kind fürchtet das Feuer.
Błazeńskie rzeczy rychley niż dobre poymujemy.	Man lernet eher Böses als Gutes.
Bliższa koszula niż kaftan.	Das Hemd ist näher als der Rock.
Błogosławiony Człowiek, ktory się Pana Boga boji.	Ein Gottesfürchtiger Mensch, ein seliger Mensch.

Bodaycię, żyd mowi, Bóg z tym skarał Sąśiadem.	Einen bösen Nachbar zu haben, ist der Juden böser Wunsch.
Boga mając rzekę śmiele, niedbam nie o Przyjaciele.	Ist Gott bey mir, was frage ich nach den Freunden.
Boga wzyway, ręku przykładay.	Bethe und Arbeite.
Bóg nie opuśći kto się nań spuśći.	Gott verlässt den nicht der sich auf ihn verlässt.
Bogactwa teraz przod kupą, a Cnoty ustępują.	Geld pflegt der Tugend ein, und Vorschub zu thun.
Brać tam trudno, gdzie niemasz.	Da ist schwer zu nehmen, wo nichts ist.
Braćia zgodliwi, są wielkie dziwy.	Wann Brüder eins sind, ist gross Wunder.
Brzuch tłusty łeb ma pusty.	Ein fetter Bauch hat einen leeren Kopf. (wenig Verstand)
Buczno a w piętyzimno.	Geprahlt und ist nicht dahinter.
Bez nie ale, byłoby wszystko w cale.	Niemand ist ohne Tadel.
By nie Przygody byłby świat jako Gody.	Es ist nicht vollkommen in der Welt.
Być Kozie na woźie.	Dem Tode kan man nicht entgehen.

C. 1

Chcącemu krzywda nie bywa.	Wer selbst will, dem geschieht kein Unrecht.
Chcącemu nic nie trudno, niechcącemu wszystko.	Es ist nicht zu schwer, wozu man Lust hat.
Chcé, aby się mu kłaniano.	Er will gebeten seyn.
Chceszsię nikogo niebać, bądź niewinny.	Willst du ohne Furcht seyn, must du ohne Schuld seyn.
Chcész być bez jakiey wady, nie poczynay nic bez rady.	Man muß zuvor Rath halten, ehe man eilen.
Chceszli co mieć, trzeba ucierpieć.	Willst du haben eine Sach, so habe Ungemach.
Chleb w drodze nie cięży.	Das Brodt ist auf der Reise niemahls schwer.
Chleb z serem zdrowemu lepszy niż jarmuż choremu.	Käß und Brodt ist gut vor Hungersnoth.
Chleb z solą z dobrą wolą.	Einen freundlichen Gesicht ist Brodt und Salz ein angenehmes Gericht.
Chłop na klaczy jeździ a klaczy szuka.	Er sitzt in den Wänden und sucht es.

Chłopa sercem nie mierzę.	Kleine Leute sind auch nicht zu verachten.
Chłop strzela, Pan Bóg kule nosi.	Der Mensch denkt, und Gott lenkt.
Chłopska rzecz sito jeść, a sito pić, szlachecka.	Viel essen ist bäurisch, und viel trinken ist adelich.
Choć nikt nie widzi, nie czyń, czym się Bóg brzydzi.	Sündige nicht, wenn gleich keiner sieht.
Chodzi jak owca, a tryka jak baran.	Er stellt sich fromm, ist aber ein Schalk dabey.
Chorego pytają, zdrowemu dają.	Wir werden geben weill der frag nicht gern.
Choremu się poprawuje, gdy śmierć bliżey przystępuje.	Die Krankheit lässt nach vor dem Tode.
Choremu zdrowi dobrą radę dają.	Wann wir gesund seyn, so können wir den andern rathen.
Choroby śmierć uprzedzają.	Krankheiten sind des Todes Vorboten.
Chude wszy barziey kąsają.	Hungrige Fliegen und hungrige Läuse stechen ärger.
Chudoba Cnoty nie traci.	Armuth schändet nicht.

Chuda fara, sam xiądz Pleban dzwoni.	Kirchen armen Pfarre, der Pfarrer muss selbsten läuten.
Chwała z własnych ust śmierdzi.	Eigen Lob stinkt.
Cicha woda brzegi podrywa.	Stille Wasser haben tiefe Gründe.
Cnota Naukę przechodzi.	Frömmigkeit ist besser denn Gelehrsamkeit.
Cnota z przodku przykra, a potym łagodna.	Der Anfang zur Tugend ist schwer, das Ende angenehm.
Cnota, Pokora nie ma mieysca u Dwora.	Bey Hofe bleibt man selten fromm.
Cnota w Piecu nie lega.	Die Tugend auf tal können rauhen Weg.
Cnota y w nieprzyiacielu pochwały godna.	Die Tugend soll man auch an dem Feinde loben.
Cnota w czynieniu zawisła nie w imieniu.	Die Tugend gehet nicht mit Worten sondern mit der That um.
Co Bog dał, to w kobiałkę.	Was Gott hat gegeben der Bettelmann in den Kober (Tasche).
Co chcesz mieć tajemnego, miey u siebie samego.	Was du allein weisst, das sage keinem.
Co Ciało lubi, to Duszę gubi	Des Leibes Wollust ist der Seelen Verlust.

Co dobre znamy, a nie działamy.	Wir wissen was gut ist, und thun doch nicht.
Co dzień Człowiek mędrszy.	Der Nachstfolgende Tag ist des vorigen Meister.
Co dziś opuścisz, jutro nie dogonisz.	Was du heute hast fahren lassen, das wirst du Morgen nicht erjagen.
Co Głowa, to Rozum.	So viel Köpfe, so viel Sinnen.
Co jednego potkało, y drugiego potkać może.	Was einem begegnet, kann dem andern auch wiederfahren.
Co kogo boli, o tym mówić woli.	Der Schmerz lehrt reden.
Co komu miło, choć na poły zgniło.	Das Liebste, das Schönste.
Co kray, to obyczay.	Ländlich, Sittlich.
Co łacno przyidzie, łacno odeydzie.	Was leicht entstehet, muss bald vergehen.
Co lepsze zginęło, co gorsze zostało.	Das Beste ist weg, das Schlimmste ist geblieben.
Co ludzie radzi słyszą, temu łacno wierzą.	Was die Leute gerne hören, an das glauben sie bald.
Co ma wisieć, nie utonie.	Was hängen soll, das ersäuft nicht.

Co ma zły początek, zły koniec weź~~mie~~ mie.	Ein böser Anfang [illegible] böses End.
Co nie dość, to nie za wiele.	Was nicht genug ist, das kan nicht zu viel seyn.
Co się skupi tanie, y potem się dostanie.	[illegible]
Co się tylko urodzi, tylko zginie.	Die Natur [illegible]
Co się odwlecze, to nie uciecze.	Verschoben ist nicht aufgehoben.
Co się prętko wznieci, nie długo się świeci.	Was bald [illegible] bald.
Co się uczynić nie godzi ~~zi tez~~ to też y mówić szkodzi.	Was [illegible]
Co się stało, rozstać się nie może.	Was geschehen ist nicht zu ändern.
Co tobie nie miło, tego drugiemu nie czyń.	Was dir nicht lieb ist, das thu auch keinem andern.
Co sam sprawić możesz, drugiemu nie zlecaj.	Was du selber [illegible] keinem andern [illegible]

[illegible] nie kto w swey Głowię warzy, o tym się mu w nocy marzy. — Womit man di tag [illegible] gehl, davon traumt einem in der Nacht.

Co w święto przetrzesz, w powszedne dni tego przypościsz. — Was du Sontags [illegible], das must [illegible] in der Woche darben.

Coż z jabłoni spadnie, nie daleko upadnie. — Der Apfel fällt nicht weit vom Baum.

Co z oczu, to z myśli. — Aus den Augen ist, auch aus dem Sinn.

Cudze ręce lekkie, nie pożyteczne. — Mit fremden [illegible] mein [illegible] mit eigenen [illegible].

Cudze złe na słońcu, swoje w cieniu stawiamy. — Der andern ihre Mängel macht man offenbar, unsere eigenen verbirgt man.

Cudzymeś wołem orał. — Du hast mit fremden Kalbern gepflügt.

Cudzego nabywając swoie i całe stracił. — Wer dem andern nach [illegible] verlohrt das [illegible].

Czas ~~[illegible]~~ uchodzi a my z nim. — [illegible] vergeht und wir mit [illegible].

Czasem

Czas utracony nigdy się nie wróci. — Die verlorne Zeit kömt nimmer wieder.

Czas wszystko wyjawia. — Es ist nichts so klein gesponnen, es kömmt endlich an die Sonnen.

Czasem przy winnym y niewinnemu się dostanie. — Zuweilen muß ein Unschuldiger [illegible] mit leiden.

Czasem z zatłu przychodzi do stawu. — Unter dem [illegible] wird oft ein [illegible].

Czasu wojny nie masz rządu. — In Kriegszeiten liegt das Regiment.

Czasu szczęścia bój się nieszczęścia. — In guten Glücke [illegible].

Czciy gory, młody człek, li m[illegible] wgrzwił prosty. — [illegible]

[illegible] bój się [illegible] — [illegible] zu [illegible].

Czego bardzo żądamy tego się nie dziewamy. — [illegible] will das [illegible].

Czego nie znamy, tego nie żądamy. — Wovon man nichts weiß, darnach hat man keine Verlangen.

Czego oczy nie widzą, tego sercu nie żal.

Was das Aug nicht sieht, [illegible]

Czego Panowie nawarzą, tym się poddani poparzą.

[illegible]

Czeka iak kania na deszcz.

[illegible]

Czego się nie spodziewa, to nayrychley przypadnie.

Unverhofft kömt oft.

Czego się nowa skorupa nasiąknie, tym zawsze trąci.

[illegible]

Czego się z młodu nie nauczysz, na starość darmo.

[illegible]

~~Czyśta Czepi się~~

[illegible] to gdy kto chce po[illegible] to jest [illegible]

[illegible]

Cz[illegible] to się śmieje z [illegible] wielem [illegible]

[illegible]

[illegible] się piąty.

[illegible]

Człowiek tak, a Bóg inak.	Der Mensch denkt, Gott lenkt.
Cyla z roda tego y grzech.	Wer [illegible]
Czyniąc dobrze, nie bój się nikogo.	Thue recht, scheue niemand.
Zając zyskuje, kto godnie mu daje.	[illegible]
Dałci Bóg dary, zażywaj miary.	Hat dir Gott beschert, so brauche maße.
Dar za dar, a darmo nic.	Ein Dienst ist des andern werth.
Darowanemu koniowi nie patrzą w zęby.	Einem geschenkten Gaul sieht man nicht ins Maul.
Dębowa wić uczy robić, brzozowa rozum dawa.	Die Stange lehrt arbeiten, die Ruthe giebt Verstand.
Dla przyjaciela nowego nie opuszczaj starego.	Mit neuem Freunde [illegible] alten [illegible]
Dla ścieżki gościńca nie opuszczaj.	Um der Fußsteige willen [illegible] die Landstraße nicht.
[illegible] dobre pamięta, a złe [illegible]	[illegible]

1.

Dłużnik wszystko bierze, smutno oddaie.	Ein Schuldner nimmt gerne an, und giebt betrübt wieder zurück.
Do Boga, gdy trwoga.	Zur Zeit der Noth [illegible]
Dobra sprawa nie potrzebuie wiele słów.	Eine gerechte Sache bedarf nicht viel Worte.
Dobra wola za uczynek stoi.	Man muss den Willen vor die That annehmen.
Dobrą sprawę sobie, opaczną radzi przy[illegible] ludziom.	[illegible] für sich [illegible] den andern [illegible]
Dobre dzieło słychać, a złe, ieszcze daley.	Das Gute höret man weit, das Böse noch weiter.
Dobre imię, Wiara y Oko, żartu nie cierpią.	Ein Nam, Glaub und Aug leiden keinen Scherz.
Dobre się samo chwali, złemu zalecenia potrzeba.	Gute Waare [illegible]
Dobremu koniowi więcey nie trzeba.	[illegible]
Dobro nasze więcey poznać, niż go nie staie.	[illegible]
Dobrze kiedy się pocznie, posuwa się wszędzie [illegible]	Was ein [illegible] alle [illegible]

Dobrych nie wiele. — [illegible]

Dobrym szkodzi a złym odpuszcza. — [illegible]

Dobrzy roskoszy na świecie mało, przykrości dosyć mają. — [illegible]

Dobrze wszędy, lecz w domu niżli kędy. — [illegible]

Domowego złodzieja nikt się nie ustrzeże. — [illegible]

Dopiero koniowi owsa, kiedy chce iść do [illegible]. — [illegible]

[illegible] ma [illegible] sercem z tuszą trudno. — [illegible]

Dziurawy wór trudno napełnić. — [illegible]

[illegible] — [illegible]

F.

Frasunki przed czasem siwiznę przynoszą.	Sorge macht vor der Zeit [illegible]
Fortel na złodzieja nic nie dbać o niego.	[illegible]
Fortuna szkło kruche, mowi szczęscy.	Glück ist wie das [illegible] wandelbar.

G.

Gadu, gadu, a pości o krupy.	Mit Schwatzen [illegible] man nichts.
Ganiący kupić; chwaląc przedać.	Der Käufer tadelt, der Verkäufer lobt.
Gardzić się nikim nie godzi.	Man soll niemanden verachten.
Gdy kota myszy nie czują, bezpiecznie sobie harcują.	Wenn die Katze nicht zu Hause ist, so tanzen die Mäuse auf dem Tische.
Gdy wojska biją, niech się tchórz boji.	Man schlägt [illegible] auf [illegible] man meint [illegible]
Gdy się drzewo obali, każdy wiórzy zbierać.	Wenn der Baum fällt, über den laufen alle Leute.
Gdy się trafi co wątpli wego, czyni, co jest bezpieczniejszego.	Im Zweifelsfall [illegible] man das sicherste erwählen.

Gdy sobie ludzie podpiją, w ten czas poznać fantazyą.	Wenn die Leute [illegible], dann [illegible] Kaprice [illegible]
Gdy wiatr nie służy, do wiosel.	[illegible] nicht der Wind [illegible] dan [illegible] Rudern [illegible]
Gdyś na swobodzie, myśl o przygodzie.	Denk, daß der [illegible] [illegible]
Gdyś się nabożnie modlił, jakbyś na woły zrobił.	[illegible] [illegible]
Gdzie się radzi widzą, tam nie często bywaj.	Man [illegible] nicht zu oft [illegible].
Gdzie cienko tam się rwie.	[illegible] ist es am meisten [illegible] man [illegible].
Gdzie dobrze, tam Oyczyzna.	Wo es einem wohl [illegible] da ist [illegible] Vaterland.
Gdzie dwiema nagotują i trzeci się pożywi.	Wo zwein [illegible], da kann der dritte auch satt werden.
Gdzie diabeł nie może sprawić, tam babę pośle.	Wo der Teufel nicht selbst hinkommt, da schickt er ein altes Weib.
Gdzie jedzą tam jedz, gdzie pieniądze liczą, tam nie zawadzay.	Wo man ißt, iß mit, wo man aber Geld zählt, da mach dich von dannen [illegible].

Gdzie kogo dolega, tam y ręka sięga.	Wo es weh, da die Hand.
Gdzie miło, tam oczy gdzie boli, tam ręce.	Wo die Liebe, da die Augen, wo einem weh thut, da sind die Hände.
Gdzie niemasz, y Krol nie weźmie.	Wo nichts ist, hat der König sein Recht verlohren.
Gdzie niemożesz przeskoczyć, tam podlez.	Wo man nicht kan überspringen soll man untendurch kriechen.
Gdzie Pan Bog Kościoł buduje, tam Diabeł kaplicę stawia.	Wo Gott die Kirche baut, da baut der Teufel eine Capelle.
Gdzie się niegodzi o prawdę domawiać, tam się godzi abo mowić, albo milczeć.	Wo man nicht kan klagen, da muss man leiden.
Gdzie swawola panuje, tam niewinność szwankuje.	Wo der Muthwille regiert, da hat Unschuld keinen Schutz.
Gdzie złe przypadki, tam przyjaciel rzadki.	Freunde in der Noth gehen tausend aufs Loth, soll es aber ein harter Stand seyn, so gehen tausend auf ein Quintl.
Gdzie ogon rządzi, tam głowa błądzi.	Wo der Schwanz regiert, da wird der Kopf irrig.

Gdźie wiele rąk, tam sprora robota.	Viele Hände machen leichte Arbeit.
Głod nemu chleb na myśli.	Wenn man gähnet, denn hungert man.
Głodnemu y mucha po ~~nosie~~ wadzi.	Dem Hungrigen [illegible] schaden Fliegen im Magen.
Głód wiele naucza komu dokucza.	Hunger ist aller Künste Lehrmeister,
Główka by sła krówka, a Rozumu by naplwał.	[illegible] großer Kopf hat oft weniger Verstand.
Głupi, kiedy milczy za mądrego uydźie.	[illegible], wenn er schweiget [illegible]
Głupi daie, mędrszy bierze.	[illegible]
Gość nieproszony nie barzo bywa uczczony.	Ungebetene Gäste setzt man hinter die Thüre.
Gościu w gospodarskie rzeczy nie wdaway się, mieysz swe na pieczy.	[illegible]
Gospodarz każdy w domu swoim pan.	[illegible]

Grzeczny Młodości kat: że Pan Bog, gdy stare kości.	Was man in der Jugend gebrauet hat, das muss man im Alter ausgehalten.
Gotowe Nieszczęście zła Porada.	Wo böser Rathschlag gewiß ein Unglück.
Gotowe Zdrowie kto Chorobę powie.	Auf guten Freunden die Krankheit klagt gute Cur.
H.	
Hetmanem woysko stoi.	An einem guten Feldherrn ist viel gelegen.
J.	
Ja o cebuli, ty o czosnku.	Ich rede von Zwiebeln und du von Knoblauch.
Jaje chce być mędrsze niż kokosz.	Das Ey will klüger seyn als die Henne.
Jak cię widzą, tak cię piszą.	Wie einer scheinet von außen, so hält man von ihm.
I z [illegible] strzeli, gdy Bog dopuści.	Auch ein [illegible] schießet, wenn es Gott zulässet.
I tam Bóg nie bierze, gdzie nie masz.	Wo nichts ist, da hat der Kayser ein Recht verlohren.
I strzyże i goli.	Er scheeret, und balbieret zugleich.
Ja o Pawle a on o Gawle.	Ich rede von Paul und er von Gaul.

Jak dudy nadmiesz tak zagraią.	Wie du den Sackpfeife aufbläsest, so gehet sie auch.
Jak pozdrowisz, tak ci podziękują.	Wie der Gruß ist, so ist auch der Gegengruß.
Jak sobie pościelesz, tak się wyśpisz.	Wie man sich bettet, so wird man auch schlafen.
Jak ~~tak~~ tóż złodziey, co kradnie, tak ten co taji.	Der Hehler ist so gut wie der Stehler.
Jak zasiejesz, tak będziesz żniwować.	Wie man säet, so wird man auch ernten.
Jak żył, tak skończył.	Wie gelebt, so gestorben.
Jaka praca, taka płaca.	Wie die Arbeit, so der Lohn.
Jaka spowiedź, takie rozgrzeszenie.	Wie man beichtet, so wird man absolviret.
Jaką miarką mierzysz, takąć odmierzą:	Mit dem Maaß damit man mißt, wird man wieder gemessen.
Jakie drzewo taki owoc.	Wie der Baum, so die Frucht.
Jaki pan, taki kram.	Wie der Herr ist, so ist auch der Diener.
Jak kości mogę, choćby przez nogę.	[illegible] Blei[illegible]

Jakby mu nóż w serce wraził.	Als wenn man ihm ein Messer ins Herz stieße.
Jakby mu o żelaznym wilku baiał.	Er kommt nicht.
Jako zagraią, tak skakać.	Wie man aufspielt, so soll man tanzen.
Jako możemy nie jako chcemy.	Wie wir können, nicht wie wir wollen.
Jeden błazen wielu uczyni.	Ein Narr macht viel Narren.
Jeden głupi co zepsuje tysiąc mądrych nie naprawi.	Was ein Narr verdorben, das können ihrer Tausend nicht verbessern.
Jeden krowę za rogi trzyma, a drugi ją doi.	Einer hält die Kuh bei den Hörnern, der andere melkt sie.
Jeden za osm naście, a drugi za dwadzieścia bez dwuch.	Einer ist so gut als der andere.
Jedną nogą w grobie stoi.	Er steht mit einem Fuß im Grabe.
Jedną ręką głaszcze, drugą policzkuje.	Er macht wie die Katzen, die vorn lecken, hinten kratzen.
Jeden mądry stoi za dziesięć głupich.	Ein Weiser ist besser als zehn Narren.

Jedna iaskołka nie przynosi wiosny.	Eine Schwalbe macht keinen Sommer.
Jednemu się zmiele, drugiemu się skrupi.	Einem wird es klein, dem andern grob gemahlen.
Jedno zwinąć, drugie zminąć.	Es ist nicht wohl zu gebrauchen.
Jednemu kydła golą, a drugiemu i brzytwy niechcą.	Einer hat weit bessre Glück als der andere.
Jednemu nazbyt, a drugiemu nic.	Einem zu viel und dem andern nichts.
Jedno lekarstwo nie leczy wszystkich Chorób.	Keine Arzney kann für alle Krankheiten dienen.
Jedno rydel a motyka ich rozerwać może.	Sie bleiben gute Freunde bis in den Tod.
Jedno do lasa a drugie do lasa.	Der eine will da, der andere hier hinaus.
Jeśliś sam patrz swego kosztu.	Verschulde nicht, was über deinen Vermögen ist.
Jeszcze daleko wieczór niewiesz czego doczekasz.	Es kann vor Abend ganz anders werden.

Jeszcze się nie urodziło, a już się ochrzciło.	Ist noch nicht geboren und die Taufe voran schon gethan.
Jeszcze Pan Bóg żyje.	Der alte Gott lebet noch!
Jeszcze się ten nie urodził, coby światu dogodził.	Der ist noch nicht geboren, der allen Leuten soll gefallen.
Ile kto ma cierpliwości, tyle mądrości.	[illegible] klugen Mann und nicht mehr [illegible] kann.
Im daley w Las, tym więcey drew.	Je länger man [illegible], je ärger ist es.
Im kota bardziey głaszcz, tym bardziey Ogon wznosi.	Je mehr man einem gute Worte giebt, je ärger ist es.
Im kto godnieyszy, tym ma być pokornieyszy.	Je höher man ist, je mehr soll man sich demüthigen.
Im kto nieuczeńszy, tym śmielszy.	Je ungeschickter einer ist, je [illegible].
[illegible] daremna, kiedy [illegible] niema.	[illegible] gestaltet von Nutzen.

Inaczey mowi inaczey myśli.	Er redet so, und meynet anders.
Insza czynić, insza mi trężyć.	Man arbeitet faul und lungert hin, das meiste die Zeit.
Już po nas.	Es ist schon mit uns gethan.
Już to głód wielki kiedy wilk wilka ie.	Es muß eine grosse theurung seyn, wann ein Wolf den andern frißt.
Iwanie dałeś koniom?	Trinket kein Wasser.
Dałem Panie: poydę ia spatrzę; poydę ia wprzod Panie.	Ich werd's nachsehen, der Bauer mit seinem Fuchse drauf trägt.

Karanie złego nie minie.	Kein Böses bleibt ungestraft.
Kazał Pan musiał sam.	Auf der Herren Gebot gilt nicht allezeit.
Każda lizka swoy Ogon chwali.	Ein jeder lobet seine Waaren.
Każdy Błazen swojem strojem.	Seinem jedem Narren gefällt seine Kappe.
Każdy Człowiek gani swoy ~~czubek~~. wiek.	Ein jeder hat seinen Tadel.
Każdy Dudek ma swoy czubek.	Ein jeder hält seine Zeit vor die ärgste.
Każdy ma swego mola, co go gryzie.	Ein jeder hat sein beson= ders Anliegen.
Każdy kur na swojim śmie=ciku śmiały.	Ein jeder Hahn ist auf sein nein Mist werden kühn.
Każ[illegible] według n[illegible] [illegible] o [illegible]dzie[illegible].	Ein jeder [illegible] [illegible] nein zu ~~[illegible]~~ [illegible] gemeinsam ist.

Każde Pytanie ma swoo[je] Odpowiedź.	Wie man einruft so antwortet man.
Każdemu swoje miłe, choć na poły zgniłe.	Einem jeden gefällt das seinige.
Każdemu swój krzyż zda się być najcięższy.	Ein jeder dünkt sein Kreuz das größeste.
Każdy Gospodarz w swym domu Pan.	Ein jeder ist Herr in seinem Hause.
Każdemu się swoie [illegible] doba.	Ein jeder [illegible] lobt seine [illegible].
Kiedy gbur nic musi, tedy ani ręki, ani nogi nie ruszy.	Wenn der Bauer nicht muß, so regt er weder Hand, noch Fuß.
Kiedy gra w najlepszą, tedy przestać.	Wenn das Spiel am besten ist so soll man aufhören.
Kiedy pieniądze mówią, drudzy muszą gębę stulić.	Wenn das Geld redet muß ein jeder das Maul halten.

Kiedy przyidziesz między wrony, musisz krakać iako ony.	Wer unter die Wölfe kömt muss mit heulen.
Kiedy się łyka drą, wten czas ie drzyy.	Man muss das Eisen schmieden, weil es warm ist.
Kiedy łuk barzo naciągniesz, tedy się zerwie.	Wan man den Bogen allzu sehr spant, so bricht er.
Kłamcy dobrey potrzeba pamięci.	Ein Lügner muss ein gut Gedächtniss haben.
Klin Klinem wybić.	Keil mit Keilen austreiben.
Kociol garcowi przyga-nie, a oba smolą.	Ein Esel heisset den andern Langohr.
Kogo nie proszą, tego ki-iem wynoszą.	Ungebetenen Gästen weiset man die Thür.
Kogo rozumnie niestrze-ży i porze swą wolą ny żartuje.	[illegible] Vernunft [illegible] [illegible] wie ein Narr.

Komu Bóg pomaga, ten wszystko przemoże. — Gottes Wache übertrifft alles.

Komu Bóg rozumu nie dał, kowal mu go nie ukuje. — Verstand läßt sich nicht mit Trichtern eintrichtern.

Konie rządzić wędzami, ludzie mądrymi słowami. — Pferde regiert man mit Zäumen, die Menschen aber mit Worten.

Koniec to pokaże. — Das Ende zeigt die Tat.

Kiedy się łyska drzewo ten czas je drzyj. — Man muß die Zeit wohl in Acht nehmen.

Kóz na Kozła, Chłop na Chłopa. — Ein jeder seines gleichen.

Kościół ciasny, a Kaba nią pobiła. — [illegible] und bekleidet damit die Kirchen.

Kozła doić próżno. — [illegible].

Kiotka a węzłowato. Kurz und Knöterich.

Kto bywa na wozie, bywa pod wozem. Das Glück ist veränderlich.

Kto chce wygrać gąsiora, musi ważyć kaczora. Wer gewinnen will, muss zusetzen.

Kot nie łowny, chłopnie mowny, często głodny. Wer arbeiten will, muss nicht still schweigen.

Krowa, która barzo ryczy, nie wiele mleka daje. Die Menschen die viel reden, thun wenig.

Kruk krukowi oka nie wykluje. Ein Rabe hackt dem andern das Auge nicht aus.

Kto Bogu wiary nie dochowa, ten ani ludziom. Wer Gott nicht treu ist, der wird es den Menschen auch nicht seyn.

Kto brzuch nazbyt tuczy, nie barzo się uczy. Ein voller Bauch studiert nicht gern.

Kto chodzi po nocy, szuka nieszczęścia. Die Nacht ist niemands Freund.

Kto co czyni przez drugiego, tak waży jak przez siebie samego.	Was man aber durch einen andern thut, ist soviel, als wenn man es selbst gethan hätte.
Kto co dobrze umie, tego się niech uymie.	Was einer gelernet hat, das solle er treiben.
Kto cudze rzeczy straci, rzemyskiem swym przypłaci.	Fremde Sachen muss man [illegible] theuer bezahlen.
Kto czego nie rozumie, temu się dziwuje.	Unwissenheit macht Verwunderung.
Kto czego nie wdzięczen, ten tego y nie godzien.	Der Undankbare ist nicht werth, dass man ihm Gutes thue.
Kto dał zęby, da y chleb do nich.	Gott gab die Zähne, wird auch [illegible].
Kto drugiemu złe radzi, temu to wszędzie zawadzi.	Der, so Rath theilet den andern, [illegible] ihr geben.
Kto dwu zająców goni żadnego nie uchwyci.	Wer zu viel haben will, dem wird gemeiniglich nichts.

Kto grosza nie oszczędza, do złotego nie przyjdzie. — Wer den Pfennig nicht zu Rathe hält, der kan das Mehrere nicht haben.

Kto komu dół kopie, sam weń wpadnie. — Wer einem andern Gruben macht, fällt selber hinein.

Kto konia nie ma wolno mu pieszo chodzić. — Wer kein Pferd hat, der mag zu Fuße gehen.

Kto leniwo je, leniwo też robi. — Wer langsam isset, der arbeitet auch langsam.

Kto lisa w worze kupuje, psa albo kota znajduje. — Man soll keine unbesehene Waaren kaufen.

Kto ma brząkacze, ma i skakacze. — Wer da hat was da klinget, der bekömt auch was da springet.

Kto dość je, dość pije, ten w rozum nie tyje. — Wer viel isst und trinkt, der bekömmt keinen engern Verstand.

Kto kogo miłuje, wad jego nie czuje. — Dem guten Freunde werden die [illegible] Mein, sie [illegible] nicht [illegible] [illegible] Mein!

Kto ma sér z Chlebem, nie umrze głodem.	Käse und Brod hat, für Hungersnoth.
Kto mały datek chwali, do większego zachęca dającego.	Wer mit wenigem vorlieb nimmt, der bekömmt das mehre.
Kto mieczem woiuie, ten od miecza ginie.	Wer das Schwerdt nimmt, der wird vom Schwerdt. tödten.
Kto mocnieyszy ten lepszy.	Wer den andern zwang stärke ihn in dem recht.
Kto mówi co wie, swych się wad dowie.	Wer von andern Leuten redet was er will, der muß gröbere wieder hören.
Kto może być swoim Panem, niech nie będzie czyim poddanym.	Wer sein eigner Herr, sein kann, der werde keines andern Unterthan.

Kto muruie buduie: kto z drzewa klęci, o gień nieci.	Wer auf die Dauer will bauen, der muß sagen Bäume lassen mauern.
Kto niema konia, niech piechotą chodźi.	Wer kein Pferd hat, der muß zu Fuße gehen.
Kto nie skosztował złego, nie godźien dobrego.	Wer das bittere nicht gekostet, und wird süßes nicht werth.
Kto nie był poddanem, rzadko bywa dobrym Panem.	Wer nicht gedienet hat, wie wird selten ein guter Herrschaft seyn.
Kto nie chce dać, wnet znaydźie wymówkę.	Wer nicht geben will, findet bald eine Entschuldigung.
Kto nie ma co dać, muśi u drzwi stać.	Der Arme muß überall draußen stehen.
Kto nie ma, nie straći.	Wer nichts hat, wird auch nichts verlieren.
Kto nie ma pieniędzy, naćierpi śię nędzy.	Hast du nicht Geld, so ist übel mit dir bestellt.
Kto niecnotliwie żyie, niecnotliwie zginie.	Wer lasterhaft lebt, kommt lasterhaft um.

Kto oczyma nie dojrzy, mieszkiem dołoży.	Wer nicht zu siehet, der muß bezahlen.
Kto pierwszy, ten lepszy.	Der erste, der beste.
Kto pod kim dołki kopie, sam w nie wpada.	Wer einem andern eine Grube gräbt, der fällt selber darein.
Kto ptaszki chowa z pisku, będzie miał ono w zysku.	Der die Vögel selbst singen halber, der weiß das haben zum Genuß.
Kto pyta, nie rad daje.	Wer da fragt, der geht nicht irren.
Kto późno przychodzi, sam sobie ~~szed~~ szkodzi.	Wer nicht kommt zu rechter Zeit, der geht die Mahlzeit quitt.
Kto rad gra w karty, miewa łeb zdarty.	Sich spielen ergeben zu sein, dann aber weich.
Kto rano wstaje, temu Bóg daje.	Morgen-Stunde hat Gold im Munde.
Kto Rodziców nie słucha, Kata słuchać musi.	Wer seinen Eltern nicht will folgen, der muß dem Henker folgen.
Kto się barzo śili, prętko ustać musi.	Wer sich zu sehr angreift wird bald müde werden, muß dann lassen.

Kto się modlić nie umie, niech idzie na morze.	Wer nicht beten kan, der werde ein Schiffmann.
Kto się na swóy Rozum spuszcza, pyszny raczéy a nie mądry.	Wer auf seine Klugheit baut, der ist mehr stolz als klug.
Kto się na gorącym sparzył, na zimne dmucha.	Gefährlichkeit belehrt Vorsichtigkeit.
Kto się raz sprzeniewierzy, temu potym nikt nie wierzy.	Wer einmal gelogen, dem glaubt man nicht mehr.
Kto się sam do Usług wprasza, żadney dzięki nie odnasza.	Angebottene Dienst, verdienet nicht viel Dank.
Kto się nazbyt ofiaruje, abo już zdradził abo się zdradzić gotuje.	Wo viel Complimenten, da viel Falsimenten.
Kto się w Nieszczęściu śmieje, jabym tak rzekł, że szaleje.	Wer ~~nicht~~ im Unglück lacht, ist nicht recht klug.
Kto siła [illegible], ten się wy[illegible].	Wer eilt viel, der [illegible] und fällt bald.

Kto siła oraz zagarnąć chce, mało albo nic nie dotrzyma.	Wer auf einmal viel will fassen, muss das meiste lassen.
Kto siła obiecuie, mało daie.	Wer viel verspricht, der giebt wenig.
Kto smaruje, ten jedzie.	Wer da schmiert, der fährt.
Kto sobie zły, komuż będzie dobrym.	Wer ihm selbst nichts Gutes thut, wem wird ers thun.
Kto służy, Wolność traci.	Wer da dienet, begiebt sich seiner Freyheit.
Kto służy z łaski, u tego bywa mieszek płaski.	Wer auf Discretion dienet, dem lohnet man mit Complimenten.
Kto swawolnie żyie, swawolnie ginie.	Auf böses Leben folget auch böses Ende.
Kto trzyma z Dworem, przystaci swem worem.	Mit grossen Herren ist nicht gut Kirschen essen.
Kto w karczmie służy, temu w browarze płacą.	Wer im Wirthshaus dienet, den bezahlt man im Brauhause.
Kto w piecu lega, ten ożogiem drugiego maca.	Niemand sucht den andern hinterm Ofen, er habe dann selber dahinter gesessen.

Kto zaięki wierzy każdemu, często nie przychodzi k'umu.	Wer leicht glaubt jedermann, auch leicht betrogen.
Kto zawsze jedno prawi, nie bardzo się sławi.	Wer immerzu eine Dudeley [illegible] ohne Ruhm bleibt.
Ktoż Bogiem poczyna rzecz, u niego bywa na pieczy.	Wer mit Gott was anfängt, dem kann nicht fehlen.
Kto z kim nakłada, w mong karę wpada.	Gleich gefangen, gleich gehangen.
Kto złego nie zabrania, gdy może, czynić nakazuje.	Wer dem Bösen nicht steuert, so er kann, der will es haben.
Kto złote góry obiecuje, y kowianych nie da.	Wer gülden Berge verspricht, pflegt auch bleyerne nicht zu geben.
Kto złym pobłaża, dobrych uraża.	Wer das Laster [illegible] lobet, schändet seine gute will.
Kto z urzędzenia głupi, y w Paryżu sobie Rozumu nie kupi.	Ein Gans flog über das Meer, eine Gans kam wieder her.
Kupiłbym wieś, ale pieniąż [illegible] gdzieś.	Ich kaufte wohl das Feld wenn ich nur hätte Geld.

Kucharz głodem nie umrze.	Ein Koch wird nicht Hungers sterben.
Kur na swoim śmieciku śmielszy.	Ein Hahn ist herzhaffter auf seinem Mist, als [illegible]
Kurowi dano grzędę, a on chce wieżę.	Je mehr man ihm zulässt je ärger wird er.

Ł.

Łacno kiy nalesć kto chce psa uderzyć.	Man findet leicht einen Prügel, wenn man den Hund schlagen will.
Łacno sobie szacujemy, czego łacno dostajemy.	Man achtet nicht sonderlich das, was leicht erworben wird.
Łakomy, gdy umrze, w ten czas nayprzydatnieyszy ludziom.	Vom Geitzhals hat man nicht eher den Nutzen, als nach dem Tod.
Łatka Jańka na płytym koniu ieździ.	[illegible]
Łatwiey innym poradzić niż sobie.	Man kann ~~sich~~ andern besser rathen als sich selbsten.
Łatwiey się czego nałożyć, niż odłożyć.	Man kann sich eher etwas angewöhnen, als abgewöhnen.

Lekarstwa nie zawsze pomogą.	Arzeney hilft nicht, wann man will.
Lekarstwo czasu potrzebuje.	Arzeney hilft mit der Zeit.
Lekarzów na świecie najwięcey.	Es können Zunftgenossen mehr gesehen, als unter den Ärzten.
Lekkomowny lekkoczyny.	Wer unnütz ist in Worten, ist auch unnütz in der That.
Lekkie rozumy na powietrzu budują, wiatr też to obala.	Leichtsinnigkeit baut in der Luft, und der Wind reißt alles nieder.
Leniwemu zawżdy święto.	Wer nicht gern arbeitet, macht sich selbst einen Feyertag.
Leniwy dwa razy robi.	Ein Fauler muss zweymal die Arbeit verrichten.
Lepiey być dobrym chłopem niżeli złym popem.	Die Tugendhaften Bauern sind besser als der Pfaff ohne Tugend.
Lepiey nie zarzekać się niż poprzutować.	Man soll nicht geben, was einer hat versprochen.

Lepiey nie drażnić, niżeli potem głaskać.	Nicht erzürnen ist besser als abbitten.
Lepiey podczas swego ustąpić.	Man muss nachgeben zu gerader Zeit.
Lepiey w czas, niż po czasie.	Früh ist besser als zu spät.
Lepiey wprzód upatrować, niż potem żałować.	Vorsicht ist besser als Nachsehen.
Lepsza troche w pokoiu, niż wielka korzyść w Niepokoiu.	Ein weniges ist mit Frieden besser als vieles im Unfrieden.
Lepsza Zgoda liczana, niż Prawo żelazne.	Ein gütlicher Vergleich ist besser als [illegible]
Lepsze Woysko Jeleni pod Lwem Hetmanem, niż Lwów pod Jeleniem.	[illegible]
Lepszy chleb w garści, niż Królestwo w Chroście.	[illegible]

Lepszy funt złota, niż ciężar ołowiu.	[illegible]
Lepszy rydz, niż nic.	[illegible]
Lepszy słomiany żywot, niż jedwabna śmierć.	[illegible]
Zgarze Pan Bóg karze wsie pomknij się, kuno przed stół sobolu za stół Baranie za piec.	[illegible]
Zrwo bbie kotku.	[illegible]
Ludzie zawsze radzi co nowego słuchają.	[illegible]
Litość dobrych ludzi przymiot.	[illegible]

Mądry [illegible] przy miotły co musi czynić z robotą.	Wer nach [illegible] will und Spiel wagen, der sei [illegible] klug.
Mądrość przewodzi złoty, ale nie każdy miasto złoto brał [illegible].	Vernunft hat jemand gemein, [illegible].
Mądrość największa każdego znać dobrze siebie samego.	Sich selbst kennen ist die grösste Weisheit.
Małe [illegible] do [illegible].	[illegible], über [illegible].
Malowanie prostakom stoi za czytanie.	Gemählde sind den ungelehrten Bücher.
Mało w tym dobroci, kto wziął [illegible].	Wo keine [illegible], da ist auch keine [illegible].
Ma chleb rogi, a nędza za nogi.	Wenn das [illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible] drodze [illegible] się nie leni.	
[illegible] do [illegible].	
[illegible] we [illegible].	[illegible]

Możeszli spiewać z serca spiewaj. Boga w niebie nie zdradzay.	[illegible]
Ma się iak pączek w masle.	[illegible] in der Butter.
Mężna [illegible] przy stoi, gdy [illegible] w [illegible] stoję.	[illegible]
Między złemi nayprętsza nienawiść o cnotę.	[illegible]
Między z waśnionemi dobre zważić.	[illegible]
Między dwiema siekierami.	[illegible]
Miła stara, lubo trwina, [illegible] nie daremna.	[illegible]
Milczenie głupiego za mądrego.	[illegible]
Miłuymy się jako bracia, a rachuymy się jako Żydzi.	[illegible] Brüder.

Służeniem wiele się zbawia. — Mit [illegible] man [illegible].

Młoda żona, starszy szkoda. — [illegible]

Młodzi się od starszych uczą. — Von die alten Jungen [illegible] die Jungen.

Młody może umrzeć, a stary musi. — Ein Junger kan und ein Alter muß sterben.

Mnie z ust, a jemu mimo uszu szust. — [illegible] zu einem Ohr hinein zum andern heraus.

Mów ty wilkowi pacierz, a on woli kozią macierz. — Die Predigt [illegible] Mann gen [illegible].

Muru głową nie przebiesz. — Du wirst mit dem Kopfe die Mauer nicht durchschlagen.

Musi naylepszy koń czasem [illegible]. — [illegible] kan einem schon [illegible], die [illegible].

Myśli co Wójta nie idą. — Die Gedanken sind [illegible].

Na co większa część pozwoli, to staći.	Die meisten Stimmen gelten.
Na dobry towar trafi się kupiec.	Auf gute Waaren finden sich einen Käufer.
Na dwoje babka wróżyła.	Sie ist auf beyden Seiten.
Nadyma się jako ropucha.	Er bläset sich auf wie eine Kröte.
Nad Możność nikogo nie pociągają.	Ueber Vermögen wird keiner genöthiget.
Na frasunek, dobry trunek.	Auf die Traurigkeit muß ein guter Trunk.
Na tu każda rzadko się nazwa.	[illegible] auf das Maal.
Najanowitsza odkazatkiem Przyjaźni Nieprzyjazn.	Die heimlichste Feindschaft ist unter Freunden.
Na jednego kara, a na strach na wszystkich.	Straft man einen, droht man allen.
Na inszych Przymówka na siebie ni słowka.	Andern vorwerfen, und sich selbst nicht.
Na łazt [illegible] swego.	[illegible]

...ale się żywcze [illegible]	Die [illegible]
[illegible] utoną.	[illegible]
Nałóg druga jest Natura.	[illegible] andere Natur.
Na ścianę biały [illegible]	[illegible] auf einen
[illegible]	[illegible]
Napominanie pierwsze	Man soll [illegible]
ma być niż karanie.	[illegible]
Na pochyłe drzewo i	[illegible]
kozy skaczą.	[illegible]
Na śmierć nie urosło	Für den Tod ist kein
ziele choć go wiele.	[Kraut] gewachsen.
Na tym świecie, złe się	In der Welt [illegible]
z dobrym plecie.	[illegible]
Na [illegible] Niebożę, co	[illegible]
mieć być nie może.	[illegible]
Natura wilka wiedzie	Die [illegible]
do Lasa.	[illegible]
Na [illegible]	[illegible]
nie mają.	[illegible]

Na udaniu wiele należy. — Am Gelingen ist viel gelegen.

Na wesele często nastaduje smętek. — Nach Freud kommt oft Leyd.

Największa Intrata oszczędność. — Sparsamkeit ist das größte Einkommen.

Na wielkie Grzechy wielkie następuje karanie. — Auf große Sünden folgen große Strafen.

Na wysokie góry, domy, często padają gromy. — In höchste Bäume schlägt gern der Donnerkeil.

Na Wychowaniu wiele zależy. — [illegible]

Na złe Mistrza nic trzeba. — Das Böse lernt man von sich selbst.

Ni pachnie ni śmierdzi. — Es riecht nicht, es stinkt nicht.

Nie ciągnij psa za ogon bo cię ukąsi abo ofeyda. — Ziehe nicht den Hund beym Schwanz, denn er wird dich anbeissen, oder [illegible].

Pociężę nogi ieleniowi, ani szczypta płaszowi. — [illegible]

Nie budź Biedy, kiedy śpi.	[illegible] die schlafende [illegible]
Nie częste widanie, gotowe nieznanie.	[illegible]
Nie frasuy sobie przyjacielu twarzy: Bo co się ma stać, już Dekret gotowy.	[illegible]
Nie gaś gdy cię nie ugara.	Mische dich nicht in fremde Händel.
Nie zaykotko z Niedźwiedziem.	[illegible]
Nie jeden dziurę kto lik ma w odziny.	[illegible]
Nie każdego to rzecz ście wotkie.	[illegible]
Nie każdy kosa, co w nię jem trząsa.	[illegible]
Nie da sobie na nosie grać.	[illegible] Nase spielen.

Nie kładź palca między drzwi byś się nie uszczypnął. | wenn du dich [illegible] nicht in Die Thüre.

Niektórym cudze złe w pożytek się obraca. | [illegible] Unglück ist des andern Glück.

Nie łay a nie przepraszay. | Schelte nicht, worauf du nicht abbitten.

Nie kto siła umie ale kto co potrzebna dość mądry. | Nicht der viel gelernt hat, der viel kan, sondern der was nöthig ist.

Nie ma chleb smaku, gdy się kto przepości. | Hunger macht rohe Bohnen mürbe.

Niemasz tak potężnego muru, któregoby złotym nieprzełamał taranem. | Kein Thurm ist so fest, [illegible] [illegible]

Nie miała baba kłopotu, kupiła sobie prosię. | so ladet [illegible] selbst Mühe an Händel auf [illegible]

Nie mów hop aż przeskoczysz. | Frohlocke nicht vor der Zeit.

Nie płaci Bogaty, ale Winowaty. | Bezahlt nicht der Reiche, sondern der Schuldige.

Nie pomoże krukowi mydło ani umarłemu kadzidło.	Einem Todten hilft das Waschen nicht.
Nie pomoże Doktor ani xiężdzy wór ani liwia szuba, tylko idz Kuba do Woyta.	Wieder den Tod ist nichts in dem Wald.
Nie po ziewatem się tego jest w człeku y tu piego.	Der Bart kein Klugheit nennt man sieht es daß er es nicht.
Nie sięgay przez krupy do iagiet.	Nim nur was dir liegt.
Nie tak srogi lew, iako go maluią.	Ein Löw ist nicht so grausam, als man ihn abbildet.
Nie trzeba go męczyć, sam się wydaje.	Er bekennt freywillig.
Nie trzeba głupich śiać, sami się rodzą.	Narren ~~ein ne~~ werden nicht gesäet, sich albern ohne Säemannes.
Nie trzeba lekce ważyć	Man muß den geringsten Feind
Nieprzyjaciela y nawmniey...	man nicht gering achten.

Nie tu dudki łowią. Hierdurch lernen keine Narren.
Nie urodzi sowa sokoła. Es heckt keine Eule einen Falken aus.
Nie wadzi się użęszyć y Daß man Müh und Arbeit mit Zorn
podżać roboty: przez to verrichtet, und auf zur Ar-
do dalszey pracy nabędzie beit munter wird.
Ochoty.
Nie wiele tego, co jest dro- Was kostbar ist, was
giego. ist theuer.
Nie wołay Wilka z laku. Man locke keinen Wolf zu Hause.
Nie wstyd ale cnota żato- Sich bessern ist keine
wać złego y poprawić. Schande.
Nie wszyscy święci bywaią, Es sind nicht alle Heilige die in
co do Kościoła chadzaią. oder Kirche gehen.
Nie wszytkim jedno służy. Nicht, was einem nützt, taugt allen
Nie wszystko jedney głowie Einer kan nicht alles wissen.
umieć dano: Drugim też
nieco zostawić kazano.
Nie zaraz Kraków zbudo- Rom ist nicht in einem
wano. Jahr erbaut.
Nie zatai się szydło w worze. Das wird nicht verborgen
bleiben.

Nie wszystko złoto, co się świeci.	Es ist nicht alles Gold, was da glänzet.
Nie zawsze uderzy, gdzie kto zmierzy.	Man trifft nicht allzeit, wo man zielt.
Nie zawsze świętego Jana.	[illegible]
Nie z każdego żaka będzie ksiądz.	Nicht aus jedem Holz kann man ein Bild machen.
Nie z każdej ręki przyjemna Bogu ofiara.	Nicht eines jeden Opfer gefällt Gott wohl.
Nie znamy, co mamy, aż postradamy.	[illegible]
Nic nad siłę.	[illegible]
Nieba za pieniądze nie kupisz.	[illegible]
Niebezpieczeństwa uczą nabożeństwa.	Noth lehret beten.
Niech Pan Bóg radzi o wszej czeladzi.	[illegible]
Niedźwiedź jeszcze w lesie a skórę jego przedaje.	[illegible]

Nie ma rozumu [illegible] z domu wywabić. — [illegible] zu [illegible]

Niemała Mądrość mądrze mówić, lecz nay więcej mądrze czynić. — [illegible]

Nie masz nic sroższego, jak Pan z ubogiego. — Kein [illegible] als ein [illegible]

Nie [illegible] dało się [illegible] kompanii obiecować. — [illegible]

Przodem [illegible] stoi. — [illegible]

Nikt nie wie co komu dolega. — Niemand weiss wo einen andern der Schuh drückt [illegible]

Nikt się nie zbogaci cudze pieniądze licząc. — Mit Zählung fremden [illegible] wird man nicht reich.

[illegible] to ni owo. — [illegible]

[illegible] [illegible] — [illegible]

[illegible] [illegible] — [illegible]

[illegible] na kołku wiszą. — [illegible]

[illegible] zawsze [illegible] — [illegible]

[illegible] i sowitą [illegible] — [illegible]

O moie żyto, ieszcze mię dobito. — Ich habe Schaden und drüber noch dazu Schläge.

O wilku gadka a wilk w sieci. — Wenn man von dem Wolf redet, der ist nicht weit.

Obcowanie snadnie daje złe y dobre Obyczaje. — Zu wem man sich gesellet, dessen wird man ein Gemeinschaft.

Obiedniciu za długi ftoi. — Zu Armen nicht Schuld.

Obmawiać nie przytom, nego rownie jak bić umarłego. — Einen Abwesenden schmähen, ist so viel, als wenn man einen Todten nach Leiden zuschlagen.

Od Boga wszystko Dobre pochodzi. — Von Gott kommt nichts Übels.

Od rzemyka do nożyka, z nożyka do konika, a potym na szubienicę. — Vom Riemen zum Messerchen, vom Messerchen zum Pferdchen, darnach an den Galgen.

Od złego Dłużnika i plewy bierz. — Vom bösen Schuldner muss man auch Spreu annehmen.

Odmiana dalekich kraiów nie naprawi Obyczajów. — Durch das Wandern wird man nicht halb besser.

Odpuszczenia nie otrzymasz, póki cudzego co trzymasz.	So lange man was fremdes Sachen innen behält, wird die Sünde nicht vergeben.
Człowieka poznać z oczy teczna.	Das Äußerliche verräth einen immer zum Theil.
Oko pańskie tuczy konia.	Weil der Herr im Hause gegenwärtig [illegible] selber siehet ein Knecht.
Ogląday się na poślednie koła.	In allem was du thust, bedenke das Ende.
Około sita rzeczy mało. Dziury [illegible].	Viel Geschrey und wenig Woll, [illegible].
Ostatni w kościele bywają, co pod dzwonicą mieszkają.	Die am nächsten an der Kirch: wohnen, pflegen die letzten in die Kirche zu gehen.
Tyranowie nie długo panują.	Grausame Tyrannen werden selten alt.
O tey dobie każdy sobie. Swoię skórę idzie.	Zu einer [illegible] jeder sich. Du wirst müssen die Haare lassen.

~~~

Swoię narzeczoną odłącz od [illegible]: bo wnet we wszystkim [illegible].	[illegible]
~~~

Pan Bóg wynalazł iarmarki a Diabeł trymarki.	Der Teufel ist ein [illegible]
Pan Bóg stary gospodarz.	Gottes Vorsehung [illegible]
Pan czyni, kto mądrze nim szafuje	Der ein Klug und weise, der die Zeit [illegible]
Pan Bóg stoi przy sprawiedliwym.	Gott stehet dem Gerechten bey.
Pan się na sługę za żywota ieży; po śmierci równo z nim w skrzyni leży.	Der [illegible]
Panowie dawnoby iuż pozdychali, by im chłopi nie dawali.	Die Herren [illegible] Unterthanen.
Panowie jako chcą, sługi jako mogą.	[illegible]
Pańska choroba, [illegible] zdrowie.	Der Herren Krankheit ist der [illegible] Gesundheit.
Pańska rzecz obiecywać, człowieka [illegible] wać.	[illegible]

Patrz na wierzch, ja- kim kto we wnątrz.	Das Auswendige zeuget von dem Inwendigen.
Patrzy kędy się z komina kurzy.	Er behilft sich wie eine Maus in einem fremden Haus.
Patrzyć a nie zażyć, mała Obrada.	Sehen und nicht genießen, das muß einem wohl verdrießen.
Pewnemu zlecił wilka do obory puścił.	Er hat den Bock zum Gärtner gemacht.
Pewnieysze oko, niż Ucho.	Sehen gehen für hören.
Pięknie mowisz, a złe myślisz.	Du denkst wie des Goldschmidts Junge.
Pierwsze koty, za płoty.	Anfänglich keine Meisterstücke.
Pierwszego targu nigdy nie opuszczay.	Den ersten Handel laß niemals fahren.
Pijaństwo dobrowolne szaleństwo.	Trunkenheit ist eine freiwillige Raserey.
Pies szczeka a Dworzanin iedzie.	Schmähworte soll man nicht achten.

Pijany nic nie zataji.	Ein trunkener Mund redt mit Herzensgrund.
Pilnuy sam twoiey swey 99, Nie spuszczay się na drugiego.	Was du selber thun kannst, das befiehl keinem andern.
Pociągniy się sam za nos.	Ziehe dich selbst bey der Nase.
Po iarmarku zły targ.	Nach dem Jahrmarkt ist ein schlimmer Markttag.
Po mału daley zaydziesz.	Wer sachte läuft, wird bald weiter seyn mit Weile.
Po nici kłębka doydziesz.	Nach dem Faden kömmst du an den Knauel.
Po Obietnicę trzeba na pstrym koniu jechać.	Zusage soll man nicht allemal den Leuten, sonst wird sie vergessen.
Po Pracy nie wadzi się ucieszyć.	Nach verrichteter Arbeit kann man sich ein wenig ergötzen.
Po Robocie miły Odpoczynek.	Nach gethaner Arbeit ist gut ruhen.
Po szkodzie mądry.	Schaden lehret Klugheit.

60.

Pociészne słowo smutnemu sercu lekarstwo.	tröstlich Wort ist einem betrübten Herzen Arzney.
Pochlebstwo gorsze niż trucizna.	Schmeicheley ist ärger denn Gift.
Początek dobry połowica Roboty.	Nim dich des Dinges Anfang wohl an, so ist die Sache halb gethan
Początek dobry koniec miewa podobny.	Auf einen guten Anfang folgt ein gutes Ende.
Początki często gorące bywają, ale rzadko końca dotrwają.	Im Anfange pflegt man hitzig zu seyn, darnach läßt man nach und nach ab.
Darki oczy zawiązują, język wiążą.	Die Geschenke machen Verblendung und Stummheit.
Pobił mu bębenka.	Er hat ihm eins geblasen.
Póki świat światem, nie będzie Niemiec Polakowi bratem.	So lange die Welt stehet, wird kein Deutscher (Pohle, dem Pohlen / Deutschen) gewogen seyn.
Pokornej Głowy miecz nie siecze.	Wer still und freundlich lebt kann mit seiner Haut zu Markte gehen.

Pokuta pożna, często prożna.	Späte Reue selten treue.
Polski most, niemiecki post, włoskie nabożeństwo wszystko to błazeństwo.	Den Pohlnischen Brücken, deutschen Fasten trauen, welscher Andacht, ist eitel Thorheit.
Porady każdy da, ale pomoc rzadki.	Rathen kann ein jeder, Hülfe kommt selten.
Posag bardzo piękny Pan[n]ie jest Cnotliwe Wychowanie.	Zucht und Tugend ist der beste Brautschatz.
Poślesźli do Paryża Cielka głupiego, jeśli tu był Cielem, tam nie będzie Koń z niego.	Ein Kalbskopf bleibt's überall, und wär er auch in der Fremde gewest.
Potrzebie Ustawy ustępują.	Noth hat kein Gesetz.
Póty dzban wodę nosi, póki się ucho nie urwie.	Der Krug geht so lange zum Wasser, bis er den Henkel verliert.

Poznać ptaszyna z twarzy.	Den Menschen kennt man am Gesicht.
Poznać z mowy jakiey kto głowy.	feine Schelle am Klange, den Vogel am Gesang, den Mann am Wort, erkennt ~~man~~ man in jedem ort.
Pracującym Bog pomaga.	Gott hilft den Arbeitsamen.
Prawda w oczy kole.	Wahrheit ist verhasst.
Prawdy dla Przyjaciela nie oszczędzay.	Wahrheit soll man nicht verschweigen als Freunde gegen.
Prozba Pańska równo z Rozkazem chodzi.	Der Herren Bitte ist gleich ihrem Gebot.
Próżnowaniem dzień ginie.	Mit Müßiggang verdirbt man den Tag.
Przed Cliacem taniec nie foremny.	[illegible] kein Tanz.
Przed Upadkiem stoi pycha.	Hochmut kommt vor dem Fall.
Przeklęty który Diabłu służył swojej młodości, a Bogu starości.	verflucht ist der dem Teufel seine Jugend dienet [illegible]

Przyjaźń za słonka nie może rość. — Eine alte Freundschaft ... Schatten der Sonnen ...

Przestawać na swym najpewniejsze bogactwo. — Sich an dem Seinigen genügen lassen, ist das reichste.

Przez Posty Wilk nie tyje. — Wer immer nichts hat, ... kann nicht ... werden.

Przypadło mu się jak ślepey kokoszy ziarno. — Er ist wie eine blinde Henne zum Korn gekommen.

Przyydzie dzień, będzie rada wen. — Kömmt Zeit, kömmt Rath.

Przyiaciel rozmnożony ~~...~~ wózek smarowany. — Ein ... gespickter Wagen ... ist einem ... fallen ...

Przyjaciela jawnie chwal, tajemnie napominay. — Einen Freund lobe öffentlich, aber heimlich ermahne ihn.

Przyjaciela mając pamiętay że może być Nieprzyjacielem. — Dein Freund kann bald dein Feind werden.

64.

Przypadki przeyrzane lżeysze niż niespodziane	Vorgesehene Streiche schaden minder.
Przyiaciel sie bez obrazy znay y przebaczay	Einem Freunde muß man viele zu Gute halten.
Przyszedł niedostatek wziął ostatek.	Kam ein Unglück, nimmt es den Rest.
Przyszłe rzeczy trudno zgadnąć.	Zukünftige Dinge sind mißlich zu errathen.
Przy złym mieszka częstokroć dobry.	Bei dem Bösen wohnt oft eine Rose.
Bóg z tąd nie idzie do nieba.	Aber wird ein Gott, keiner nicht.

R.

Radby go w łyżce wody utopił.	Er möchte ihn wohl in einem Löffel Wasser ertränken.
Raz gody drugi raz głody.	Einmal zu viel, das andere mal gar nichts.
Ręka rękę umywa noga nogę wspiera.	Eine Hand wäscht die andere.
Robota nikomu nie sromota.	Arbeiten ist keine Schande.

Roskoszy przemijają, cnoty trwają. — Die Lust vergehet, die Tugend bestehet.

Równość matka przyjaźni. — Gleichheit unterhält Freundschaft.

Równyś Pan, co tu żyjesz sobie sam. — Du bist ein Herr, wann du allein bist, du kannst thun, alles [illegible].

Równy z równego się weseli. — Gleich und gleich gesellet sich gern.

Rozchód nie ma być większy niż dochód. — Man muß die Ausgaben nicht größer machen als die Einnahme [illegible].

Rozumny przed czasem złe uważa. — Ein Verständiger sieht das Übel voraus.

Ryby y ptaki giną ~~przy~~ ozłakome żądzy. — Fische fangen und Vogelstellen verderben manchen Junggesellen.

S.

Sam sobie szkodzien kto się ze złym w rzecz wdaje. — Der ist ihm selber schädlich, wer mit einem Bösen [illegible] hat.

Są takie oczy, co nie śpią w nocy.	Es giebt Augen welche die Nächte zu schlafen.
Siedź grzybie, aż cię kto zdybie.	Sitz Pilz bis daß dich jemand antrifft.
Siedziałem iak na niemieckim kazaniu.	ich saß ganz stille.
Wiela ludzie za złych mają, że tak o nich rozumieią.	Manche werden vor böse gehalten, aber unbillig.
Wiela złych na dobrego zmyśli.	Dem Guten pflegt man viel aufzubürden.
Ślepy ślepego prowadzi.	Einer ist so gut wie der andere.
Łomiany muż jest warty złotey dani.	Ein erfahrner Mann ist eines Pfund Geldes werth.
Słomy co ognia nie trzeba przykładać.	Stroh soll nicht zum Feuer legen.
Słowa raz wyrzeczone, nigdy nie powrócone.	Kein Wort, so heraus ist, kann nicht wiederholt werden.
Słowo ptakiem wyleci, a wołem go nie powrócisz.	Ein Wort fliegt wie ein Vogel, und mit Ochsen bringt man es nicht zurück.
Ślaz wiele moro mało.	Worte viel, aber wenig.

Śmierć w ludziach lżejsza.	Unter Leuten, ist der Tod gemeiniglich sehr erträglich.
Śmierć musi mieć jaką przyczynę.	Der Tod will eine Ursach haben.
Śmierć utrapionym pożądana.	Armen und elenden Leuten ist gar gern der Tod.
Śmierć i żona od Boga naznaczona.	Die Frau nebst dem Tod vom Himmel gewiesen.
Sowa kiedy z jastrzębiem wyżej lata niż sokół.	Manche Eule macht höher als ein Falk mitbringt.
Śpiewak do Pasterzów a gnojek do gnoju.	Und der Schmidt auch ist, der andern Narr mit dem.
Sroka zawsze sroką zostanie w które kolwiek leci kraie.	Eine Elster bleibt alleweil bunt, sie mag fliegen wo sie will.
Średnie szczęście najlepsze.	Mittelmäßiges Glück ist das beste.
Stare Ustawy, świeże trawy są najlepsze.	Alte Gesetze und frische Kräuter sind die besten.
Starość nie sama przychodzi, kupę chorob z sobą wodzi.	Zum Alter finden sich viel schwere Seuchen.

Starości doczekamy, y strzyżże tey jaskiny.	Das Alter wird man gewahr, [illegible] alt geworden ist.
Starszy Pan Bóg niż Ś. Marcin.	[illegible]
Stary sługa iako stary pies.	[illegible] alter Knecht wird wie [illegible] ein alter Hund gehalten.
Starych trzewików nie wyrzucay, póki nowych nie maiż.	Wirf nur alten Schuh nicht weg, bis du einen neuen hast.
Strachy na Lachy.	[illegible]
Strata Rozumu uczy.	Mit Schaden wird man klüger.
Stroyno chocy biedno.	Manche [illegible] [illegible]
Sumnienie z twarzy poznać.	Die [illegible] des Gewissens ist einem Menschen [illegible]
Swinia kwiczy, a wół orze.	Mancher klagt, der es nicht thut, die Leute [illegible] sind [illegible]
Szata wydaie Człeka Obyczaie.	Wie das Kleid ist, auch der Sinn.
Szkło y Fortuna jeden [illegible]	Glück und Glas, wie bald bricht das.

w oczach a nie z tego trwaią.	
Szczęście czego mi nie da, to tego mi ~~nie~~ nie będzie brało.	Was mir das Glück nicht gegeben, das wird es mir auch nicht wegnehmen.
Szczęścia wiele, Rozumu mało.	Mancher Narr hat ein großes Glück.
Szczęście u kłoto, przyiaciół mało.	Das Glück ist rund, die Freunde sind wenig.

T.

Iak mu się chce iak kozie rzeźnika.	Er gelüstet ihn, wie den Dieb zu hängen.
Tak to zła żiu, co kradnie, iak ten co łai.	Der Hehler ist so gut, als der Stehler.
Takie dudki toczą.	So [illegible] [illegible] [illegible] Zoten [illegible].
Tak się tego boji jak Żebrak szeląga.	er ist davor so bange wie ein Bettler vor [illegible].
Tak wiele skór wołowych iak cielęcych przybędzie na rynek.	Es kommen so viel Ochsenhäute als Kalbfelle auf den Markt.

Takim bądź, za jakiego chcesz być miany. [illegible]

Ten bogaty, co nie winien. [illegible]

Ten mię wnet namówi, który szczerze co mówi. [illegible]

Ten tego pan kto kogo zwycięzie. [illegible] ihn überwindet.

Ten młody co zdrów. [illegible]

Ten się nie boi, co złego nie broi. [illegible]

Tytuł bez rzeczy jak karczma bez piwa. [illegible]

Tyle o ostatnie trzeba mazać. [illegible] nicht mit Geld [illegible]

To skrewny, co przyjaciel. [illegible]

Tonący i brzytwy się chwyta. [illegible]

[illegible]

Trafił jak kulą w płot. [illegible]

Trafiła Kosa na Kamień. — [illegible]

Trafił ze swoim do niey. — [illegible]

Trudno wilkiem orać. — [illegible]

Trudna rzecz [illegible]. — [illegible]

Trudniejsza rzecz iest nabożnie się modlić niż orać. — [illegible]

Trudno Natury odmienić. — [illegible] Natur [illegible]

Trudność ustąpi, gdy [illegible] tajni. — [illegible]

Trzeba wiedzieć iako przyjaciela szanować. — Man muß [illegible]

Trzeba tam stąpać od brzegu. — Da muß man [illegible]

Trzyma się tego iak pijany płota. — [illegible]

Trzymay ięzyk za zębami. — Halte das Maul.

Tu złe mi a tam [illegible] cze gorzey. — [illegible] 2. [illegible]

U.

U Boga respektu niemasz. — Bei Gott ist kein Ansehen der Person [illegible]

U szewca zwykle koniec [illegible]

U wdowy chleb [illegible] ale nie każdemu żołnierzowi [illegible]

Ubogo ale uczciwo. — Arm aber ehrlich.

Ubogiemu wiele nie staje Skąpemu wszystkiego. — Dem Armen gebricht vieles, Dem Geizigen alles.

Ubogiemu wszędy wiatr w oczy. — [illegible]

Uchodząc przed wilkiem trafił na niedźwiedzia. — [illegible]

[illegible] nie pomoże co [illegible] żywota. — [illegible]

Ucz się mores od starszych Młodości. — Junge Leute sollen [illegible]

Ucząc drugich [illegible] się uczą. — [illegible]

Uczeni ludzie zwykli [illegible]
źle pisać. [illegible]

Uczonym nie [illegible] tatowiczellat. [illegible]
nie. [illegible]

Umiera i człowiek [illegible]

Urodzony z nie trwały [illegible]

Urocy [illegible] Rozuma [illegible]
[illegible]

Ustawiczne Obcowanie [illegible]
czyni lekkie uważanie. [illegible]

Ustawiczna się rzecz [illegible]
powszednieje. [illegible]

Uwinie się iak złodziey [illegible]
w iarmark. [illegible]

Ustałego Robotnika siła [illegible]
Uczynki rosną mało. [illegible] in der That.

W.

Wszarnie niemasz [illegible] [illegible]
[illegible]na. [illegible]

W[illegible] nie bęc a [illegible] Zu Rom [illegible]
za nie [illegible]. [illegible]

76.

Wczorayszego dnia szuka. Er sucht den gestrigen Tag.
Na S. Marcin dla żeb[illegible] St. M[illegible]
go płaszcza ukroił. [illegible] Mantel [illegible]
Więcey [illegible] niż [illegible] Die [illegible]
[illegible]

Według stawu grobla. Man muß [illegible]
Decke strecken.

Wet za wet. Nichts umsonst.
Więcey na świecie złego Es ist mehr böses in der [illegible]
niż dobrego. [illegible]
Więcey ich tonie w kufla [illegible]
niż w Morzu. [illegible] Bacchus.
Więcey [illegible] Gott, [illegible]
niż [illegible]
Więcey Przykład [illegible]
[illegible] niż Rozkazanie może [illegible]
Wieczór za [illegible] noc [illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible]

[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible].
[illegible] [illegible].
[illegible].
[illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible].
[illegible] [illegible]
tovony. [illegible].
[illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible].
[illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible].
[illegible] [illegible]
[illegible].
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible].
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible].

Wielkie rzeczy, pomału rostą.	Ein gut Ding will gute Weile haben.
Wielkie rzeki cicho płyną.	Grosse Wasser die machen kein geräusch.
Wilk chowany, Żyd chrzczony, Przyjaciel pojednany nie pewny.	Diesen allen kan man wenig trauen.
Wilka do Obory wpuścił.	Er hat den Bock zum Gärtner gemacht.
Wilka natura ciągnie do lasu.	Auch ein gezähmter Wolf behält seine Tücke.
Włóczy się iak Cygan po świecie.	Er ist nirgends zu Hause anzutreffen.
Własne wyznanie, náylepsze przekonanie.	Eigne Bekentniß ist die beste Überzeugung.
W młodych leciech Ro-zum bywa stary.	Kinder wissen schon oft des alten Witz.
W nocy każdy kot bury.	In der Nacht sind alle Katzen grau.
Wronami karmiony.	Ein verschmutzter Mensch.

Wspomnieć miło, co przed tym trapiło.	Was überstanden ist, das bekümmert nicht mehr.
Wszak isto nie Łakomego co włożył do skarbu swego.	Kein geiziger mag es, was er hat, allezeit nicht [illegible].
Wszędzie na błazna kapie.	Ein Narr wird allenthalben gezwickt.
Wszędy dobrze, a w domu najlepiey.	Das Land, schmeckt zu Hause am besten.
Wszystek świat Oyczyzna Cnotliwego.	Dem Tugendhaften habe liegt in allen Landen.
Wszystko się dzieje według woli Bożey.	Es geschieht nichts, als Gott haben will.
Wszystko utraciwszy sławy dochoway.	Es alles verloren, bloß den guten Namen unverloren sey.
Błaskiey wodzie łacnie łowią ryby.	Im solchem Wasser fängt man bloß Fische.
Wydarte rzeczy w sytość nie idą.	Geraubtes Gut thut gut nicht.
W[illegible] z [illegible].	[illegible]

Wykupił koszulę, a suknią zastawił.	Das Wammes hat er eingelöset und den Rock versetzet.

Ż.

Z pustey stodoły, albo wróbel, albo sowa wyleci.	Man kan bald [illegible], [illegible] einem zu thun.
Z początku trzeba zabie(gać) złemu.	Dem Feuer muss man bey Zeiten löschen.
Za czasem wszystko się mieni.	Veränderlich ist alles mit der Zeit.
Za głos Boski udają co wszyscy zgodnie trzymają.	Aller Menschen [illegible] solle man vor Gottes Stimme halten.
~~Za szczęściu~~	
Za szczęścia Przyjaciela uczynić w Nieszczęściu dosnać.	Seinen guten Freund muss man im Unglück [illegible] geprüfet.
Żaden tam nie rządzi gdzie wszyscy rządzą.	Viele Köche verderben den Brey.
Żaden zbytek nie obraca się w pożytek.	Allzu viel ist ungesund.
Żadne Lekarstwo stoi za tem za Lekarstwo.	bitteriste [illegible] Arzney gesund.

Zapomniy Gościu poranu, Was beym Trunk geschehen,
co się działo popijanu. Das soll man einschlafen lassen.
Żartem pod czas rychley Mit Scherz kan man offt mehr
zbędziesz niż prawdą. ausrichten als mit Ernst.
Zazdrość najcięższa Mißgunst ist die gefährlichste Krankheit.
Choroba.
Zażywszy na wieczór chle- Nach dem Essen sollst du
ba, stać albo chodzić potrzeba. stehen oder tausend Schritte gehen.
Zbladł iak toruńska raceysta. Er ist so bleich als ein ge-
kochter Krebs.
Zbyteczne ztowarzyszenie się wzgardę przynosi. Gar zu große Gemein-
schaft bringt Verachtung.
Żebraka nigdy nie nasycisz. Der Bettel hat keinen Boden.
Żebrakowi ludzi trzeba. Ein blinder spricht, man führe
mich weiter die Andre
Zdechły pies nie ukąsi. Todten Hunde beißen nicht.
Z dwoyga złego mniey- Aus zwey Übeln soll man
sze obieray. das Geringste wählen.
Ze złey gęby nie dobra Böse Münde werden nichts
mowa. gutes.

Zgadzaią śię iak szydła w worze.	Sie vertragen sich wie Hund und Katzen.
Zgoda buduje, Niezgoda ruinuje.	Friede ernähret, Unfried verzehret.
Ziadło pies sadło.	Er hatte böses Greiffen.
Zła śieśiera nie zginie.	Unkraut vergehet nicht.
Złe daleko omiń.	Einem bösen Menschen soll man fünf Schu aus dem Wege gehen.
Złe sumnienie stoi za Kata.	Ein böses Gewissen ist ihm selbst sein Henker.
Złe czynić śię nie godźi, choć śię co dobrego ostąd urodźi.	Man soll nicht böses thun, daß was gutes heraus komme.
Złego nie szukay samo śię nagodźi.	Man darf dem Unglück keinen Boten schicken, es kommt von sich selbst.
Złemu szermierzowi lada co zawadźi.	Einem schlechten Fechter, hindert auch das geringste.
Złem złego pozbyć.	Man muß böses mit Bösem vertreiben.
Złem położeniem dobry śię psuje.	Gelegenheit macht Diebe.

Zły kiedy dobrą nastroi tarę, w ten czas bywa naygorszym.	Wenn ein böser sich freundlich stellt, so hat er meist gar im Sinn.
Z Fraktem albo po Francuzsku, albo go zanieś, chay ina czey się sparzysz.	Mit Höflichkeit und demüthigen, oder mit Gewalt muß man [illegible].
Zna się na tym jak wilk na Gwiazdach.	Er ist davon ganz unwissend.
Zna się na rzeczach iak świnia na pieprzu.	Er versteht viel von dem, wie der Sau [illegible].
Znay siebie samego.	Zupfe dich selbst bey der Nase.
Znaymy się po sierci.	Wir wollen uns kennen, wir wollen sehen, wer von uns den andern erkennt.
Znać piwo po Beczce.	Man kan bisweilen, wie er vor dem gearbeitet.
Znaią go jak zły pieniądz.	Man kennt ihn, wie die falsche Münz.
Znaią się jak Złodzieje w Jarmark.	Ein Schelm kennt den andern.
Z niczego nic niebędzie.	Aus nichts wird nichts.
Zcierzyna to teraz.	Das ist jetzt was [illegible].

Żonę obieray stanu row=nego, chcészli gomonu uyść codziennego.	Willst du freyen, so siehe daß nur deines gleichen nimm.
Z wielu rąk więcsza pomoc.	Viele Hände bringen ein Werck bald zum Ende.
Zwyczay odmieni kto się nie leni.	Die Gewohnheit kan man mit Gewohnheit überwinden.
Żyda tam iakiegoś chowaią.	Es steckt was dahinter und verstecket.
Żywot dworski złota Niewola.	Das Hofleben ist ansehnlich, und doch mit Gold verknüpfet.
Żywot krótki, wiele potrzebuje.	Unsere Lebenszeit ist kurz und gehöret doch viel dazu.
Żywot ludzki bąbelowi podobien.	Das menschliche Leben ist gleich einer Wasserblase.
Żywot nasz na włosku wisi.	Unser Leben hängt nur an einem Haar.
Żywot y sława w iedney cenie chodzą.	Ein ehrlicher Nahmen ist gleich dem Leben zu schätzen.
Z oierz w sieci nay prośfey.	Muth zur Desperation kommt wenn man dir äusserste.

Deutsches und Polnisches Wörterregister.

A.

Aal, Węgórz. a.
Aalraupe, Węgorzyca.
Aas, ścierw; u.
Abarbeiten, sich, spracować. strudzić się.
Abbilden, Wyrazić. F. wyrażę, ziss. Fr. wyrażam.
Abbildung, wyrażenie. a.
Abbitten, przeprosić, F. przeproszę, ziss. Fr. przepraszam.
Abbrechen, odłamać, oderwać, urwać.
Abbrechen, vom Lohne, ytrącić.
Abbruch, ujęcie, umnieyszenie, uszczerbek.
Abbrühen, oparzyć.

das A B C Buch, Fibel, Obicadło. a.
zum A B C Buch gehörig, Obicadłowy.
Abcopiren, przepisać.
Abcopiren eine Figur, przerysować, przemalować.
Abdecken, odkryć.
—— ein Viehstück, skórę zdiąć, odrzeć, obłupić ze skóry.
Abend, wieczór, a.
Hl: Abend, wilia. i.
Abenddämmerung, zmierzch, u, mrok, ku.
Abendmahl, Abendmahlzeit, wieczerza. y.
Abendröthe, czerwoność nieba.
Abends, na wieczór, z wieczora.

Abends, na wieczor

Abendstern, gwiazda wieczorna, cy ney.

Abendwärts, ku zachodowi.

Abendwind, wiatr zachodni.

Abentheuer, trefunek, przypadek; przygoda.

Aber, lecz, ale.

Aberglaube zabobon. u.

Abergläubisch, zabobonny. a.e.

Abermal, zas, zasie, znowu.

Abermals, po wtore.

Aberwitz nierozum, u.

Aberwitzig, głupi, a, e. nie wszego Rozumu.

Abfahren, odiechać.

Abfallen, Odpaść. F. Odpadnę, niesz Fr. odpadam, ać.

Abfeilen, opiłować.

Abfertigen, Odprawić. F. Odprawię, wisz. Fr. Odprawiam.

Abfertigung, odprawa, y.

Abfinden, sich vereinigen, zgodzić się z kim o co.

Abführen, odwozić.

Abfüttern, das Vieh, bydło napaść.

Abgabe, podatek, u.

Abgänglein, odrobiny.

Abgang, Odbyt, Rozchod, u. Odchodek, u.

Abgeben, oddać.

Abgebrannt, pogorzały, a, e.

Die Brandstätte, Zgorzelisko.

Abgehandelt, godzony.

Abgeschüttelt, spłaca przetrząśniona.

Abgehen, odeyść.

Abgelebt, zgrzybiały.

Abgelegenheit, Odległość. i.

Abgeneigt, Nieprzyiazny, nieprzychylny.

Abgesandter, Poset, sła.

Abgewöhnen, odzwyczajać.

Abgewöhne mich, odkładam się czego, odsadzać od piersi; das Kind abgewöhnen.

Abgießen, odlać.

Abgott, Bałwan, á, Bożek.
Abgötterey, Bałwochwalstwo.
Abgrund, przepaść, i.
Abgürten, odpasać, popręg koniowi odpiąć.
Abhauen, ściąć, F. zetnę, zetniesz Fr. ścinam.
Abkündigen von der Kanzel, ogłosić kogo z Ambony.
Ablaufen, ściec, F. ściekę, cześ, Fr. ściekam.
Ablassen, spuścić F. spuszczę, ścisz. Fr. spuszczam.
Ablaß, odpust.
Ablocken, wyłudzić.
Ablohnen, das Volk, wypłacić czeladź, F. cę.
Abmatten, zmordować, F. zmorduję, jesz Fr. morduję.
Abmessen, odmierzać, F. odmierzyć, Fr. rzę.
Das Abnehmen des Mondes, ubywać księżyca.
Abnehmen, odiąć.

Abnehmen, den Hut, zdiąć.
—— den Bart, brodę ogolić.
—— am Leibe, opaść.
Abpflücken, obrywać, am, Fr.
Abputzen, utrzeć nos świecy.
Abreden, umówić się.
Abrede, umowa, y.
Abreiben, otrzeć.
Abreisen, odiechać.
Abreise, odjazd, u.
Abreißen, zedrzeć. F. zedrę, dresz, Fr. zdzieram, oderwać.
Abrichten, uczyć, nauczyć, pokazać, przyuczać do czego.
Abriß, Kontrfet, u. abrys, odrysowanie.
Absatteln, zdiąć siodło, kulbakę z konia.
Abschaben, oskrobać, F. bię, Fr. oskrobuię, skrobię.
Abschaffen, Odprawić, F. Odprawię, wisz, Fr. Odprawuję, znieść.

Abschäumen, skumuję, pianę zbieram.
Abscheu, Obrzydliwość, i.
Abscheulich Brzydki, a. e.
Abscheulichkeit Obrzydliwość, i. Brzydkość, i.
Abschicken, odsyłać, am. F. odeślę, odesłać.
Abschiednehmen, pożegnać się.
Abschießen, wystrzelić, F. wystrzelę, lisz, Fr. wystrzelam.
Abschlagen, Odbić, zbić, F. Odbiję, zbiję. jesz, Fr. Odbijam, zbijam.
Abschneiden, oderznąć.
Absehen, zamysł, cel, kresu.
Abseitsgehen na ustronie, ~~stać~~ iść.
—— stehen, na ustronie, stać.
Absetzen, odsadzić.
—— vom Amte, złożyć z urzędu.
Abschrift, Przepis, u.
Abschrapen, oczosać.
Absicht, zamysł, wzgląd, przedsięwzięcie.
Absieden, uwarzyć.

Absitzen vom Pferde, zsieść z konia.
Abtragen, odnieść, F. odniosę, Praes. odnoszę.
Absondern, Odłączyć, F. Odłączę, czysz Fr. Odłączam, rozłączam.
Abspannen, wyprząc.
Abspenstig machen, odmówić.
Abspringen, odskoczyć.
Abspülen, wypłokać, wymyć.
Abspulen, zwijać nici.
Absonderlich, znowu, zwłaszcza, osobliwie, osobno.
Abstammen, pochodzić.
Absterben, Obumierać.
Abstumpfen, przytępić.
Abtheilen, Oddzielić, F. Oddzielę, lisz, Fr. Oddzielam.
Abtheilung, Oddzielenie, a.
Abtreiben, odganiać.
Abtreten, Odstąpić, F. Odstąpię, Fr. Odstępuję, owáć.
Abtreten, einem etwas, ustąpić komu czego.

Abträufeln, kapać.
Abtrinken, wypić.
Abverdienen, odsługować, żyć, F. żę.
Abtrünniger, Odszczepieniec, przniéa.
Abwägen, odważyć.
Abwechselung, Odmianá, y przemianá.
Abweichen, Odstąpić, F. Odstąpię, pisz, F. Odstępuję.
Abwälzen, odwalić.
Abwaschen, omyć, u. myć.
Abweg, droga na boku.
Abwenden, Oddalić, F. Oddalę, lisz, F. Oddalam.
Abwerfen, zrzucić, F. zrzucę, isz. Fr. Zrzucam:
Abwesend, nieprzytomny, a. e.
Abwesenheit, nieprzytomność.
Abwischen, otrzeć. F. Otrę, otrzesz. Fr. Ocieram.
Abzahlen, wypłacić.
Abziehen, ciągnąc, ściągnąć.
——— von einem Heere, odprawić się.

Abzielen, zmierzać cokąd.
Abzirkeln, odrysować.
Abzwingen, wymóc, wymusić.
Academie, Akádemia, y.
Accise, Akcyza.
Accord, Ugoda, umowa.
Ach! ach!
Achse, oś, i.
Achsel, Pachá, y.
Acht, ośm.
Acht, Bann, wywołanie.
Achten, poważáć.
Achten, sich, szácować.
Acker, Rola, i.
Ackermann, Rólnik, a.
Adel, szlachectwo.
Adler, Orzeł, orłá.
Advent, Adwent, u.
Affinirt Silber, szczere srebro.
After, żytá, y.
Ähnlich, podobny.
Äußerlich, zewnętrznie, powierzchownie.
Afterich, żytowaty, a. e.
Affe, Małpá, y.

Affairen, sprawunek interes. Alle Tage, codziennie daż dodziennie.
Afterreden, obmowić, F. obmówię, isz, Fr. Obmawiam. Alle Wochen, co tydzień, każdego tygodnia.
Aha, Kłos, a.
Alant, Omap, u.
Alaun, Ałatun, u.
Albaster, Alabastr, u.
Albern, Głupi, a, e.
Allee, ulica w ogrodzie.
Allbereits, schon, już.
——— szoły pogotowia.
Allda, tam.
Alldieweil, gdyż, ponieważ.
Allein, ohne Gesellschaft, sam jeden bez towarzystwa.
Allenfalls, ieżeliby.
Allerlei Leute, Ludzie wszela kiego stanu.
Alle die, wszyscy wszyscy, ile ich, co tylko są.
Alle Jahr, rocznie, do każ dego roku, na każdy rok.
Alle Monath co miesiąc.
Allein, aber, nur, ale, lecz, jeno iedno.
Allein, besonders, osobno, zewsząd.
Allein, einzig, iedynie.
Alle, insgesamt, wszyscy wespół, pospoła, it. ogołem.
Alle beyde, obadwa.
Allemal den dritten Tag, zawsze co trzeci dzień.
Allemal, co raz, zawsze, zawżdy.
Allemal ein andrer, co raz to inszy.
Allenthalben, aller Orten, wszędy, wszędzie.
Allerneueste, na dażdemieyszy.
Alles wszystek, tela, tełe.

Alle seyn, skończyć.
Für alle neun, wszyst-
ko wyszto, poszto, iako
to pieniądze. Für alles
eins, iest to wysstko iedno.
Allerdings, y owszem.
Allerheiligen der Tag, dzień
wszystkich świętych,
święto wszystkich świętych.
Alkoven, Alkowa na łoż.
Er schläft im Alkoven, on
spi w Alkowie.
Allererst, dopiero, teraz nie
dawno.
Allerley, rozmaity, a, e.
Allermänniglich, wszyscy.
Allermassen, ponieważ.
Allermeist, nawięcey, nay-
bardziey.
Allzeit, zawsze, zawżdy.
Allgegenwärtig, wszędzie
przytomny.
Allgemach, zwolna.
Allgemein, pospolity, po-
wszechny.
Alfanz, tu
Allianz. związek.
Allmacht, wszechmocności,
Allmächtiger, wszechmocny, a, e.
Allmeinlebenlang, pokim
żyw, żywa, poki żywa.
jak żyw, a, o, do śmierci.
Allmosen, Jałmużna, y.
Alster, sroka.
Als denn, niż, niżeli, niźli,
nad, zaczym.
Alsbald, zaraz, zaraz[illegible]em,
wnet.
Alsdann, tedy, w ná tenczás.
Als nur, jedno, jeno.
Als wenn, jakoby, jakby.
Also, tak.
Also auch, także.
Alt, stary, a, e.
Altar, Ołtarz, a.
Alter, Starość, i.

Altfränkisch, altväterisch, po staroświecku.
Aeltermann, starszy.
Altflicker, Partacz, á.
Allzuhoch, za wysoko.
Allzumal, wszyscy.
Am ersten, naypierwey.
Amboß, Kowadło, a.
Ameise, Mrowka, i.
Ameisenhaufen, mrowisko.
Amme, mamka.
Ammunition, gotowości woienne, sprzęt woienny.
Amnestie, darowanie, zapomnienie, zgładzenie przeszłych uraz, urazy, tego wszystkiego co się źle stało.
Amsterdam, Amsterdam, u.
Amt, Urząd, Urzędu.
Amtshalber, wegen, z urzędu
Amtmann, Urzędnik, a
Amsel, Kos, a.
Anatomie, ciał rozbieranie.
Anbauen, przybudować.

Anbefehlen, rozkazać.
Anbelangen, należeć.
was mich anbelangt, co się mię tycze
Anbeten, Gott, modlić się do Boga.
Anbetungswürdig, czci, poszanowania godny.
Anbey, przyczym, przy tym.
Anbieten, als dienst, ofiarować komu usługę.
Anblick, spojrzenie.
Anbruch, świtanie.
Anker, Kotwica, y.
Andacht, Nabożeństwo, á.
Andenken, pamięć, seliger
Andenkens, świętey pamięci.
Ander, drugi, a, e.
Anders, ináczey.
Anderswo, indziey gdźie.
Anderswodurch, inędy.
Anders woher, zkąd inąd.
Anderthalb, półtorá.
Andeutung, Oznaymienie, a.

Andeuten, dać znać, oznaymić.
Anfall, napaść. i.
Anfang, Początek, tku.
Anfangen, począć. F. poczne, niesz, Fr. poczynam.
Anfänglich, z razu, z początku, na początku.
Anfechten, trapić, dręczyć, zasmucać, versuchen, kusić iak diabeł, iak choroba, napastować, nagabać.
Anfechten, kusić, Praes: kuszę, sisz.
Anfechtung, Pokuszenie, a.
Anfeuchten, pokrapiać, polewać.
Anforderung auffordern an ..., pretensyą do czego rościć.
Anfrischen zachęcić.
Anführer, ten co przodkuie, herszt.
Anbringen zu Ohren, donieść.
Angebracht, doniesiony.
Angel, Wędka, i.
---- an Thüren hak, zawiasa.
Angelegen seyn lassen, starać się o co.
Angelegenheit, Interessa.
Angenehm, przyjemny. a. e.
Anger, murawa, trawnik.
Angesicht, Oblicze. a.
Angießen, przylać.
Angränzen, o granicę z kiem mieszkać, z kiem graniczyć.
Angst, Ucisk u. Uciśnienie.
Ängsten, Ucisk czynić.
Anhalten, nalegać, am.
das Anhalten, Naleganie, a.
Anhang, Przydatek, tku.
Ankläger, Oskarżyciel, a.
Anklagen, Oskarżyć F. Oskarżę, żysz Fr. Oskarżam.
Ankleben, przylepić F. przylepię, pisz, Fr. przylepiam.
Ankleiden, ubrać.

vjl.

Anklopfen, stukać.

Ankommen przybyć. przy: iść. wie übel ankommen, źle cię przywitaią. was kömmt dich an? co cię napada?

Ankömmling, Przychodzień dnia.

Ankündigen, Oznaymić, F. Oznaymię, misz Fr. Oznaymuię.

Ankunft, Przyście, a.

Anlass, okazyia.

—— geben drogę do czego pokazać.

so läßt es sich wohl an dobrze się sprawuie.

Anlegen, Przyłożyć, F. przyłożę, cysz. Fr. Przykładam.

das Anliegen, dolegliwość.

Anmahnen, Upomnieć, F. Upomnę, niesz. Fr. Upominam.

Anmassen, sich eines Dinges, przywłaszczyć sobie co.

Anmuth, wdzięk.

Annehmen, przyjąć, F. przyymę, miesz, Fr. przyymuię.

das Annehmen, przyimowanie.

Anit, aniż. u.

Anordnen, rozporządzić, ustanowić.

Anreizung, powab, bu.

Anrichten, sprawić, F. sprawię, wisz, Fr. sprawuię.

Anrufen, wzywać, Praes. wzywam.

Anrühren, dotknąć się, F. dotknę, Fr. dotykam.

Anschläge machen, zamyślać, knować potaiemne zamysły.

Anschlag, przedsięwzięcie, postanowienie, a.
Anschauen, patrzyć, Praes: patrzę, trzysz.
Ansehnlich, a, e, uczściwy, zacny, znakomity
Ansehnlichkeit, Okazałość, i.
Anschein, schein, pozór.
Anspruch, pretenzja.
Anstalt, porządek, dku.
Anstand, odłożenie.
Ans Licht, an Tag, na jawo.
Anständig, przyzwoity, przystoyny, do rzeczy.
Anstatt, miasto.
Anstehen, przystoić.
Auctor, Autor, a.
Antlitz, twarz, oblicze.
Antreffen, natrafić, F. natrafię, fisz. Pr. natrafiam, napaść kogo.
Anthun, obiąć.
Antwort, odpowiedź, i.
Antworten, odpowiedzieć, F. odpowiem, wiesz. Pr. odpowiadam.
Anvertrauen, zlecić, powierzyć co komu.
Anverwandt, pokrewny, a, e.
Anwachsen, przyrastać.
Anwenden, na co wydaję, F. wydam.
Anzeigen, oznaymić, F. oznaymię, misz, Pr. oznaymuję.
Anziehen, wdziać co.
Anzünden, zapalić, F. zapalę, lisz, Pr. zapalam.
Apfel, Jabłko.
Apfelbaum, Jabłonka, i.
Apostelgeschichte, Dzieje Apostolskie.
Appanage, część wydzielona Królewiczom z intraty albo dóbr.
Apotheker, Aptekarz, a.

April, Kwiecień, kwietnia.
Aptiren, ſkładać co, ſtoſować.
Arbeit, robota, y, praca, zabawa, dzieło, trudy.
Arbeiten, pracowanie, robienie.
Arbeitsmann, Robotnik, a.
Arbeiten, robić. Praeſ: Robię.
Arbeitſam, pracowity, a, e.
Arche, korab, a.
Archiv, metryka, i.
Arreſt, areſt, u.
Arg, zły. a. e.
Ärgerniß, Pogorſzenie, a.
Argliſtig, Chytry, a, e.
Argwohn, Podeyrzenie, a.
Argwöhnen, w podeyrzeniu mieć.
Armbänder, naramienniki, Braſelety.
Armee, Woyſko.
Armſtuhl, Kreſło, a.
Arm, Subſt: ramię, mienia. Adject: ubogi, a, e.

Armuth, ubóſtwo, a.
Arſenal, zbroiownia, i.
Artig, grzeczny.
Art, ſpoſob, u.
Arzt, Lekarz, a.
Arzney, Lekarſtwo, a.
Aſche, popiół, u.
Aſchenfarbe, popielaty kolor.
Aſt, ſęk, a.
Aſtig, ſękowaty, a, e.
Athem, dech, tchu.
Atlas, ſeidener Zeug, Atlas.
Auch, też, także y Matka też.
Auch nicht, weniger, ani.
Auerochs, tur, a.
Auf, na.
Auf beyden Seiten, z obu ſtron.
Aufbauen, wybudować, wyſtawić.

Aufbehalten, schować, zachować. Korn auf späte Zeit aufbehalten, zboże na drugi czas schować.

Auf daß, aby, żeby, iżby.

Auf dem Rücken, wznak.

Auf die Hälfte, na poły, na połowicę.

Auf Böhmisch, po czesku.

Auf Deutsch, po niemiecku.

— Lateinisch, po łacinie.

— Polnisch, po polsku.

— einen Zug trinken, duszkiem, o raz o raz.

Auf einerlei Weise, jednorako, na jednorako, po jednoraki sposób, jednorakim sposobem.

Auf ein andermal, na drugi raz, drugiem razem.

Aufbeißen, eine Nuß, zgryźć orzech.

Aufblühen, rozwijać się.

Aufgebot, pospolite ruszenie.

Aufdrehen, odkręcić, odśrubować.

Auferstehen, zmartwychwstać.

Auferwecken, zmartwychwskrzesić.

Auferziehen, wychować, F. Wychowam, Fr. Wychowuję.

Aufkeimen, wyźreć.

Aufgang, Wschód, u.

Aufgeben den Geist, ducha oddać.

Aufgehen, wzniść, F. wznidę, -dzie, Fr. Wschodzę.

Aufgeld, zadatek, u.

Aufhaben, den Hut, mieć kapelusz na głowie.

Aufhalten, zatrzymać, F. zatrzymam, Fr. zatrzymuję.

Aufhauen, rozcinać.

Aufheben, zebrać, F. zbiorę, -rze, Fr. zbieram.

Aufhängen, zawiesić, po-wiesić, F. zawieszę, -sisz, Fr. zawieszam.

Aufhelfen, poratować, dopo-moc
Aufhören, przestać, F. prze-
stanę, niesz, Fr. przestaję.
Auf keine Weise, żadną miarą,
żadnem sposobem, na żaden sposób.
Aufknüpfen, sich, rozpiąć się
Aufkündigen, wypowiedzieć,
F. wypowiem, wiesz, Fr.
wypowiadam.
Auflage, wydanie, Steuer,
podatek, dań, danina.
Auflauf, rozruch, bunt,
rokosz.
Auflehnen, wspierać się
na czym.
Auflösen, rozwiązać F.
rozwiążę, żesz. Fr. roz-
więzuję; stopić, rozpuścić.
Aufmachen, otworzyć, F.
otworzę, rzysz Fr. ot-
wartzam.
Auf mancherley Weise,
różnie, rozmaicie, na
różny, rozmaity sposób.

Aufmerken, baczenie mieć,
dać.
Aufmerksam, uważaiący,
czy pilno słuchaiący.
Aufmerksam, uważnie,
pilnie, przezornie.
Aufmerksamkeit, uwa-
żanie.
Aufmuntern, zachęcić.
F. zachęcę, cisz. Fr. zachę-
cam, dodawam ochoty.
Aufnahme, przyjęcie, u-
Aufnehmen, przyjąć, F.
przyimę, Fr. przyimuję.
Aufnehmen, Geld, pieniądze
na borg brać, na bieram
żyto, nehme auf, [illegible]
Korn.
Aufplatzen, rozpuc się.
Aufrichten, wzgórę posta-
wić F. postawię, wisz.
Aufrichtig, szczery a. e.
Aufrichtigkeit, szczerości,
Aufruhr, bunt, rokosz, rozruch,
powstanie.

Aufwiegler, buntownik, kłótnik.
Aufsagen, powiadać.
Aufschieben, odkładać.
Aufschlag, wyłog.
Aufschrift, napis u.
Aufschürzen, sich, podkasać się.
Aufseher, dozorca.
Aufspalten, rozłupać.
Aufstehen, wstać, wieder einen, powstać przeciwko komu.
Aufsteigen, wstępować w górę.
Aufs ehste, narychley, na prędzey, jak narychley.
Aufs genaueste, nataniey.
Aufs längste, nadaley, nadłuzey.
Aufs letzte, na ostatek, -ku; w ostatku.
Aufs wohlfeilste, im Kaufe, najtaniey.
Aufs neue, na nowe.

Aufs wenigste, przynamniey.
Auf vielerlei Weise, wielorako, wielorakiem sposobem.
Aufwärts, ku gorze, wzgorę, do gory.
Aufwand, wydatek.
Aufzugbrücke, zwod.
Auge, oko.
Augapfel, źrzenica.
Augenblick, mgnienie oka, moment.
Augenbraunen, brwi.
Augenlieder, powieki.
Augenscheinlich, oczywiście.
Ausbürsten, wyczesać szczotką.
Ausrufen, wywołać, F. wywołam, Fr. wywoływam.
Ausrufer, wywoływacz.
Aussatz, Trąd. -u.
Aussätzig, Trędowaty, a, e.
Aussaugen, Wyssać, F. Wyssą ssiesz, Fr: ssę.

Ausdörren von der Sonnen, wygorzeć, od słońca.
Ausflucht suchen, wymowki szukać.
Ausfragen, wypytać się.
Ausgabe, wydatek, tku, wzchdu.
Ausgeben, wydać, F. wydam, Fr. wydaię, wydawam.
Ausharren, das, Dotrwanie.
Ausklopfen, wytrzepać.
Ausländer, cudzoziemiec.
Ausleeren, wypróżnić, nic nie zostawić w czym.
Auslöschen, ausgehen, gasnąć, F. zagaszę, sisz, gaszę, gasnę. ich gehe aus.
Ausräuspern, wychrachnąć, F. wychrachnę, niesz.
Ausrotten, wykorzenić F. wykorzenię, nisz, Fr. wykorzeniam.
Ausrüsten, sprawić F. sprawię, wisz, Fr. sprawiam.
Außenwerk okopy zedwome.
Außerordentlich, niezwyczayny.
Aussicht, widok, u.

Aussinnen, wymyślić, F. wymyślę, ślisz. Fr. ślam.
Ausschlagen, wybić, F. wybiję, jesz, Fr. wybijam.
Ausschlafen, wyspać się, F. wyśpię się, pisz. Fr. spię.
Ausschließen, wyłączyć. F. wyłączę, czysz. Fr. wyłączam.
Aussprache, wymowa.
Aussprechen, wymowić, F. wymowię, wisz Fr. wymawiam.
Ausspruch, wyrok, u.
das Ausgesprochen, coś wydane.
Ausstoßen, wypchnąć.
Ausstrecken, wyciągnąć.
Auster, ostryga.
Austreiben, wygnać.
Ausheischen, wymagać. F. wymagam.
Austheilen, wydzielić, F. wydzielę, lisz. Fr. lam.
Austragen, wynieść, F. wyniesę, siesz, Fr. wynoszę, sisz.

Austrennen, rozpruć.
Austreten, wystąpić.
Austrinken, wypić.
Austrocknen, wyschnąć. wysuszyć.
Auswachsen, wyrość.
Auswählen, wybrać.
Auswaschen, wymyć.
Auswendig zewnętrzny, a, e, na pamięć.
Aus was Ursache? dla czego, czemu, dla jakiey przyczyny, z jakiey przyczyny?
Auswarten, ich warte, dotrwam F.
Auswärts, von außen, auswendig, zewnątrz, zewnętrznie, powierzchnie, zwierzchu, powierzchu.
Auswerfen, wyrzucić F. wyrzucę, cisz, Fr. wyrzucam.
Auswickeln, wyplątać, F. wyplątam.
Auswölben, wysklepić.
Auszahlen, wypłacić, F. wypłacę, wypłacam długi.
Auszapfen, wytoczyć.
Auszehren, wytrawić.
Ausziehen, wyciągnąć, F. wyciągnę, niesz. Fr: wyciągam.
Ausziehen, Kleider, rozebrać się, zdiąć suknie, zewlec suknie.
Ausziehen, dem Hause, wyprowadzić się z domu. F. wyprowadzę się. Fr. wyprowadzam się.
Axt, siekiera, y, Berdysz.

B.

Baar Geld Gotowe pieniądze.
Bach, Potok, u, rzeka.
Backen lice, policzek, ein geschwollene Backen, opasłe lice.
Backenzahn, ząb trzonowy.
Backhaus, piekarnia.
Backschaufel, łopata do wsadzania chleba.
Backgeld, zapłata piekarzowi za upieczenie chleba.
Backen, piec, Praes: piekę
Backofen, piec chlebowy.

Backtrog, dziża, y.
Bad, łaźnia, i.
Baden, kąpać.
Bader, łaziebnik, a.
Bär, niedźwiedź.
Bahn, droga,
Balbieren, golić.
Balbiermesser, brzytwa.
Balbierer, cyrulik, a.
Bald, wnet, zaraz.
Bell, piła, y.
Bank, ława, y.
Band, związka, i. wstęga.
Pabst, papież. a.
Barfuß, bosy.
Barmherzig, miłosierny, a, e.
Barmherzigkeit, miłosierdzie.
Bart, Broda. y.
Bärtig, Brodaty, a, e.
Bauch, Brzuch, a.
Bauer, Gbur. a, Chłop, a.
Bauerhaus, chałupa.
Baum, Drzewo. a.
Baumwolle, Bawełna, y
Bau, Budowanie, a.
Bauen, Budować.

Baumeister, Budowniczy, Cieśla.
Becher, Kubek, bka.
Becker, Piekarz, a.
Beckerin, Piekarka, i.
Bedächtig, uważny.
Beere, jagoda.
Beet im Garten, grządka, lecha.
Befehl, roskazanie, a.
Befehlen, rozkazać, nakazać, zalecić, zapowiedzieć, anbefehlen, dać do sprawunku.
Befestigung, Umocnienie, a.
Befeuchten, powilżyć, x, wilżyć, skropić, namaczać.
Befriedigen, uspokoić.
Befriedigung, uspokojenie.
Begehren, pragnąć.
Begierde, Chciwość, i.
Begierig, chciwy, a, e.
Begleiten, odprowadzać, am,
Begnügt, kontent.
Begräbniß, Pogrzeb, u.

Begreifen, poiąć.
Behausung, Mieszkanie, a.
Behend, prętki.
Beherzt, odważny, śmiały
Behutsam, ostrożny.
Beichte, Spowiedź, i.
Beil, topórek.
Bein, kość. i.
Beinern, kościany, a. e
Beinhaus, kośnica.
Beinkleider, ubióry, u=
branie, portki, szara=
wary.
Beißen, kąsać; Fraß kąsam.
Bekannt, znaiomy.
Bekehrung, Nawrócenie, a
Bekenntniß, wyznanie, a.
Bekleiden, przyodziać. F.
przyodzieię, iesz, Fr.
przyodziewam.
Bekommen, nabyć.
Bekümmerniß, Frasunek,
kłopot.
Belagerung, oblężenie, a
Beliebt, ulobiony, miły, luby
Belohnung Nagroda, y.

Bellen, szczekać.
Benennen, mianować, czyie,
co, kogo.
Benennen, das, Mianowanie, a.
Bequem, rażny, a, e. wygodny.
Berathschlagen, naradzać się.
Beredt, wymowny, a, e.
Beredsamkeit, wymowność.
Bereitwilligkeit, powolność, i.
Bereiten, obieżdżać.
Berg, Góra, y.
Bergwerk, kruszce.
Bärenhäuter, gnuśny, leni=
wiec, niedbalec.
Bericht, oznayminie.
Berichten, oznaymić; oznay=
mować. F.
Berkan, bursetyn.
Berüchtigt, ausgegeben, od=
niesiony.
Berühmt, sławny, a, e.
Bersch, okuń, nia.
Beruf, powołanie, a.
Besäen, zasiać, obsiać.
Besatzung, załoga, ich besetze,
osadzam, ać.

Beschaffenheit, przymiot, własność, okoliczność.
Beschäftigt, zatrudniony.
Beschauen, oglądać.
Bescheiden, skromny, a, e.
Bescheidenheit, skromność.
Beschlagen, okować.
Beschließen, mache spitzig, kończyć.
Beschluß, zamknienie, a.
Beschneidung, obrzezka, i.
Beschwerlich, przykry.
Beschreibung, opisanie, a.
Besen, miotła.
Besinnen, namyślać się.
Besitzung, osiadłość, i.
Besoffen, upoiony, nalany.
Besonders, osobna, osobno.
Besorgen, obiawić się.
Beständig, stateczny, a, e.
Beständigkeit, stateczność, i.
Bestätigung, potwierdzenie.
Bestimmen, stanowić, naznaczam.
Bestimmung, postanowienie, a.
Bestimmt, mianowany.
Bessern, sich, poprawać się.
Besserung, poprawa.
Bessern, das, poprawienie.
Besuchen, nawiedzić.
Betagt, zestarzały, zgrzybiały.
Beten, prosić, modlić się.
Betrachtung, uważanie, a.
Betrüglich, oszukiwający.
Betrug, oszukanse, a.
Betrübniß, żal, smutek, frasunek, strapienie.
Betten, słać.
Bettzüche, poszwa.
Bett, łoże, a.
Bettler, żebrak, a.
Beule, bolak, wrzód.
Beute, zdobycz, y, łupra, bunek.
Beutel, worek, wacek, miech, pytel w młynie.
Beutelschneider, rzezymieszek.
Bewandniß, okoliczność.
Bewährt, doświadczonu.
Beweis, dowód.

Beweisen, dokazać, J.
dokażę, żesz, Fr. doka żyję.
Bewerben, sich zabiegać krzątać się.
Bewilligung, pozwolenie
Bey, przy.
Beynahe, niemal, bezmała, małonić, zgoła.
Bezahlung, zapłata, y. płaca.
Bezeugen, świadczyć.
Bezirk, powiat, okolica.
Bibel, Biblia.
Biber, bóbr,
Biegeleisen, żelazo do prasowania.
Biene pszczoła, y.
Bienenstock, ul, a, dzienie, die Bäume, darum die Bienen ...
Bier, piwo, a.
Bild obraz, u.
Bildhauer, snycerz.
Billig, słuszny, a. e.
Bindfaden sznureczek, śmig.
Binsen sitowie, sit.

Birke, brzoza.
Birkhahn, cietrzew, ewia.
Birn, gruszka, i.
Bischof, Biskup, a.
Bis, aż.
Bisthum, Biskupstwo, a.
Bitte, prozba, y. auf
Bitte, z prozbą.
Bittschrift, Suplika, i.
Bitter, gorzki.
Blasen dmuchać.
Blatt, list z drzewa, i.
Blatt Papier, karta papieru.
Blau, modry, błękitny turkusowy, dunkelblau granatowy.
Blech, Blacha.
Bleich, blady, a, e.
Bley, ołów, wiu.
Bleystift ołowek.
Bleyweiß bleywaś.
Blind, ślepy, a, e.
Blindheit ślepota, y.
Blitz, Piorun a.
Blöken, beczeć iak owca

Blond von Haaren, włosów białawych, konopiastych.
Blümlein, kwiatek, tka.
Blüte, kwiat, u.
Blut, krew, krwi.
Blutegel, pijawka, a, i.
Blutbespritzt, okrwiony.
Bock, kozieł, kozła.
Boden, dno, a.
Bogen, łuk.
Böhmen, Czechy.
Bogen Papier, arkusz; papieru, niełamany.
Bohren, wiercieć.
Bohrer, świder.
Bohne, bób, u.
Borste, szczeć.
Bös, zły, a, e.
Boy, baia.
Brachfeld, ugor.
Brav, waleczny.
Brand, głownia, pożar, zgniłe ciało.
Brandmahl, piętno.
Brandwein, gorzałka, i wódka.

Bratpfanne, brytfanna.
Braten, piec, Praes: piekę.
Bratspiess, rożen, rożna.
Brauchen, użyć, zażywać.
Braun, brunatny, a, i.
Braut, młoda Pani.
Bräutigam, oblubieniec, a. Pan młody.
Breche, tarlica.
Brechen, łamać, Praes: łamię, miesz.
Breit, szeroki, a, e.
Breite aus, rozgłaszam, ać, rozgłasić; rozsławiam, roznoszę.
Breite, szerokość.
Brennen, gorzeć, Praes: gorę.
Brennglas, szkło do palenia.
Breslau, Wrocław.
Brett, deska.
Brettschneider, tracz, a.
Brettspiel, gra warcaby.
Brevier, brewiarz, a.
Brey, zacierka biała.
Briefchen, mincy.
Brief, list, u.

Brille, okulary.
Bringe herzu, przyłączam,
ac. F. przyłączę.
Brod, chleb, e.
Brosamen, odrobina, y.
Bruch, ułomek.
Brücke, most, u.
Brückenzoll, mostowe.
Bruder, brat, a.
Brudersohn, synowiec
bratanek.
Bruderweib, bratowa
Brüderlich, braterski, a, e.
Brühe, polewka.
Brüllen, ryczeć; Praes. ryczę.
Brummen, mruczeć.
Brünstig, gorący.
Brüten, siedzieć na iaiach.
Brunn, studnia, i.
— kresse, rzeżucha, y.
— quell, źrzódło, a.
Brust, piersi.
Brüste, cycki. Pl.
Bubenstück, niecnota
Buche, buk.
Büchse, strzelba, rura

u kurzyi u pistoletu
puszka.
Büchsenmacher, slatnerz.
Buch, księga, książka, i.
Buchbinder, introligatora.
— drucker, Drukarz.
Buchdruckerey, Drukarnia.
Buchhändler, księgarz
bibliopola.
Buchladen, Bibliotheck,
księgarnia.
Buchstab, litera, y.
Buckel, garb.
Bund, przymierze, a.
Büffel, bawół.
Bügel, strzemię.
Bunt, pstry.
Bündel, tłomok.
Bürge, rękoymia.
Bürger, in, mieszczanin,
a, mieszczka, i.
Bürgerlich, mieyski, a, e.
Bürgermeister, burmistrza.
Bürstchen, szczotka.
Busch, krzak,
Busen, łono, zanadrze.

Butter, masło, a.
Butter-Faß, maśnica.
—— Milch, maślanka, i.
Buxbaum, bukszpan.

C.

Cabinet, Gabinet.
Cadets, Kadetowie.
Caffee, Kawa.
Calender, Kalendarz, a.
Calmus, tatarskie ziele.
Cameel, wielbłąd, a.
—— farer, Kamelar.
Camerad, towarzysz.
Camille, rumień.
Camin, Komin.
Camisol ohne Ärmel, żupan kitayczany.
Campfer, Kamfora.
Canone, działo, armata.
Canarienzucker, Kanar.
Canzel, ambona.
Canzler, Kanclerz, a.
Capitel, rozdział.

Carfunkel, karbunkel.
Casquet, koszkat żołnierski.
Casaquin, kafftan.
Catechismus, katechyzm.
Catharina, Kasia.
Cavallerie, iazda.
Celadon grün, seladino.
—— wy kolor.
Centner, cętnar.
Ceremonie, ceremonia.
Chor, chor, u.
—— hemd, komża.
Christ, chrześcianin.
Christus, Krystus, a.
Christlich, chrześciański, ac.
Churfürst, Kurfirst, a.
Cirkel, cyrkiel, kla.
Cither, Cytra, y.
Citrone, cytryna, y.
Colik, Kolka.
Confitüren, Konfitura.
Copey, kopia, i.
Corallen, korale, kl.

Corduan, kordwan.
Corinthen, rozenki drobne.
Crakau, Kraków, a.
Creutz, Krzyż, a.
— tzigen, krzyżować. Praes: krzyżuję.
Creutzer, Kraycar.
Creutzweg, Krzyżowa droga.
Crystall, Kryształu.
Crystallen, kryształowy. a. e.
Culm, Chełmno.
Cur, leczenie, a.
Cymbal, Cymbał, a.
Cypressenbaum, cyprys.

D.

Dach, Dach.
Dachs, źbik.
Dacht, Knót.
Dachstein, dachówka.
Däne, Duńczyk, a.
Damast, adamaszek szu..
Dame, Dami, Dama.
Damm, der, tama.
Dampf, para, y.
Dank, dzięka, i.
Dankbar, wdzięczność, i.
Danksagung, dziękowanie, a.
Danziger, Gdański, a, e.
Danzig, Gdańsk, a.
Danziger, ein, Gdańszczanin.
Darm, Kiszka.
Daß, że.
Datum, dzień, data.
Dauer, trwałość, i. na robotę.
Dauern, der, trwanie.
Dauerhaft, trwały, a, e.
Daum, palec wielki.
Decanus, dziekan.
December, grudzień, a.
Deckel, wieko.
Decke, nakrycie, a.
Deck-Bett, pierzyna zwierzchna kołdra.
Degen, kord, a, szpada.

Degengefäß, rękoieść.
Degengehäng, pas, pendent.
Deichsel, dyſzel.
Dein, twoy.
Demant, Dyament, u.
Dämmerung, zmierzch, u, mrok.
Demuth, pokora, y.
Demüthig, pokorny, a, e.
Dännemark, Duńſka ziemia.
Depensen, Koſzt, nakład.
Deputirter, poſeł, trybunaliſta.
Deserteur, zbieg.
Deutlich, wyraźnie.
Dicht, gęſty.
Dick, gruby, a, e.
Dieb, złodziey.
Diebisch, złodzieyſki, a, e.
Diebstahl, złodzieyſtwo, a, Kradzież, y.
Diele, Dil.
Diener, ſługa, i.
Dienerin, ſłużebnica, y.
Dienstag, wtorek, orku.
Dingen, naiąć kogo.
Ding, Rzecz, y.
Diesseits, z tey ſtrony.
Distel, oſet, oſtu.
Distrikt, powiat.
Dohle, kawka.
Dolch, puinał, ſztylet.
Dolmetschen, przetłumaczyć, F. czę. Praes: tłumaczę.
Dolmetscher, tłumacz, a.
Dom, tum.
Domestiquen, domowy.
Domherr, kanonik.
Donner, grom, grzmot.
Donnerstag, czwartek, u.
Donnerkeil, błyſkawica, y. piorun.
Donnerwetter, burza, nawałność z grzmotami.
Doppelt, podwóyny.
Dorf, wieś, wsi.
Dorn, ciernie, a. tarn.

Dornicht, cierniſty a, e. Zwillich, drelich.
Dortdurch tamtędy. Drohen, grożić.
Dotter, żołtek w iaiu. Drossel, drozd.
Drache, ſmok, a. ———, zaduśić.
Draht, drut. Drüse, gruczoł.
Drechsler, tokarz, a. Du, ty.
Dreist nie przelękniony. Ducaten, czerwony złoty.
Dreyßig, trzydzieśći. Duell, poiedynek.
———, ste, trzydziesty, a, e. Düngen, gnoić.
Dreschen, młócić. Praes. młó-
cę, ciſz. Dumpfig, tęchły.
Dreschflegel, cepy. Pl. Dunkel, chmura.
Dreschtenne, bojowiſko. Dunkelheit zaćmienie, a.
Dresden, Drezno. Dünn, cienki, rzadki, a, e.
Dreyeckig, troykątny. Dunst, para.
Dreydrähtig, otrzech nitiach. Durch, przez.
Drey, trzy. Durchaus, koniecznie.
Dreyfaltigkeit, troyca. Durchfall, przebieg, dy-
Dreyhundert, trzyſta. arrea, biegunka.
Dreyjährig, trzyletny, a, e. Durchlauf, biegunka, i.
Dreyzehn, trzynaśćie. Durchsichtig, przezroczyſty a, e.
Dreymal, trzy razy. Durchschlag, durſelak.
Dreyzehnmal, trzynaśćie Durchzug, przeiazd.
razy. Dürftig, ubogi, a, e.

Dürr, suchy. a. e.
Dürren suchość, susza.
Durst pragnienie, a.
Dürsten pragnąć.
Dürstig, pragnący, a, e.
Dutzbruder, kamrat.
Dutzend, tuzin.
Dyll, koper. u.

E.

Eben, równina.
Eben, równy. a, e.
Ebenbild Gottes wyobrażenie Boże.
Eber, Schwein, kiernoz.
Eckel, obrzydzenie.
Ecke, róg, u, węgieł.
Edelgestein, drogi kamień.
Edelmann, szlachcic, a.
Edikt, Edykt, ukaz, uniwersał.
Effekt, skutek.
Eggen, włóczyć.
Egge, brona, y.
Eggen, bronować.
Ehegestern, onegdaj.
Ehe, niż, nim.
Die zur Ehe versprochen, zaręczowana.
Ehebrecher, cudzołożnik, a.
Ehebrecherin, cudzołożnica, y.
Ehebruch, cudzołóstwo, a.
Ehelose, bezżeniec.
Ehemann, małżonek.
Ehefrau, małżonka, i.
Eher, pierwey.
Ehern, miedziany. a. e.
Ehescheidung, rozwód.
Ehestand, małżeństwo.
Eheverlöbniss, zaręczyny.
Ehelichen, ożenić się.
Eheweib, żona, y.
Ehrbar, uczciwy.
Ehre, chwała, y. hon.+
Ehrgeitz chciwość chwały,
zuchwalstwo, a.

einbildig, zuchwały, a, e. Einbildung fantazya.
Einbruch, buchwica. Einer. unus, einer, jeden,
... wortheinem, z nie. jedna, jedno.
waga, zelżenie. Einfalt, prostość. pro-
... uszanowanie. stotu.
Eiche dąb, dębu. Einfältig, prosty, a, e.
Eichel, żołądź. Einfahrt wiazd.
Eichhorn, wiewiorka. Einfassen obłożyć, osa-
Eichwald, dębina. dzić. Suknia bramowana złotym galonem.
Eidexe, żmija. Einfassung, ...
Eifer, żarliwość, gorz. Einfang wchód.
cliwość.
Eigen, własny, a, e. Eingeweide, wnętrzność, trzewa.
Eigenschaft, własność, i. Einhellig zgodnie.
Eigensinnig, uporny, a, e. Einhorn, jednorożec, żca.
Eigensinnigkeit, upór, u. Einhüllen, obwinąć.
Eilen, śpieszyć. Einigkeit jedność, i.
Eile, prędkość. Einkommen, subst: dochod, u.
Eilfmahl, je......raz........ wniść, F. wnicę,
Einander wzajemnie. dziesz. Fr. wnoszę, dziesz.
Eimer, węborek wiadro. Einkünfte, wchodzić.
Einäugig, jednooki, a, e. Einmahl; raz.

Einnahme, intrata, y.
Einöde, puszcza.
Einzeln, sam osobny.
Einwendung, podwiązanka.
Einwurf, zarzut, u.
Einsiedler, pustelnik.
Eisen, żelazo, a.
Eisern żelazny, a, e.
Eintracht, zgoda.
Einverleiben, wcielić, ziednoczyć.
Ein wenig, trochę.
Einwohner mieszkaniec.
Eis, lód, u.
Eisscholle, kra lodu.
Eiszapfen, sopel lodu.
Eitel, próżny.
Eiland, wyspa, otok.
Elbing Elbląg. a.
Elend, żywot, u.
Elend Subst: nędza, bieda.
---- Adject: nędzny, a, e.

Elen, łoś, łosia.
Elephant, słoń, a.
Elephantenbein, słoniowa kość.
Elle, łokieć, łokcia.
Ellenbogen, łokieć, cia.
Eltern, rodzice. ców.
Empfängnis, poczęcie, a.
Ende, koniec, ńca.
Endigen, vollenden, kończę.
Endigt sich, kończy się.
St. dokonywam.
Endigung, dokończenie, dokonanie.
Enderung, odmiana, y.
Eng, wąski ciasny.
Engbrüstigkeit, duszność, i.
Engel, anioł, a.
Englisch, anielski;
Engelland, angielska ziemia, Anglia.
Englisch, angielski.
Engländer, Angielczyk, a.
St: [illegible]

Entdecken, wyjawiam.
Enkel wnuk, a.
Endlich, na koniec.
Endzweck, koniec, cel końca.
Enge im Meer, cieśnina
morska.
Ente kaczka, i.
Entgegen, przeciwko.
Entgehen, uciec, uyść,
uchodzić.
Enthalten, przystać.
Entwöhnung, odzwyczajenie.
Entzweiung, nieswoiganie.
Entlehnen, pożyczyć. F.
pożyczę czyse. Fr.
pożyczam.
Entschuldigung wymowka, i.
Entäußern, odkładam kogo się.
Entweder, albo, abo.
Entwurf, wymyślenie,
wzór, wizerunek.
Entzündet, zachwycony.

Entzweireißen, rozszcze-
pić na dwoie.
Epilepsie, wielka choro-
ba, kaduk.
Erbarmen sich, zmiłować się,
zlitować się nad kim, po-
żałować kogo.
Erb, dziedzic, ca, dzie-
dziczam.
Erben, dziedziczyć. Praes.
dziedziczę, czyli czam.
Ehrbar, uczciwy, a, e.
——keit, uczciwość i.
Erbeten, uproszony.
Erbitten uprosić.
Erbschaft, dziedzictwo.
Erbsünde, grzech przyrodz.
Erbsen, groch u.
Erker, ganek, wy(s)tawa.
Erdapfel, ziemne iabłko.
Erde, ziemia, i.
Erdbeben, trzęsienie ziemie.

Erdbauer, poziemsci. Pl. Erlaubniß, pozwolenie, a.
Erdboden, grunt, u. Erle, Erlenholz, Wald olsza,
Erdenge, cieśnina ziemna. olszyna.
Erdenken, zmyślić. F. lę: Erlen, olszowy, a, e.
ich erdichte, zmyślam. Erinnerung, napomnieniu,
Erdkloß, bryła. a, przypomnienie.
Erdfruchtbar, ziemnie urodzaje. Erkennen, poznać.
Erdkreis, okrąg ziemie. Erkühnen sich, ośmielić się.
Erdichtet, zmyślony, a, e. Erlangen, dostąpić.
Erfahren, dowiedzieć się. Erleichtern, ulżyć, fol-
F. dowiem się. Fr. dowiaduję się. gować.
Erfahren, biegły, w prawie. Erleuchten, oświecić.
im Rechte. Erlöser, wykupiciel, a. d.
Erfindung, wynalezienie, a. Erlösung, wykupienie, a.
Erfrieren, zmarznąć. F. Ermel, rękaw, a.
zmarznę, niesz. Ermüdet, strudzony, a, e.
Ergrimmt, zgorzknienie, a. tygowany, zmordowany.
Ergötzung, ucieszenie, a. Ernstlich, bez żartu.
Erhalten, zachować, Ernde, żniwo.
utrzymywać. Ernähren, żywić.
Erhascht, złapany. Ernsthaft, poważny.
Erheben, wynosić, chwalić. Eröffnen, otworzyć, F.
Erhöhen, wywyższyć. otworzę, rzysz. Fr.
Erhörung, wysłuchanie, a. otwarzam.
Erklärung, wykład, u. Erquicken, ożywić, pokrzepić.

Erstarren, zdrętwieć. F. erstarre, zdrętwieję, jesz.
Erstlinge, pierwiastki.
Erster, -re, -res, pierwszy, a, e.
Ertappen, zdybać.
Ertrinken, utonąć.
Erz, miedź, i.
Von Erz, ehrner, miedziany, a, e.
Erzbischof, arcy Biskup, a.
Erzengel, archanioł.
Erzherzog, arcyksiążę, żęcia.
Erzpriester, archidiakon.
Erzvater, archi patriarcha, y.
Erzählen, powiedzieć. F. erzähle, powiem, wiesz. Fr. powiadam.
Erziehen, wychować.
Erzürnen, rozgniewać.
Eichhorn, szwaitron.
Eschenbaum, iawor.
Esel, osieł osła.
Eselin, oślica, y.
Essig, ocet octu.
Espe, czarna topola.
Essen, ieść.

Estrich, podłoga, posadzka, pawiment.
Euer, wasz.
Eule, sowa, puhacz.
Euter, wymię.
Ewig, wieczny, a, e.
Ewigkeit, wieczność, i.
Exempel, przykład.
Expensen, koszty wydatki.
Ey, jaje, a.
abgequirlte Eyer, jajecznica.
Eyerdotter, żółtek w iaiu.
——schale, skorupa z iaia.
——weiß, białek w iaiu.
Eyl, pośpiech.
Eydam, zięć, a.
Eydschwur, przysięga, i.
Eyß, lód, u.
Eyter, ropa, y.
Eytern, ropisty, a, e.

F.

Fabel, bayka.
Fabrike, fabryka.
Fach, przegrodka.
Fächer wachlarzyk, wiciaczek.
Fähig, sposobny, zdolny.
Fackel, pochodnia, i.
Faden, nić i.
Fahne, chorągiew, gwi.
Fahren iechać.
Falk, sokoł, a.
Fall, upadek, dku.
Falsch, fałszywy a. e.
Falschheit, fałszywość i.
Falte, fałd u.
Fangen, uchwycić. F. uchwycę, cisz, łapać.
Farbe, farba, barwa, kolor.
Farrenkraut, paproć.
Fasan, bażant.
Fass, faska, beczka.
Fassbinder, bednarz.
Fassdaube, klepka.
Fassen, poiąć.
Fastnacht, zapusty, pę.
Fastnacht halten, pościć.
Praes: poszczę, pościsz.
Faul, leniwy, a, e.
Faulheit, lenistwo, a.
Faust, pięść, i.
Fechter, szermierz, a.
Fechten, fechtować.
Feder, pioro, a. piorko.
Federmesser temporalik, a, scryptualik, scyzoryk.
Fegen, czyścić, ścia.
Fehlen, zbywać, nie dostawać brakować.
Fähre, przewóz, u.
Feige, figa, i.
Feind nieprzyjaciel, a.
Feindschaft nieprzyjaźń.
Feld, pole, a.
Felge, zwona u koła.
Felleisen, faskinka, torba.
Fels, skała y opoka.
Felsicht skalisty a. e.

Fenchel, kopr wołoski.
Fähndrich, chorąży, ego.
Fenster, okno, a.
Fensterladen, okiniče.
F— rahmen, rama.
—— scheibe, szyba.
Färber, farbierz, a.
Ferse, pięta.
Fertig, gotowy.
Fessel, kaydany.
Fest, mocny a, e.
Festung, forteča, y.
Fett, tłusty, a, e.
Fettigkeit, tłustośći.
Feucht, mokry, a, e.
—tigkeit, mokrość.
Feuer, ogień, ognia
Feuerherd, ognisko.
F— kugel, kula.
—— [illegible], faierka.
Feuersbrunst, pożar.
Feuerwerk, ogniowe roboty.
—— stein, krzemień, nia, skałka.
Feuerzeug, krzesiwo a.

Feyertag, święto, a.
Fichte, choyka, i, sosna.
Fichten, sosnowy, a, e.
Fiedler, skrzypek, pka.
Fiedelbogen, smyczek, a.
Fieber, febra, y ograżka.
Filz, tkanka z wełny.
Filzschuh, kurpiel z wełny.
Filzig, karger Filz, skąpiec.
Filzigkeit, skąpstwo, a.
Fink, zięba, y.
Finger, palec, lca.
F—hut, naparstek, stka.
Finster, čiemny, a, e.
——niß, čiemność, i.
Firmung, bierzmowanie.
Firniß, pokost.
Fischangel, wędka.
——bein, żebro z wieloryba.
Fischergarn, sieć.
Fischgräte, ośći.
Fischohren, skrzele.
Fischreuse, matnia;
Fischrogen, ikra.

Fischteich, staw, u.
Fisch, ryba. y.
Fischer, rybak, a.
— —inn. rybaczka, i.
Fischerey, łowienie ryb.
Fischmarkt, rybny rynek.
Flach, płaski, a, e.
— —e Hand, dłoń, i.
Flachs, len, lnu.
von Flachs, lniany, a, e.
Flamme, płomień, a.
Flanell, flanella wełniana materyia.
Flasche, flasza.
Flaschenfutteral, puzdro.
Flechten, pleść. Praes: plotę, pleciesz.
Flecken, zmaza, y.
Fledermaus, nietoperz, a, gacek.
Flederwisch, skrzydło do zmiatania.
Flegel, grob. Mensch, drąg.
Fleisch, mięso, a.

Fleischfarbe, cielisty kolor.
— — bank, jatki mięsne.
Fleischer, rzeźnik, a.
Fleiß, pilność, i.
mit Fleiß, bedacht, umyślnie, z umysłu.
Fleißig, pilny, a, e.
Fliege, mucha, y.
Fliegen, latać, lecieć.
Fliehen, uciec.
Fließen, ciec. Praes: cie-kę, cieczesz.
Fließend Wasser, ciekąca woda.
Flinte, fuzya, rusznica, muszkiet, rura, strzelba.
Floh, pchła, y.
Florin, złoty, ego.
Flößen, trafta.
Floßladner, pletura, y.
Flöte, flet.
Flor, flora.
Flotte, boy okrętowy, flota.

Fluchen, kląć, przeklinać.
Fluch, przeklectwo, a.
Flucht, ucieczka, i.
Flugs, zaraz, rychło, prętko, wskok.
Flügel, skrzydło, a.
Fluß, rzeka, i.
Fodern, domagać się, upominać się o co.
Förmen mich, uwijam się.
Förster, Forstmeister, leśniczy, gajewnik.
Folgen, iść za kim.
Folter, męka, i.
Forell, pstrąg, a.
Forne, wprzód, na przodku.
Forschen, badać, wypytywać się.
Fortgang, postępek.
Fortjagen, wygnać, wypędzić.
Fortpflanzen, rozkrzewić.
Fort, weg, precz.

Fürwitz, furyat.
Frage, pytanie, a.
Frankreich, Francuska ziemia, Francya.
Franzos, francuza.
Franze, franzla, mit Franzen umbrämt, frandzlą obramowany.
Fratzen, fraszki.
Frau, Pani.
Frauenkloster, panieński klasztor.
Fraß, żer, u.
Frech, zuchwały.
Fresse, pysk, paszczęka.
Freudig, wesoły.
Frevel, złość, krzywda.
Freuen, sich, cieszyć się.
Freien, żenić, ożenić, iść za mąż.
Frey, wolny, a, e.
Freylich, owszem, pewnie, y owszem.
Freygebig, szczodrobliwy, a, e.

Freygebigkeit, szczodrobliwość, i.
Freyheit, wolność, i.
Freytag, piątek, tku.
Fremd, cudzy, a. e.
— ling, cudzoziemiec.
Freund, przyjaciel, a.
Freundlich, ludzki, a, e. Adv. Ludzko.
Freundlichkeit, przyjemność, i. Ludzkość, i.
Freundschaft, przyjacielstwo, a.
Freude, radość, i.
Friede, pokoy, ju.
Friedensschluss, zawarcie pokoju.
Friedfertig, spokoyny, a, e.
Frieren, ziębnąć.
Frisch, świeży, chłodny.
Frist, fryszt, u.
Frohndienst, robocizna, pańszczyzna.
Frohnleichnamsfest, święto Bożego Ciała.
Fröhlich, wesoły, a, e.
Fromm, cichy, pobożny, a, e.
Frömmigkeit, pobożność, i. cichość.
Fronte, czoło.
Frosch, żaba, y.
Frucht, owoc, u.
Frost, mróz, u.
Fruchtbar, płodny, urodzayny, żyzny, buyny.
Fruchtbarkeit, żyzność, i.
Fruchtlos, daremny, nie być.
Früh, rano Adj: ranny, a, e.
Frühe, z zaranka, z poranku, z rana, poranu.
Früher, ranicy.
Frühstück, śniadanie, a.
Frühling, wiosna, y.
Fuchsbalg, futro lisie.
Fuchsgrube, iama lisia.
— schwanz, lisi ogon.

Fuchs lis, a. liszka.
—— schwänzer, pochlebca.
Fuhre, fura, y.
Fügen, spaiać, łączać.
Fühlen, czuć, macać.
Führen, wieźć, wozić, prowadzić.
Füllen, das, źrzebię; źrzebiec.
Füllen, napełnić, -e napełnię, niże. napełniam
Funke, iskra, y.
Fünfe, pięć.
Fünfteilig, pięciorki, a, e.
Fünfeck, pięciokąt, pięciorog.
Fünfzehen, piętnaście.
Fünfzig, pięćdziesiąt.
—— ste, pięćdziesiąty. ty.
Fuhrmann, furman a.
Fuhrwerk, furmaństwo a.

Für, za, z.
Fürbitte, przyczynianie się, prozba za kiem.
Furcht, bojaźń, i.
—— sam, bojaźliwy, a, e.
Fürchten, bać się.
Fürchterlich, straszny, strasżliwy.
Fürohin, fernerhin, potym, na potym.
Fürwahr gewiß, zapewne, pewnie, zaiste.
Fürnehmlich, zwłaszcza, osobliwie.
Fürsichtig, opatrzny, przed sobą widzący.
Fürst, xiążę, ęcia.
Fürstentum, xięstwo, a.
Fürwahr, zapewne.
Furchen, karmieśtwoły, furnią płotrem xucz- baią wyrzyć.
Furche, bruzda.

Fürwitz, zapalczywy.	Gabe, dar. u.
Fürst, bród.	Gabel, widelca, widły.
Fürwitz, ciekawość, i.	Gähnen, kiśieć, pico robi.
——— ig, ciekawy, a. e.	Galgen, szubienica, y.
Fuß, noga, i.	Galant, ładny, grzeczny.
—. für Fuß, noga za nogą.	Galeere, galera.
Fußboden, podłoga.	Galgenvogel, szubienicznik, wisielec.
Fußen, wspierać się na czym.	
Fußfällig, ~~[illegible]~~ sctonny.	Gallapfel, galas, gałka dębowa.
Fußfall thun, padać do nóg.	
Fußstapfe, ślad, trop.	Gallerie, galerya wystawiony ganek.
—, tritt, pęto.	
— bank, ławeczka.	Gallert, galereta.
— volk, piechota.	Galle, żółć, i.
Futterwischeingr, opatka.	Gallop, czwał.
——— tuch, podszywka.	Gang, chód, u.
Fußschemel, podnóżek.	Gans, gęś, i.
Fußsohle, podeszwa, y.	Gänschen, gąska, i.
——— steig, ściężka.	Ganz ~~[illegible]~~ cały, a. e.
	Ganz und gar, gänzlich, wcale, ofsiząt, doszczętu.

Garbe, snop.
Garde, gwardyja.
Gardine, zasłona, zapona.
Garnison, załoga, osada.
Garnitur, garnitur.
Garstig, plugawy.
Gar, zgoła, wcale.
Gar nicht mehr, już po wszyst kiem.
Gar frühe, barzo rano, raniuczko.
Garküche, kuchnia mieyska, garkuchnia.
Garn, przędza, sieći, S.
Garten, ogród, ogrodu.
Gartenhaus, altana w ogrodźie.
Gartenisop, cząbr.
Gärtner, ogrodnik, sadownik.
Gar zu sehr, zabarzo.
Gar zu viel, zazbyt wiele, zawiele.
Gasse, ulica, y.
Gast, gość, ćia.
Gastfrey, gośćinny, a, e.
Gasthaus, gośćiniec, gospoda.
Gastmahl, bankiet, uczta.
Gattung, gatunek, rodzay.
Gaukler, kuglarz, a.
Gaukelwerk, kuglarstwo.
Gaul, bachmat, łoszak.
Gaumen, podniebienie, a.
Gacken, gdakać iak kury.
Geändert, odmieniony.
Gebacken, upieczony.
Gebäude, budynek, nku.
Gebären, rodźić, urodźić.
Gebärer, rodźićiel, a.
Gebärerin, rodźićielka, i.
Gebaut, wybudowany.
Geben, dać.

Gebieret, jest.
Gebet, modlitwa, y.
Gebiß, wędzidło, a.
Gebiete, powiat kraina.
Gebleichet, bielony.
Gebogen, zgięty.
Geborgt, pożyczony.
Gebot, roskazanie, a.
Gebrauch, zwyczay.
Gebrauchen, zażywać.
Gebühr, powinność.
Gebürtig, rodem z kąd.
Geburt, narodzenie, a.
Geburtstag, dzień narodzeniu.
Gebüsch, krzak.
Gedanke, myśl.
Gedächtniß, pamięć, i.
Gedärme, kiszki, k.
Gedicht, rzecz zmyślona.
Gedränge, ciżba, tłum.
Geduld, cierpliwość, i.

Gefäß, naczynie.
Gefahr, niebespieczeństwo, a.
Gefährlich, niebespieczny, a. e.
Gefängniß, więzienie, a.
Gefangenschaft, niewola.
Gegend, strona, kray, u.
Gegenpart, przeciwna strona.
Gegenüber, przeciwko, ku, na przeciwko.
Gegenwart, przytomność, i. obecność.
Gegitter, sztanki, balasy, krata.
Gegossen, lany.
Gehäge, płot, ogrodzenie, parkan.
Geheim, potajemnie.
Geheimniß, tajemnica.
Geheiß, rozkaz, u.

Geheimder Rath, naypoufalszy konsiliarz radca.
Gehen, iść, chodzić.
Geheul, wycie, a.
Gehirn, mozg.
Gählings, nagle znagła.
Gehören, należeć.
Gehorchen, słuchać.
Gehör, słuch, u.
Gehorsam, posłuszny.
Geifer, ślina,
Geil, jurny lubieżny.
Geilheit, jurność, i.
Geist, duch, a.
Geistlich, duchowny, a, e.
Geissel, bicz, a.
Geissel, bürge, rękojmia, zakład.
die Geisselung, biczowanie, a.
Geistlichkeit, duchowieństwo.
Geiz, łakomstwo, a.
Geizig, łakomy, a, e.
Gekeilt, zakliniony.
Geklatsche, klaskanie.
Gekräuselt, fryzowany.
Gekröse, kruszki.
Geländer, balasy.
Gelassen, spokoyny, cichy.
Gelächter, śmiech, u. szyderstwo, a.
Gelb, żołty, a. e.
Gelbsucht, żołtaczka.
baar Geld, pieniądze gotowe.
Geld genug, pieniędzy dostatek.
Geldbeutel, worek, na pieniądze.
Geldbüchse, puszka pieniężna.
Gelegen, położony.
Gelegenheit, okazyja.
Gelehrt, nauczony, a. e.
Gelehrsamkeit, nauka, i.

Gelenk, staw w ciele.
Geleis, koley, i.
Geleite, towarzystwo, kompaniią.
Gelind, łagodny, a, e.
Gelindigkeit, łagodność, i.
Gelingen, trafiać się, przypadać, udawać.
Geloben, ślubić.
Gemachlich, pomału, zwolna.
Gemäß, przyzwoity, przystoyny.
Gemein, pospolity, a, e.
Gemeiniglich, więc społicie.
Gemeinschaft, społeczność, i. zobopolność.
Gemeinschaftlich, zobopolny, nie, Adv:
Gemiethet, naięty, naymowany.
Gemse, koza dzika.

Gemüse, iarzyna, legumina.
Gemüth, umysł, u.
Genau, oszczędny, przyskąpy.
Geneigt, przychylny, skłonny.
Generalauditeur, sędzia woyskowy.
Generalstaaten in Holland, generalne stany Holenderskie.
Genesen, ozdrowieć.
Genick, kark.
Genießen, zażyć. F. zażyię.
Genug, dość, dości, dosyć, dostatnie.
Georg, jerzy.
Gepflastert, brukowany.
Gepflückt, urwany.
Gepflügt, orany.

Gepränge, wspaniałość, i.
Gerad, prosty, a, e.
Gerade gleich, rowno, prosto.
Gerade, als, właśnie, jakoby;
Gerade Geld, z pełna pini-ądze.
Geräthe, sprzęt.
Geräumig, rozległy.
Geräusch, huk, u. hałas. szelest, zgiełk.
Gerade oder ungerade, cetno czy licho.
Geraum, przestronny.
Gerber, garbarz. a.
Gerben, garbować, Sess: garbuję.
Gerecht, sprawiedliwy, a. e.
——tigkeit, sprawiedliwość.
Gericht, sąd. roki.
Gericht, k. kü, potrawa.
——diener, sługa sądowy.
——schreiber, pisarz sądowy.

Gerieben, tarty.
Gering, podły, a, e.
Gering, geringschätzig, lekce. licho.
Gerippe, kości.
Geronnen, z siadły.
Gern, rad Adv: rado, chętnie, z chęcią, chcąc.
Gerste, jęczmień, nia.
Geruch, zapach, u.
Geruhen, chcieć raczyć.
Geruhig, spokojnie.
Gerücht, Rede, wieść, mowa.
Gerümpel, trzask, łoskot.
Gesäß, siedzenie, zadek.
Gesalzen, solony.
Gesandt, posłany.
Gesandter, poseł, sła.
Gesang, pieśń, i.
Geschäftig, wirkig, ich bin, uwijam się.
Geschäfte, interes, sprawunek.

Geschehen, dziać się. Gesetz, zakon, u.
Geschenk, podarek, rku. — — prawo, ustawa.
Geschichtschreiber, dziejopisa. — —geber, zakonodawca.
Geschickt, sposobny, a, e. Gesicht, oblicze, twarz, i.
Geschicklichkeit, sposob: Gesims, gzymś.
-ność, i. zdatność, i. Gesind, czeladź, i.
Geschirr zu dem Pferde, szory. Gespalten, szczepany.
Geschlecht, rodzay, ju. Gespenst, straszydło, po-
Geschmack, smak, u. czwara.
Geschoren, strzyżony. Gespötte, pośmiewisko.
Geschweige, nierzkąc. Gesponnen, przędzony.
Geschwind, Adj: prętki, Gespräch, rozmowa, y.
a, e. Adv. prętko, z Gestalt, postać, i.
prętka, rychło, wskok. Gestalten, weil, gdyż,
Geschwindigkeit, prętkość, i. poniewaź.
Geschwollen, nabrzmiały. Gestank, smrod, u.
Geschwür, wrzod, bolak, a. Gestehen, wyznać.
Geschwulst, puchlina, y. Gestelle, nogi u stołu.
Gesegnet, błogosławiony. Gestern, wczoray.
Gesell, towarzysz, sza. Gestirn, gwiazdy.
Gesellschaft, towarzy- Gestützt, podparty.
stwo, a. społeczeństwo. Gesund, zdrowy, a, e.

Gesundheit, zdrowie, a.
Getreide, zboże, a.
Getümmel, ciżba.
——— trzask, u.
Geübt, ćwiczony.
Gevatter, kum, a, kmotr.
Gevatterin, kmoszka, i, kmotra.
zu Gevatter stehen, w kumy stać.
Herr Gevatter, panie kumie,
Frau ——— rin, pani kumoszko.
Gevollmächtigte, Bevollmächtigter, plenipotent.
Gewärmt, grzany.
Gewandt, przewrócony.
Gewehr, broń oręż, a.
Gewinn, zysk.
Gewiss, pewien, pewny, a, e.
ich bin dessen gewiss, pewienem tego.
Gewissen, sumnienie.
Gewissenhaft, sumienny.
Gewölbe, sklepienie, a.

Gewisslich, prawdziwie, zaprawdę, wprawdzie, poprawdzie, zaiste.
Gewicht, waga, i.
Gewiß, pewnie.
——— heit, pewność.
Gewogen, życzliwy.
——— heit, życzliwość, przychylność.
Gewohnheit, zwyczay, ju.
Gewonnen, nabyty, wygrany.
Gewürm, robactwo, a.
Gewürzkrämer, korzennik.
——— laden, korzenny kram.
Gewürz, korzenie.
Gips, gips, a.
Gezelt, namiot, u.
Geziemen sich, godzić się.
Gicht, podagra, y.
——— brüchiger Mensch, podagryk, a.

Gift, trucizna, y.
Gipfel, wierzch, u.
Gießbecken, miednica, y.
Gießen, lać, leię, leią.
Gift, Gabe, dar, podarunek, upominek.
Gitter, krata, y.
Glacis, zastawa.
Glanz, glanc, u.
Glas, szkło, a.
Gläsern, szklany, a, e.
Glas, szklanka, szklaneczka.
Glaser, szklarz, a.
Glatt, gładki, a, e.
Glaube, wiara, y.
Glauben, wierzyć, wierzę.
Glatze, łysa głowa.
Gleich, równy, a, e: rowno, prosto. Adv.
Gleich alsbald, zaraz, wnet.
Gleich, als gleichsam, niby, jakby, jakoby, właśnie jakoby, es gilt mir gleich, zarowno mi.
Gleicher Gestalt, gleichfalls, także, tymże sposobem, rownem sposobem.
Gleichheit, rowność, i.
Gleichniß, podobieństwo, a.
Gleis, koley, i.
Gleiten, ślizgać się.
Gleichwohl, przecię, iednak, wżdy, atoli.
Gleichzu Geradezu, prosto.
Glied, gliedweiß, członek, nka.
Gliederweise gehen, szeregiem iść.
Glocke, dzwon, a.
Glogau, Głogów, a.
Glorwürdig, chwalebny.
Glucken, kwokać.
Glücken, szczęścić się.
Glücksfall, przypadek, u.
Glückwünschen, winszować.

Glück, szczęście, a.
Glückselig, szczęśliwy, błogosławiony.
Glückseligkeit, szczęśliwość.
Glühend, zarzysty, a, e.
Gnade, łaska, i.
Gnädig, łaskawy, a, e.
Gnadenbrot, chleb z łaski.
—— wahl, przeznaczenie.
Gnesen, gniezno, a.
Genugsamkeit, kontentowanie się. Dostateczność, i.
Genugsam, dostateczny, a, e.
Genugsamlich, dostatecznie.
Gönnen, życzyć.
Gönner, sprzyjający.
Göttin, Bogini.
Gold, złoto, a.
—— blech, blaszka złota.
Goldfluss, złota rzeka.

Goldgeschirr, naczynie złote.
—— gewirkt, złotem haftowany.
—— wage, ważka na złoto.
Golfo Meerbusen, gopsto, łona morska.
Goldschmied, złotnik, a.
Gott, Bóg, a.
—— sey es geklagt, żal, pożal się Boże.
Gott Vater, Bóg ojciec.
—— Sohn, —— syn.
—— heiliger Geist, Bóg duch święty.
Gottesacker, cmentarz, a.
Gottesfurcht, pobożność, i.
Gotteskasten, skarb boży.
Gottes Vorsehung, przezrzenie boskie.
Gottheit, bóstwo, a.
Göttlich, boski a, e.
Gottlieb, Bogumił.
Gottlob, Bogusław.

Gottlos, niezbożny, a. e.
Gottlosigkeit, —— ość.
Gotteslästerer. bluźnierca.
Gotteslästerung bluźnierstwo.
Götz, Abgott, bałwan, a.
Götzendiener, bałwochwalca.
—— dienst, —— chwalstwo.
Grab. Grób, óbu.
Grabschrift, nagróbek, bka.
Grabeisen, dłoto, a.
Graben, kopać.
Graben der fossa, rów.
Grad stopień, ¿ onia.
Graf, grof grabia.
Grätin, grabina.
Grämen, smucić się.
Gräte, ość.
Grau, siwy.
Grafschaft grabstwo, a.
Grosskopf, głowacz, a.
Grosskopfig, głowiasty, a, e.
Gras trawa, y.
Grasgrün, zielony a, e.
Grasmücke piegża.
Grauen, bać się, lękać się.
Graupen, ptyzaña.
Grausam, okrutny, a, e. tić
Grausamkeit, okrucieństwo.
Grau szary, a. e.
Greif, gryf, a.
Grenze, granica, y.
Greis, starzec.
Grempeln czesać grempłować wełnę.
Grenzfestung, graniczna forteca.
Gretchen, małgorzatka.
Greulich, obrzydliwy, poczwarny, straszny, okropny, nieludzki, okrutny, srogi, szpetny, plugawy.
Griech, Grek, a.
Griechisch, grecki, a, e.
Griff, trzonek, toporzysko.
Grieskel, skazowska.
Grille, świercz.
Grind, parch, u.

Grütze, kasza, y.
Grob, gruby, a. e.
Grobheit, grubość, i.
Groll, niechęć niesna-
 ska, i. zwada, gniew, a.
Groschen, grosz, a.
Groß, wielki, a, e.
Großfürst, wielki xiąże.
Großmüthig, wielgomyśl-
 ność -
Großvater, dziad, a.
Großmutter, baba.
Grotte, iaskinia, i.
Grübeln, szperać.
Grün, zielony.
Grummet, potraw, w:
Grund, grunt, u.
Grünling, gięgżołka, i.
 kukułka, kukawska.
Gulden, złoty, a, e.
Guldenstück, złotogłow, u.
Gültig, ważny.
Günstling, faworyt, a.
Gunst, przyjaźń, łaska, i.
Günstig, przyjaźliwy, łaska-
 wy, a, e. życzliwy.

Gurgel, gardło. a.
Gückel, paw, a.
Gückler, pawnik.
Güte, dobroć, i.
Güter, dobra, maiętność.
Gutthat, dobrodzieystwo.
Gutthäter, dobrodziey.
Gutthätig, dobroczynny a. e.
——keit, ——ność.
Gutwillig, dobrowolny, a, e.
Gutwilliglich - ——nie.
Gutwilligkeit, dobrowol-
 ność.
Gummi, guma.
Gurke, ogorek, a.
Gurt, popręg, ęga.
Gutachten, das, rozsądek,
 zdanie, a.
Gut sagen, ręczyć za
 kogo.
Gyps, gips, u. wapno, a.

Haab und Gut, majętności.
Haarausfallen das, włosów wyłażywanie.
Haarbeutel, worek na włosy.
Haarfarbe, duet.
Haarlocke, kędzior.
Haarnadel, iglica, szpilka do włosów.
Haarzopf, warkocz, a.
Haarzotteln, kudły.
Haar, włos, a.
Haarig, włosiany, a, e.
Haß, zając, a.
Haben, mieć, mam.
Haber, owies, owsa.
Habern, owsiany, a, e.
Habicht, jastrząb, jastrzęba.
Hak, hak, a.
Die Hacke, motyka.
Hackmesser, siekacz, a.
Hader, zwada, ~~sporka~~ sprzeczka.
Hefen, drożdże, męty.
Häftel haftka.
Häubgen, duecik, a.
Hafen, port, u.

Hagel, grad, u.
Ha ha, cha cha.
Hahn, kur, a.
Hain, gay, u, borek.
Halb, połowica, y.
——, Adv: Pol, na poły, na połowicę.
Halbpfund, półfunta.
Halfter, ćątówka, i. uździenica, y.
Halle, bedeckter Platz, tasy. in der Kirche babiniec, a.
Hall dźwięk, u.
Halm, źdźbło, a.
Hals szyja, i.
Halsband, kulzbant, u. halsztuch, a.
Halskette, łańcuszek na szyję.
Halsstarrig, uporny, a, e.
—— keit, upór, u.
Halten, trzymać.
Hammer, młot, a.
—— schlag, odchotki od żelaza.

Hand, ręka, i.
Handblätter, mankiety, an gażanty.
Handlanger, dodawca, y.
Handschuh, rękawica, y.
Handtuch, ręcznik, a.
Handel, handel, dlu.
Handhab, rękojeść, i antaba.
Handmühle, żarna.
Handschrift, cyrograf.
Handvoll, garść, garści.
Handwerk, rzemiesło, a.
Handwerksmann, rzemieślnik.
Hanf, konopie, Pl:
Hänfen, konopiany, a, e.
Hänfling, konopka, i, nika.
hangen, wisieć.
Harn, mocz, u.
Harnisch, zbroia, i.
Hart, twardy, a, e.
Härtigkeit, twardość, i.
Hartmäulig, twardousty.
Hartnäckig, uporny, a, e; krnąbrny, a, e.
Hartnäckigkeit, krnąbrność, i.

Harz, żywica, y.
Haselhuhn, jarząbek, a.
Haselnuß, orzech laskowy.
Haselstrauch, leszczyna, y.
Haspel, motowidło, a.
Haß, nienawiść, i.
Hassen, nienawidzić.
Haube, czepiec, a, kornet.
Hauch, dech, tchu.
Hauen, bić, ciąć, siec.
Haufe, gromada, y, kupa
Haufenweise, gromadą, gromadnie, w kupie, kurmem.
Haupt, głowa. y.
Hauptbinde, związka na głowę.
Hauptmann, kapitan, a.
Hauptsächlich, nayosobliwiey.
Hauptschlacht, generalna batalia, bitwa.
Hauptschwindel, zawrót głowy.
Hauptstadt, stołeczne miasto.

Hauptursache, przyczyna główna, nayważnieysza.
Hausen, Fisch, wyż.
Hautgout, Fr., smotmiesz. Koniec.
Haus, dóm, u.
—gesinde, czeladź, i.
Haushalter, szafarz, a.
Haushaltung, szafarstwo.
Hausrath, sprzęt domowy.
Hausmittel, domowe lekarstwo.
Hausmutter, gospodyni.
Hausvatter, gospodarz.
Hauzahn, kieł, kła.
Hebamme, baba.
Heben, podnosić.
Hecheln, oczesywać.
Hecht, szczupak, a.
Häcksel, sieczka, i.
Heidekorn, tatarka, gryka.
Heyde, poganin, a.
Heydin, poganka.
Heydenthum, pogaństwo.
Heydnisch, pogański, a, e.
Heyland, zbawiciel, a.
Heilen, uzdrawiać, leczyć, goić.
Heilig, święty, a, e.
Heiligkeit, świątobliwość, i.
Heiligung, poświęcenie, a.
Heimath, oyczyzna, y.
Heim, zu Hause, doma.
Heim gehen, do domu iść.
Heimführung, przenosiny.
Heimlich, heimlicher Weise, kryiomo, pokątnie, potaiemnie, skrycie.
Heimsuchung, nawiedzenie, a.
Heiser, chrapliwy.
Heiß, gorący, a, e.

heiter, pogodny.
Held bohatyr, a.
hehlen, kryć, taić.
helfen, pomagać.
Helfenbein, słoniowa kość.
helfenbeinern, słoniowy, a, e.
hell, jasny, a, e. głośny, a, e.
Helm przyłbica, y.
Hemd, koszula.
Henkel, ucho, a.
henken, powieśić.
Henker, kat, a.
Hengst, ogier, drygant, a.
Henne, kura, y.
herab, von oben, z góry, na doł.
herauf, wysoko, do góry.
heraus, na dwor.
herausführen, wyprowadzić.

herausgehen, wyiść.
herausreissen, wyrwać.
herbe, cierpki, a, e.
Herberge, gospoda, y.
herbergen, gospodą stanąć.
Herbst, jesień, y.
Herbstmonat, wrześień, śnia.
Herbstwetter, czas iesienny.
Herd ognisko, a.
Herde, stado, a. trzoda.
Heringslake, rosoł ze śledzi solonych.
herein, (ins Haus) do sieni, (in die Stube) do izby.
Herzog, wodz, dza.
hergegen, z przeciwney strony, z drugiey strony.
Herkunft, przychod, przyiazd, przybycie, przyiście.

Her, herwärts, sam.
Hering, śledź, a.
Hermelin, gronostay.
Herrlich, po pańsku.
Hernach, potym, na potym.
Herr, Pan, a.
Herrisch, Pański, a, e.
Herrschaft, Państwo, a. Panowanie; panuję.
Herstammen, pochodzić zkąd tod swoy brać.
Herz, serce, a.
Herzeleid, żal serca.
Herzensängstigung, ściśnienie serca.
Herzensgrund, całe serce.
Herzhaft, odważny, śmiały.
Herzlich, serdeczny.
Herzlichgern, z serca rad.
Herzog, Książę.
Herzogin, Księżna.

Herzogthum, Księstwo.
Herum, około, w koło, w około, do koła, koło.
Herunter, na doł, zgory.
Herunterwärts, z wierzchu, zgory.
Hervor, z.
Hervorlangen, dobyć, dobywać.
Herzuführen, przywozić.
Häßlich, szpetny, brzydki, a.
Häßlichkeit, brzydkość.
Hetzen, szczwać, polować.
Heuchler, pochlebca.
Heucheley, pochlebstwo, a. obłuda, y.
Heuer, latośi, tego roczni. heurige Ernte, latośie żniwo, tego roczne żniwo; latośie, tego roczne wino.

Heuhaufen, kupa siana. Heirathen, ożenić się.
Heumonath, Jul: Lipiec, pca. J. ożenię się; iść za mąż,
Heugabel, widły do siana. poyść, chodzić za mąż,
Heuboden, brog na siano. poiąć w małżeński stan.
Heulen, wyć, skowyczeć, zaślubić sobie.
iak psy y wilcy. Heirathsgut, posag, u.
Heumagazin, magazin, na ___, Heirather, swat, swach
siano, lamus na siano. dziewosłąb.
Heusense, kosa do kośe- Hexe, czarownica, y.
nia siana. Hexerey, czary Pl.
Heuschrecke, szaczek, konik. Heyducke, hayduk, a.
robak, szarańcza y. Hieb, cięcie, a.
Heute früh, dzisiay rano. Hier bin ich: otom.
Heute, dziś. dzisia. Hier dieser oto ten.
Heutiges Tages, heut zu Tage, Hierdurch, tędy.
teraz, dzisieyszego dnia, hin, hier, tu.
podziśdzień, po dzi. Hiemit, tym, thue zu wissen,
siey szy dzien. daje znać.
Heuwagen, wóz do siana. Hiemit aufhören zatym
Heyl, zbawienie, szczęśli. zostaje.
wość, błogosławieństwo. Hin und da, tuy owdzie.

Hinauf, na to.
Hinauf, davon, hinweg, z tego.
Hinein, ko tym, w teymierze.
Hinzu, do tego.
Hin und dort, tam y sám.
Hinwärts, sám, haywa.
Hinfig, tuteyszy.
Himbeer, malina.
Himbeerstrauch, kierz, krzak malinowy.
Himmel, über dem Bette, kotara, z materyi nad łóżkiem.
Himmel, niebo, a.
—— blau, niebieski.
—— fahrt, wniebowstąpienie, a.
Himmelfahrt Mariæ, wniebowzięcie Maryi Panny.
Himmelreich, królestwo niebieskie.
Himmelsschlüssel, brukwica biała.
Himmlisch, niebieski, a, e.
Himaufwärts, wzgorę, ku gorze.

Hinaus, na dwor.
Hinderlich, ich bin im Weg, zawadzam.
Hindern, zawadzam.
Hindort, onegdy.
Hindurch, onędy, tamtędy.
Hinfort, hernach, potym, na potym.
Hingegen, z drugiey, z przeciwney strony.
Hin gehe ich, idę tam.
Die Hoffnung ist hin, nadzieia poszła, przepadła.
Der Tag ist hin, dzień przeszedł, minął.
Hinan, w gorę.
Hinanwinken, przymawiać.
Hindern, przeszkadzać.
Hindin, łań, łani.
Hinfällig, cnikomy, upadły.
Freilich, hin hin, juści po nim.
Hin und wieder, tam y sám.
Hinunter, na doł.
Hinweg, precz.
Hinweggehen, iść precz, zląść.

hinwegräumen uprzątnąć. | hitzig gorący. a. e.
hinwerfen porzucić rzucić. | Hobel, hebel, ola. u.
hinwieder hinwiederum wzajem | hobeln hebluję.
znowu zaś, zasie. | Hobelspäne heblowiny.
Hirn, mózg u. | gehobelt heblowany.
— schale Kalwaryia. | Hoch, wysoki, a. e.
— schädel ———— czaszka. | — achten wiele szacować.
Hirsch jeleń, a. | Hochehrwürdig przewielebny.
— fänger kordylas. | Hochheilig przeświętny.
— geweih rogi jelenie. | Hochmüthig wyniosły.
— haut skóra jelenia, | Höchstdanke ich wielce
— kuh łania jeleni. | dziękuję.
Hirse proso. u. | Hochzeit wesele, a.
— grütze jagły. | — gast gość weselny.
Hirt pasterz a. pastuch. | Hölle, dot. otchłań.
Hirtenhund pies pasterski. | Hölle piekło.
— tasche pasterska torba. | Hören słuchać.
Historie historya dzieie. | Hof dwór u.
Historienschreiber dziejopis. | Hofraum podwórze.
Hitze gorąco gorącość upał. u. | [illegible] dana na [illegible]

Hoffart pycha, y.
Hoffärtig pyszny a. e.
Hoffen spodziewać się.
Höflich obyczayny a, e.
Höflichkeit obyczayność i.
Hofmann dworzanin, a.
— nung nadzieja.
Hofstaat koło nadworne,
also stancyia nadworna.
Höhe wysokość, i.
Hohlziegel dachowska.
Holperig chropowaty.
Holz drewno, a.
— boden drwalnia.
Holzhändler, drwalny kupiec.
Holzhandel, drwalne kupiectwo.
Holzhauer, drew rąbacz.
— taube, grzywacz.
Holunderbaum, bez bzu.
Hölle, hola.

Honig, miód, u. patoka
— seim plaster miodu.
Hopfen chmiel, u.
Horchen podsłuchywać.
Horniß, szerszeń, a.
Hornung, luty, lutego.
Horn róg, u.
Hosen pludry, portki
spodnie.
Hospital szpital, a.
Hostie hostya.
Hübsch piękny, śliczny.
[illegible] wzór pola
tan włoska.
Huf kopyto.
Hufeisen podkowa, y.
Hufnagel hufnal.
Hüfte biodra, y.
Hügel, pagórek [illegible]
Hülfe, pomoc, y.

Hummel trąd robaek. Hunger Głod, u.
Hummer, Kokosz, y. Hungerig głodny, a. e.
Hummerorb kośiec a. Hure Kurwa, y.
Huthe turzina y. Hurenhaus zkurwy ſym
Hutan ſtrzec: Hurer, Kurewnik a
Huldigen hołdować Hurerey, Kurewſtwo, a.
Hund pieś, p.a. Hurtig ochotny prędky,
Hundert sto a. nieleniwy.
Hundertjahr ſetny a, e. Husar husarz, a.
Hundertfältig ſtokrotny. Husten kaſzel, ſzlu
Hundertmal ſto razy, Husten kaſzlac, tę.
ſto kroć. Hustend kaſzlący.
— tausend ſto tyśięcy. Hut kapeluſz.
Hundlein, pieśek, ika. Hutschnur ſznurek do
Hundsfott ſzuia, chłyſter, kapeluſza.
człowiek ladaco. Hutmacher kapelusznik
Hundstage, dni kanikular. Hütte, buda, Glashütte —
ne kanikuła, psie dni. huta ſklana.
Hungern łaknąc, jeść się Hüther, ſtroż. a.
chcieć. mich hungert, jeść Hutzucker głowa cukru.
mi się chce!
Hyacinth ... it. Marcowy kwiat.

Ja, tak jest.
Jacob, Jakub, a.
Ja freylich, y owszem, pewnie. freylich ja, wzdyć, wszakći powiada.
Jagen, das, łowienie, gonienie.
Jägermeister, łowczy.
— netz, sieć, parkany.
——— stricken, sieći działać.
aufspannen sieći stawiać;
— fallen, w sieći wpadać.
Jäger, myśliwiec, wca, łowiec, łowczy.
— horn, rog łowczy.
Jagdleine, leyczyki, ko: leyc, a. plur: leyce.
Jagdleinpferd, leycowy koń.
Jagd, myślistwo, a. polowanie.
— schiff, statek prędki.
Jagdspiess, rohatyna.

Jagen, łowić, ę, gonić, polować.
Jagdhund, ogar, a. pies myśliwsky.
Jäh, przepaśćisty a. e
Jähling, nagły, a, e.
Adv: nagłe.
Jahr, Rok, u.
völlig Jahr, zpełna rok
er war 34 Jahr alt, on już miał 34 lat;
Jahrdienst, doroczne święto
Jahrgeld, jurgielt u.
— hundert, wiek, u.
Jährlich, doroczny a. e.
Adv: co rok, rocznie.
— lohn, roczna płaca.
Jahrmarkt, jarmark, u.
Jahrzeitbuch, minucye,
Item kronika.

Jähnen, ziewać.
Jäh-zorn, popędliwość, i, rozjuszenie.
Jähzornig, popędliwy,a,e.
Jammer, nędza, y. ucisk, u. bieda, y.
— thal, padoł płaczu, biedy, nędzy.
Jammern, narzekać, lamentować.
Janitschar Janczar.
Jänner, styczeń, ia.
Ich wünschte gern ale niechcę.
Jauchzen, krzykać.
Ja wahrhaftigen, ba prawie.
Jäten, pleć, pielę.
Ich, ja.
Ich selbst, i sam.
Ich für mich, ia za mnie.
Idiot, prostak nieumiejętny.

nie uczony, bez nauki.
Jeder, Jedermann, każdy, a
einem jeden besonders do każdego z osobna, w szczególności mó
Jedermänniglich, wobec.
Jederzeit, zawsze, zaw
Jedoch, jedennoch, wżdy, jedn jednakże, przecież, prze wszak, wszakże.
Je eher, je besser im, czym rychley tym lepiej.
Jeglicher, każdy.
Je länger je lieber nie, weil das Kraut, powojnik koźi, przewiercień.
Jemals, kiedyś, nie kie
Jemand, ktoś.
Je mehr und mehr, co raz do więcey.

145.

Jenner, on, ona, ono, iro, Illis, tchorz, a. owa, owo, tamten.

Jenner, Styczeń, a.

Jenseits, z oney strony, na, über, po oney stronie, z tamtey strony.

Jerusalem, Jeruzalem.

Jescht, Schaum, piana.

Jesuit, Jesuita.

Jesus. Jezus, a.

Jasmin, Jaźmin, Blume, Oehl, jaźminowy, fiołek, olejek.

Jetzt, jetzo, teraz, dopie, ro, ninie.

Jetzige, ninieyszy, a, e.

Igel, pijawka, i, jeż, a.

Ihnen, swoi.

Im, w tym, in dem.

Imbrauen, we śnie.

Im Anfang, z razu, na początku.

Im Anfange gleich zur Aderlassen, na początku zaraz krew puścić.

Im dunkeln, finstern, omacnie, w pociemku.

Im fonst, po prawdzie.

Im geringsten nicht, by na mniey, by kęty w cale nie.

Im Herbst, jesienią.

Im Kurzen, wkrotce.

Immer, immerfort, zawsze, zawżdy, ustawicznie.

Immergrün, barwinek.
Immerhin, niechże.
Lass es immerhin seyn,
niech tak będzie.
Immerwährend, ustawi-
czny, a. o.
Immobilien dobra nie-
ruchome.
Im Scherz, żartem.
Im Sommer, lecie.
Im Sprung, w skoku.
Im Winter, zimie.
In, w, we, do, wo, na.
In acht Tagen za tydzień.
In acht nehmen, uważać,
dawać baczenie.
Inbrünstig, gorący.
Inclination, die, inklinacya, skłonność.

Indem, gdyż, gdy.
In der Eil, na prętce
w prętkości, z prętko-
In der Wahrheit, po praw-
dzie.
In der Stille, w cichy,
w cichości.
Indessen, zatym
tym czasem.
Indessen da dieses zu
Rom vorgieng, tym
czasem kiedy się to
w Rzymie działo.
Indianisch, indyjski
Indianer, Indyanczyk
Indianischer Hahn, Indyk,
Indisch, indych.
In die Breite, wszerz, na
szerz.

In die Höhe, w zwyż, na wyż.

In die Länge, w zdłuż, na dłuż.

Indien, Indya.

In die Quere, poprzecz.

In die Runde, w około, w około, do koła.

In einer Stunde, za Godzinę.

In einer Summe, Sumowanie.

In einander fügen, zpleść, złączyć, zwić, złożyć wraz.

In einem Zug austrinken, duszkiem wypić.

In etwas, nie co, trochę troszkę. [illegible]

[illegible] dziś iaycżas iest nieco przyiemnieyszy.

Inform, bezeczny.

—— ein Mensch, bezeczny człowiek.

Infanterie, piechota.

Infanterist, piechotny żołnierz.

Inficiren, zarazić, z Fr. żam.

Inficirt, zarożony.

Informiren, informować, uję.

Die Information, informacya, uczenie kogo.

Insgeheim, skrycie, prywatnie, insonders osobno, osobnie, z osobna.

[illegible] cicho, po cichu mówić.

Im Ganzen, pospolicie.

—— reden die Leute, po większey części ludzie tak mówią.

Ingenium dowcip, u.

Insgesamt, wobec, społem, spolnie, pospołu, ogółem.

Ingeweide, wnętrnośc, i, trzewo.

Ingwer imbier, u.

Innehaben, besitzen, dzierżeć, posiadać, trzymać.

Inhaber dzierżawca, e.

Inhalt, kontenta, suma, materya, i.

Alle [illegible] so [illegible] Inhalt sind, wszystkie listy ktore są w tey materyi.

Inhalts[illegible] Zettel, na rejestr.

Inhalt thun, uskramiam, hamuję.

Injurie, krzywda.

Inländisch, swóyski, domowy.

Inliegender Brief, zawarty list w drugiem liście.

Innhalten, innestehen, sta pauzę uczynić, odpocz[illegible]

Innerlich, wewnętrzny.

—— sich erfreuen, w sercu się cieszyć.

Innerhalb einer Stunde, z godzinę.

Insel wyspa.

Inquisition, ~~[illegible]~~ Ketzergericht, inkwizycija.
Insgemein, pospolicie.
Inskünftige, na potym.
Insinuiren, sich [illegible], wlubić się w czyią łaskę przez podarunki się komu zalecić.
Insonderheit, osobliwie.
Einem jeden insonderheit antworten, każdemu z osobna odpowiadać.
Insonderheit von einer Sache ein Gesetz geben, w szczególności o iakiey rzeczy prawo wydać.
Inspection, inspekcyja, dozor.
Inspector, Aufseher, dozorca, y. Inspektor.
Instanz, das Anliegen, naleganie!

Inständig, usilnie, Er hat mich inständig gebethen, ich sollte zu ihm kommen, prosił mię usilnie, bardzo a bardzo, ażebym do niego przyszedł.
Instigator, Instygator, a.
Instigiren, instyguię.
Instruction, instrukcyja, i.
Instrument, instrument.
In Summa, krotko mowiąc, jednem słowem.
Intention, intencyja.
Interesse, das, Interes, pożytek.
Intraden, die, Intrata, y.
Inventarium, Register, u. Inwentarz, a.
In Wahrheit, po prawdzie.
Innwendig, wewnętrznie.
Innwohner, obywatel.
Inzwischen, tym czasem.

Joch, jarzmo, a.
Johann, Jan, a.
Johannis=Träubchen porzeczki, święto jańskie.
Irgend einer ktokolwiek.
Irgendwo indziey.
Irgendwohin gdzieś, gdzie=kolwiek.
Irren, błądzić, Praes: błądzę, dzisz.
Irren, sich verirren, mylić się, omylić się.
Irrgarten labirynt.
Irre gehen, ziechać z drogi, zbłądzić z drogi.
Im Walde kan man leicht irren: w leśie można łatwo z drog zbłądzić.
Nimm Wegweiser mit dir, idź, a nie zbłądź z drogi.
In einem Gedanken irret ihr, w ważnych myślach mylicie się.
In so wichtigen Sachen muß man nicht irren, w tak ważney rzeczy nie trzeba błądzić, mylić się.
Irrlicht głupi ogień.
Irrig, błędliwy a, e.
Irrsam, irrend, błędny.
Irrthum, błąd ędu, omyłka.
Isabellen farbe, kolor masłowaty.
Isop, izop, u.
Italiener, Walscher, włoch, a. Frau, włoszka.
Italien włoska ziemia włochy.
Itzt, jetzo, jetzund teraz, dopiero, ninie.
Itzig, teraznieyszy.
Jubeljahr, jubileusz, a.
Jubilirer, jubiler.
Jubiliren, wesoło wykrzykać.

Juchten Leder, juchta, y. | Junge Frau, Pani młoda.
Jucken, świerzbieć. | Junger Herr, Pan młody.
Judas, Judasz. | Junge Kuh, jałowica, y.
Jude, żyd, a. | Junger, uczeń, cznia, żak, młodzik.
Judenschule, bożnica, y. kahał żydowski. | Jungfer, Panna, y.
Judenthum, żydowstwo, a. | Jungfrauenkloster, panieński klasztor.
Jüdin, żydowka, i. | Jüngling, młodzieniaszek, a.
Jüdisch, żydowski, a. e. | Jüngster, naymłodszy a, e.
Judenkirsche, psie wiśnie, albo psinski pęcherzyste, garliczki, żorawinski, miechunski. | —— Tag, sądny dzień.
—— hin, onegday.
| Julius, lipiec.
Judenleim, Kley ziemny, kley z martwego morza. | Jungferngürtel, szmurbe, chłopiec, a.
Jugend, młodź, i. młodości | Jung werden, urodzić się. F. urodzę się.
Julep, julepek. | Junius, czerwiec.
Junker, Pan, dobrodziey. | Jupiter, jowisz, a.
Jung, młody a, e. fast jung, młodziuchny. | Jurist, jurysta w prawie biegły, prokurator.
Jünger, młodszy, a, e.

Justitz, sprawiedliwość, prawo.
Josua, Jozue, ego.
Juwelen, kleynoty, drogie y piękne kamienie, perły.

K.

Kabel, wielka lina.
Kachel, kafel, kafla, kachel, ohla.
Käfer, chrząszcz, a.
Käfig, wielka klatka.
Kahl, goły, a, e; goło. Adv:
Kehle, gardło, a.
Kahlkopf, łysy.
Kahn, czołn, a, łodź, i.
Karfreytag, wielki piątek.
Kalb, cielę, ęcia.
Kalben, cielić się, ocielić się, cielę mieć.
Kalbsgeschlinge, wątroba, y same płucka.
Kalbsgekröse, cielęce kruszki.
Kalbslab, podpuszczka z cielęcia wyjęta.
Kalbfleisch, cielęcina.
Kalbsbraten, Kopf, cielęca pieczenia, głowka.
Kalbsviertel, ćwiartka cielęciny; zadnia ćwiartka cielęciny.
Kalk, wapno, a.
—— brenner, wapiennik, a.
—— Ofen, Ofen, wapienia, wapienny piec.
Kaldaunen, wnętrzności, trzewa, kałdun, flaki, xiszki.
Kalender, Kalendarz, a.
Kalesche, kolaska.
Kalt, Adj: zimny, a, e.

Kälte, zimno, a.
Kaltebrand, gangrena
piekielny ogień.
Kaltsinnigkeit, oziembłość,
obojętność.
Kalmuß, tatarskie ziele.
Kameel, wielbłąd, a.
— — —haar, wielbłą-
dza sierć.
Kamillen, rumień, nia.
Kamin, komin, a.
Kamm, grzebień, a.
Jaltenbrunnen, słoniowy
Kämmer, gęsty, rzadki.
Kämmen, czesać. Praes: czę-
szę, czesz.
Kämmlein, [Hahn] grzebień
u kura, czub.
Kammfutter, grzebieniarz,
— — macher, grzebiennik.

Kammer, komora.
— —herr, klucznik
królewski, podkomorzy.
— —diener, pokojowy.
— —junker, łożniczy.
— —jungfer, Panna na-
dworna u królowy.
Kämmerlein, komorecz-
ka i. komorka.
Kämme an einer Weintraube,
szypułky na winnym
gronie, po których ia-
gody wiszą.
— — an einem Schlüssel,
na kluczu zęby.
Kammergericht, Cesarski
nayiwyższy trybunał.
— —tuch, sukno ka-
meraczkiey fabryki.
Kampf, bój, ju. walka.

Kampfringen, potyczka w pasowaniu się, zapasy, mocowanie się.
Kämpfen, bolować.
Kämpfer, wojownik, walecznik, zapaśnik.
Kampfer, Kamfora, żywica, it: ziele.
-- spiel, zapaśki, szermierska.
Kanarienvogel, Kanarek.
Kaneel, cynamon, u.
---- in die Speise thun, cynamonu do potrawy włożyć.
Kahmicht, pleśniaty, a, e.
Kaninchen, krolik, a.
Kanne, konewka, i. dzban, a.
--- gießer, Konew, nwi.

Kannengießer, Konwisarz, rza.
Kännlein, konewczka i dzbanuszek, szka.
Kanten, koronki, ząbkowate.
Kantigt, graniasty.
Kanzel ambona, kazalnica.
Kapaun, kapłun, a.
Kapelle, kapela: kaplica, y.
Kapern, Kapary. Pl.
Kappe, kaptur, kapturek.
Käpplein, kapsa, torbeczka.
Kapfenster, okno w ścienie, albo w dachu.
Kapzaum, kaganiec końskie.
Kapuze, Kaptur.
Karausch, karaś, sia.
Karbatsche, kańczuk, a.

Kardobenedikten, ostropest.

Karg, skąpy, Adv. skąpo.

——heit, skąpość, skąpstwo, a.

Kargefilz, sknera, szpyrka, węża mało sie, zreni kutwa.

Karren, kara, do wywożenia błota.

Karpfen, karp.

Karren, kara, woz do o dwu kołach.

Karrete, kareta.

Karst, motyczka o dwuch zębach.

Karte, Blattpapier, karty.

Kartenspiel, gra kart, karty kosterow.

——spieler, kartownik, a.

Käse, ser, a.

Käsekrämer, sernik.

Käselein, serek; rka.

Kästchen, skrzynka, i.

Kästlein, skrzyneczka, i.

Kastanien, kasztany.

Kasteyen, martwić, dręczyć ciało, postami, niespaniem.

Kater, kot, a.

Katze, kotka, i.

junge Katze, kocię.

Katzenkraut, miętka wodna, lebiodka biała.

Kätzlein an den Haselstauden, rzęsa leszczynowa.

Kauen, żuć, żuję, żwać.

Kauffahrtheyschiff, kupiecki okręt, u. towarowy okręt, który towary nosi.

Kaufbrief, kontrakt kupny.

Kaufgeld, kupno, a.

Kaufen, kupić. F. kupię. pisz. Fr. kupuię.
Theuer, theuer, drogo kupić.
—— wohlfeil tanio kupić.
—— um baar geld, za gotowe pieniądze.
die Katze im Sacke nicht kaufen, kota w worze nie kupować.
zusammen kaufen, poskupować.
Kaufhaus, kupiecki dom. gdzie kupieckie leżą towary.
Käufer, kupujący, a.
Kauflustig, kupowanie chciwe.
Kaufgesell, Diener, kup. czyk, a einer, kupczyszcz.
Käuflich feil, kupny, a, e. przedayny.
Kaufladen, sklep, u.

w taotiwie gdzie xsiąat przedaią.
Kaufmann, kupiec, pca.
same kupiec, der allein handelt.
Kaufmannschaft, kupiectwo
—— —— schriften, kupczy
die Kaufmannsware, kupia.
Kaum, ledwie, ledwo, zaledwie.
—— sich erholen, ledwie przyść do siebie.
Käumen, krümmen, kły puszczać, wirajta.
Käuen, kauen, żucie.
Kayser, cesarz, a.
—— thum, cesarstwo.
Kebsweib, nałożnica, założnica.
Keck, śmiały, a, e. nie lękliwy.

Kegel, kręgiel, gla.
Kehle, gardziel, i.
Kehrbesen miotła, y.
— bürste, szczotka, i.
Kehren, wenden, kieruje, ować.
Kehren, fegen, umiatać, am zamieść.
Kehricht, śmieci, wymieciny.
— mit dem Besen weg kehren, miotłą śmieci wymiatać.
Kehrwisch, pomiotło, a.
Keil, klin, a. Viele Keile eintreiben, wiele klinów wbić.
Keim, kieł, ła, na iakiem zbożu; na kapuście.
Keimen, kły puszczać.
Keiner, żaden, dna, dne.
Keinmal, nigdy.
Keinerweges, żadną miarą, żadnem sposobem.

Kelch, kielich, a.
Kelle, wielka łyżka warząchew, i.
— der Maurer, kielnia, i.
Keller, piwnica, y.
— meister, piwniczy.
Kelter, prasa winna.
Kennen, znać poznać.
Kennzeichen, znak.
Kerbholz, karbowa łaska, karb, u.
Kerben, karb, nacinanie.
Kerker, więzienie, a.
Kerkermeister, tarasowy, więźniow stróż.
Kerl, chłop, a, człek, a.
Kern in der Nuß, Kern — jądro, jądrko, vom Getreide ziarno.
— in der Kirsche, Pflaumen, pestka, kostka.

Kern der Armee, treść, wybór woyska.

— Kernbürger, sam kwiat obywatelów.

Kernicht, jędrzysty.

Körnicht, ziarnisty, a, e.

Kerzen, Fackel, pochodnia. F.

Kerzlein, świeca woskowa, świeczka.

Kessel, kocieł, kotła.

— flicker, kotłowy naprawiacz, kotłołatacz, ten co kotły naprawia.

— pauken, kotły z wierzchu skorą obite, do bębnienia iakie u iazdy biwaią.

Kette, łańcuch, a.

sich von der Kette loßmachen, z łańcucha się wydobyć, uciec.

Halskette, łańcuszek na szyię.

Kettenhund, łańcuchowy pies.

Kettlein von Eisen, łańcuszek żelazny.

Ketzer, kacerz, a. heretyk.

Küchel, kurczę.

Keuchen, dychać, dyszeć. F. dyszę, szysze.

Keule, pałka, maczuga.

— eine Art(?) von Weiden Holz, zdatna z wierzbowego drzewa.

Keusch, czysty, a, e.

— heit, czystość, i.

Kimmen(?), kity przyżać.

Kiebitz, czayka.

Kichern, groch, u.

Kiefer, sosna, y.

Kien, łuczywo, smolowe.

— ruß, sadze, z tłustego drzewa.

Kies, dziarstwo, a.

Kiesel, gruby piasek,
Ballast ładunek o-
krętowy.
Kieslicht, grubopiaszczysty.
Kind, dziecię, ęcia.
— bette, połog, u.
— betterin, położnica, e.
Kinder dzieci. Pl., potomstwo.
— dieb, dziecio kradźca.
— blattern, ospa, odra.
— brey, papka, i.
Kindereyen, fraszki, bagatele
dziecinne.
Kindergeschrey, krzyk dzieci.
— schuh trzewiczki
dziecęce.
— rock, suknia dziecęca,
mit Flügeln, z paskami.
— spielwerk, bawidło dzie-
cęce brzęczaczka.

Kinderwagen wozeczek
dzieciny.
Kindes-Kindes-Kind-
męskiey płci, prawnuk;
białey płci, prawnuczka.
Kindesstatt annehmen, przy-
sposobić za syna.
Kinderführer, pedagog,
dzieciowodz, a.
— gebähren, das, rodzenie
płodu wydanie.
— haus, szpital, mięsz-
kanie sierot.
— lehre, nauka dziecinna
chrześciańska.
— lehrer, mistrz szkolny.
— Mord zabicie płodu;
młodzianki.
— mörder, dziecioboyca.
— mutter, położnica,
matka dziatek.

Kinderpuppe, łatka dziecina.
— warten, das, piastowanie.
Kinderei, dziecinstwo.
Kindisch, dziecinsky, a, e.
Kindische Ausschläge, dziecinskie zamysły.
— — Weise, dziecinność.
Kindlein, dzieciątko, a.
Kindeskindlein, wnuk.
— Tochter, wnuczka.
— wärterin, piastun, piastunka, i.
Kinn, podbrodek, das.
ein großes Kinn habend, gardłowaty.
Kinnbacken, szczęka, i.
Kirche, kościół, a.
— hof, cmentarz, a.
— spiel, parafia.
Kirchenbann, klątwa.
— buße, pokuta pu. bliżna.

Kirchendiener, kościelny.
— gebräuche, obrządki kościelne.
— Rath, konsyliarz kości
— versammlung, zbor, jo kościelny.
— vorsteher, dozorca kościoła.
— buch, pontyfikat, metryki.
— Raub, świętokradz
Kirchgang, wywód, u.
Kirmeß, kiermasz,
Kirsche, wiśnia.
— baum, wiśń.
— bäumlein wisionki wiśniowe drzewo.
Kirschfarbig, wiśniowy
Kürschner, kuśnierz.
Kiste, Kasten, skrzynia.

Kistlein, skrzynka, i.
Kittel, kitel, tła.
Klafter, sążeń, żnia,
nein weil, Klaftera Lud.
Feuerholz: wiele sążni
luntowo, prętowo drew.
Klage, skarga, i. nar.
zekanie, a.
Klagen, skarżyć, Praes.
skarżę, żysz.
Kläglich, żałośnie, ny, a, e.
Klammer, klamra, y.
Klang, dźwięk u. brzmie
nia.
Klappergewerk, brząkaczka.
Klar, iasny, czysty.
Klatschen, klaskać.
——— mit dem Maule
gębą smukać, gaudnou.
wypleść.
Klaue, pazur, a, orle
szpony.

Klapbirne, lipski.
Kleeblatt, szczawik troy
listny, konik, a.
Kleid, szata, y. suknia
Kleidung, odzienie.
Kleiderbürste, szczotka
do sukien.
Klein, mały, a, e.
Klempner, blacharz, a.
Klepper, stępak, iedno
chodnik, a, podiez
dek, kroczak, mierzyn.
Kleske, głowska łopią
nowa.
Kleyen, otręby. Pl.
——— brod, chleb z otrąb.
Klimpern, brzęczeć.
Klinke, klamka.
Klinger, brzękacz,
dzwonek.
Klinge, żelazko,

klimpern, brząkać, am.
es klingt, brzmi, ...
klang, brzmiało.
Klingelbeutel, worek ze dzwonkiem.
Klippe, skała, y.
ich klopfe an der Thür, kołatać we drzwi, pukam.
Kloster, klasztor, a.
— leben, zakonne życie.
Klotz, kloc, a, pniak, a.
Kluft, rozpadlina, szpara.
klug, rostropny, a, e.
— heit, rostropność, i, dowcip, u.
Klügling, mędrek, rka.
Knabe, chłopiec, pca.
Knabenschänder, sodomczyk.
kneten, gnieść, gniotę, gnieciesz.

Knall, huk, grom, hałas, trzask, u.
knarren, skrzypieć, skrzypię, pisz.
Knebel, knybel, a.
Knebelbart, wąs, a.
Knecht, parobek, bka.
Knechtschaft, niewola,
der Kneif, gn[illegible]
Kneipzange, k[illegible]
Knäul, kłąb, kłębek,
Knitter, sznera, szpyrk.
Knie, das, kolano, a.
— band, podwiązka.
— kehle, łytko, a.
knien, klęczeć.
knirschen, zgrzytać.
Knoblauch, czosnek, nku
Knochen, kość, i.
Knöchlein, kosteczka.

Knopf, gałka, guzik, a.
Knöpfe, guziki.
Knopf am Degengefäß, Krzyż u szpady.
Knorpel, chręstka, i.
Knorren, sęk, u.
Knoten, węzeł, a.
— an einem Halme, kolanko na źdźeble.
Aeste voller Knoten, gałęzie sękowate.
Knüpfen, wiązać.
Kobalt, Schellung, tucyja, i.
Kober, kobiel, i.
Koch, kucharz, a.
Kochen, warzyć, Strz. warzę, ryż, gotować.
Köcher, sajdak, a.
Köchin, kucharka, i.
Kochkunst, kucharstwo, a.

Kochlöffel, warzochew.
Königsberg, królewiec wca.
Können, móc, zdołać.
Kohl, kapusta, y. jarmuż.
Kohle, węgiel, a.
Kohlenbrenner, węglarz, a.
— feuer, fajerka, i.
— schwarz, węglasty.
— staub, sadze.
— pflanze, rozsada, y.
Kolbe, bulwa, ziele.
— zum Destilliren, bania do przepuszczania; przepalania wódek.
einem mit der Kolbe auf den Kopf schlagen, pałką ko. mu głowę dobrze wyjaśkać.
Kolicke, kolka.
Koller, kołnierz.
Kollern, szaleć.

Kommen, przyść, F. przydę.
— zu sich, Fr. przycnoczę.
[illegible], Kummet, chomąto, a.
Kohl, Kapusta, y.
König, Król, a.
— in, Krolowa.
Königs Prinz, Krolewic, a.
— Prinzessin, Krolewna.
Königreich, Królestwo, a.
Kopf, głowa, y.
— schoß, pogłowne.
— Geld, głowne, pogłowne.
— küssen, poduszka pod Głowę.
— pflaster, [illegible] na głowę.
Koppeln, sforować.
Koralle, dim, paciorek, koral.
Korb, Kosz, a.
Korbelkraut, trzebula.
Korn, ziarno a. żyto.

Kornähren, kłos zboża.
— blume, bławat, bławatek, modrak.
Korngarben, snop zboża.
— halm, ździebło, zdziebło.
— hülsen, łuszczka.
— messer, miernik, a.
— speicher, śpiklerz, a.
— würmchen, wołek.
Kosten, koszt.
— gänger, stołownik, konwiktor, a.
Kost, strawa, y.
Köstlich, zacny, a. e.
— — Kosztownie świetn.
Kothkugelspiel, kulowa gra.
Koth, błoto, a.
Krachen, grzmotać, trzaskać.
Kräftig, moczny.

Kraft, siła, y.
Kraftmehl, krochmal, u, mączka.
Krähe, wrona, y.
Krähen, piać.
Kram, kram, u.
Krämer, kramarz, a.
Krammetsvogel, jemiołucha, y.
Krampf, kurcz.
Krank, chory, a, e.
---heit, choroba, y.
Kranich, żoraw, wia.
Kranz, wieniec, ńca.
Krätze, świerzbiączka, świerzb.
Kratzen, drapię, Praes: drapię, piesz.
Kräuseln, fryzować.
---eisen, żelazko do fryzowania.
Kragen, kołnierz, a.

Kramladen, kramnica, y.
Krause am Halstuche, Kryza.
---Haarlocken, kędzierzawe włosy.
Krausemünze, miętka.
Kraut, ziele, a.
Krautnägelchen, goździki.
Krebs, rak, a.
---augen, racze oczy.
---gang, wspak iść.
Kreide, kreta, y.
Kreis, okrąg, a.
Kringel, obarzanek, a.
Kresse, rzeżucha, y. Nasturcya.
Kreusel, krąg, a. cyga.
Kreuz, krzyż.
Kriechente, cyranka.
Kriechen, łazić, Praes: łażę, łaziesz. Fr. łażę, czołgać się.

Krieg, woyna, y.
— amunition, gotowości woienne.
— gefangener, ieniec, niewolnik na woynie zabrany.
Kriegsglied, szereg.
Kriegsheer, woysko a.
— rath, woienny Konsiliarz.
— recht, woienne prawo.
— schaar, zgraja.
Krippe, żłob, u.
Krone, Korona, y.
Krönen, Koronować.
Krönung, Koronacya.
Kröte, die, żaba, paniata.
Krug, Kanne, dzban, dzbanek.
Krug, Karczma, y.
Krüger, Karczmarz, a.
Kruke, Kula, i.

Krummhölzer, Krzywki.
Krume, brod ośrzodek, ośrzodka.
Krümmle, Kruszyć chleb.
Krüppel, Kaleka, i. ułomny człowiek bez którego członka.
Kuchel, Kuchalka.
Küchenmeister, Kuchmistrz.
Kufen, Kadź.
Küfer, Kufer, ...
Kugel, Kula.
Kühle, die, chłod, u.
Kühlen, chłodzić, Praes: chłodzę, dziśę.
Kühn, śmiały, a, e.
Kühnheit, śmiałość, i.
Kuh, Krowa.
— stall, stajnia na krowy, obora.
Kuhhorn, Krowi róg.
Kuhmist, Krowi nawóz.

Kümmel, Kmin, u.
Kündig, świadomy a, e. wiadom.
Kundschafter, szpieg, a.
Kundschaft, wiadomość, i.
Künftig, przyszły.
Künftig hin, na potym, na przyszłe.
Kunst, Kunszt, u. sztuka, i.
Kunst, Comödien zu agiren, Kuglarstwo. a.
Kunstmässig, künstlich, sztuczny, a, e.
Künstler, mistrz Kunsztowny.
Künstlich, sztucznie.
Kupfer, miedź.
Kupfern, miedziany.
Kupferne Schüssel, miedziana misa.

Kupferich, rożany, rożowy.
——— schmied, Kotlarz, a. miedziarz, a.
Kuppel, bund, związek, wiązy, węzeł, sfora.
Kuppeln, złączać, am, wiązać, żę.
Kuppler, in, nierządnicy sługa, kufianka.
Küster, Kościelny, za. Krysztyan.
Kummer, smutek, u. kłopot, smętek, troska.
Kumet, chomąto, a.
Kund machen, ogłosić.
Kunstgriff ersinnen, sztukę wymyślić.
Kürassier, Kirysyer, Konny żołnierz uzbrojony.
Kürbis, bania, i, dynia, i.
Kürschner, Kuśnierz, a.

Kurz, krotki, a, e.
Kürze, die, krotkość, i.
Kurzer begriff, krotkie ogarnienie.
Kürzlich, krotko, krocie, uchno.
Kürzern, der, uszczerbek, u.
vgl. von Kürzernziehen, często uszczerbki ponosić.
Kurzweil, krotofila, żartu.
Kurzweilig, żartowny, a, e.
Kurzweilig, ucieszne, żartobliwie.
Küssen, całować.
Küssen, das, poduszka, i.
Küssenbühr, poszewka.
Küssung, całowanie.
Küsslein, poduszeczka.
Kutscher, woźnica, stangret.
Kutsche, wóz, rydwan, a. kareta.

In der Kutsche fitzen, w karecie siedzieć.
Fangende Kutsche, poiazd na pasach.
— pferd, karetiany koń, do karety koń, cugowy, wozowy koń.
Kutschen, fahren, powozić, żeń, końmi.
Kuttel, Kümmer, ..., letnik, parcianka, parciana, lniana, suknia.
Kutte, die, langer Mönchs Rock, kapica, kut, a.
Kutte, tachmana, gatunek odzienia ubogiego.
Kuttelhof, rzeź, to iest mieysce, gdzie na rzeź biią.
Kilian, Kilian, imię, ktory się mężczyzna iaki nazywa.

Schluchzen, das, łechciwy,
łechtanie.
Schluchzen, łechtać, łechcę,
łechtałem.
Schuhu puchacz, a.

L.

Lab serzystko, a. podpuszcz-
ka której do robienia sera
zażywaią, aby się mleko
z siadło i mogł być ser
z niego.
Laban, der, Laban, a.
Laben, erquicken, posilić:
F. lę. St: posilam, ać.
labend posilny, a, e.
Labsal, ochłoda, y. otrzeźwie-
nie ożywienie.
Labung posilenie.
Labyrinth, labirynt, u.
błędnik. und Jrrgang

Labyrinth, sich heraus hel-
fen; wydobyć się ze
swoiego błędnika.
Lache, Pfütze, kałuża,
błoto.
Lachen, śmiać się, Praes.
śmieję się.
über etwas lachen, śmiać
się z czego.
Lachen, das, śmiech, u.
Lachenswerth, śmieszny.
Praes. Adj: śmieszny.
Lächeln, uśmiechnąć się.
—, das, uśmiechanie,
Lächerlich, Adv: śmiesznie,
śmieszno, uciesznie.
Lachs, łosoś, sia. w ka-
mienistych rzekach,
naywięcey przebywa.
Lachsforelle, pstrąg, a.

rybek, kosz pomniey. Laden, pozwać. v: pozu-
szego stazu, czyli rodzą wiesz. Fr: pozywam
ju. przed sąd.
Lüstern, pragnący, subst. Laden, ein Geschütz, nabić
pragnienie. nabijam.
Lack, lak u. smołka. Lädgen, skrzyneczka.
Salz: Lake, rosół, u. Ladung eines Schiffs, frach-
Siegellack, laska, ładunek okrętowy,
Beutel —— worek czerwony, szkutny, ła[illegible]ię.
worek do pieczętowania. Ladung, citation, wezwa-
Laken, das, sukno, a. —— zur Mahlzeit, wzy-
—— händler, sukiennik, wanie na obiad.
suknem handlujący: Lagel, łagiew, i.
Lakey, lokay. Lager, obóz, u.
Laden, okiennica, którą Lage, leżenie, położenie.
okno zamykane bywa. Lagern, sich im Felde, położyć
Laden, kłaść, nakładać, się w polu.
auf sich laden, ściągać na siebie. Laich, ikra.
Lade, skrzynia. Lahm, chromy, a, e.
die Lade des Bundes, skrzynia Lähmung, die, chromota, y.
przymierza.

Lähmen, ochromić, okulawić kogo. Land, das, ląd u. ziemia. zu Lande, lądem.

Kastengeld, ukrycia. Landfriede, pokoy krajowy.

Lammfleisch, baranina. Landfahrer, podurda.

Lammen, okocić się, urodzić iagnię. Landgebräuchlich, kraiowy, zwyczaysty, ziemski.

Lämmerstall, staienka, koszarek na iagnięta. Landjunker, domator, a. Landgut, majętność, i.

Läugnen, zapierać się. Landschaft, kray, ju, kraina, y. powiat.

Lamm, Lämmlein, jagnię, ięcia, baranek, nka. Landleben, wieyskie życie.

Lampe, Lampa, y. Landmann, wieśniak, a.

Lamentiren, lamentować, narzekać. Landmünze, moneta kraj[owa].

Landsmann, ziemek, mka.

Lampfen, cienkusz, u. Landrath, konsyliarz, ziemski ~~zymks~~.

Landadel, szlachta ziemska, ziemianie. Landrecht, prawo ziemskie.

Landbote, poseł powiatowy. Landregen, kraiowy de[szcz].

Landcharte, mapa krajowa, sowo. Landrichter, sędzia ziemski.

Landsasse, osiadły.
Landsknecht, [illegible] a.
— sprache, oyczysta mowa.
Landstände, stany kraiowe.
Landesverweisung, na wygnanie posłać.
Landstraße, gościniec, -nica.
Landstreicher, Landläufer, biegun, a. wszędybył, wałęsacz, tułacz, a.
Lang, długi, a. e.
Länge, długość, i.
Lange, [illegible] dawno.
Länglich, podługowaty, a, e.
Langmütig, powolny.
Langsam, sachte, pomału, po woli.
— spät, pozno nierychło.
Längstens, nadłużey nadaley.

Landmannschaft, [illegible]
Lanze, kopija, włócznia, dzida.
Lanzette, puszczadło a
Lappen, płatek, [illegible]
Lapperey, głupstwo, płochości.
Lakai, lokay, pa.
Lärm, hałas, hu.
— blasen, do potykania trąbić.
— bläser, trębacz.
Lärmen, zgiełk, rozruczynię, buntuję.
Lärmen, das, trwoga woienna.
Lärmmacher, buntownik.
Larve, larwa, maszkara.
Lassen, puścić. T. puszczę, puść, Fr. puszczam.

ns nimm weißten lassen; | Lateiniſch, łaciński.
dać komu do wiadomości. | Laterne, laternia, i.
Last, cięzar, u. brzemię, nia. | Latte, łata, mikłat.
Laster, niecnota, y. nałogu. | den breitlaugen, łata,
—— haft, niecnotliwy, | mi obiiać.
nałogi maiący. | Laube, chłodnik, a.
Lastschiff, ładowny okręt. | Laub, liśćie, a.
Lastwagen, bryka, woz | Laubenhütte, kuczka
pod cięzary. | jata. chata z ga.
Lästerer, bluźnierca. | łęzi z łatasz gałęzi
Lästermaul, złorzéczliwy, | zrobiony, budka z gałęz
uszczypliwy. | Laubhüttenfest, kuczek
Lästern, bluźnić, Graf. | ſtawianie.
bluźnię, nisz. | Lauch, ziele, pory.
Lästerung, ~~bluz~~ potwarz; | Laufer, kurjor, a.
złorzéczenie. | Lauf, bieg, u.
Lästerung, zélzywe łajanie. | Laufen, bieżeć, F.
Lästerung, szkalowanie, | biegę, biec, bieżę, Fr.
nie, a. | biegam.
Latein, łaćina. | Laufen, das, bieganie, a.

— der Hündin beśtwienie się.
— graben rów, a pprotz.
— platz zawód miejsce do biegania.
Laufziel meta, y.
Läufig, biegły, a, e.
Läufig, bei Hündinnen beśtwić się.
Launen, zaiadzać się.
Lauge, die, ług, u.
Laugbar za pieraiący, a, e.
Laulicht, letni, a, e.
Lauschen, podsłuchywać, łapać podchwytywać.
Laus, wesz, wszy.
Lausker, sknera,
Lausicht, wszawy, a, e.
Laut głośno przy, łośnie, głośem w głos.
Laut, głośny, a, e.
Laute, die lutnia.

ich läute, dzwonię, ić.
Läuten, das, dzwonienie.
Lautenist, lutnista.
Lauter, czysty, a, e.
Lavendel, lawenda, y.
Lavieren, na lawsacyą b…
Lazarett, szpital chorych.
Leben, żyć, stasz. żyję, jest…
Leben, das, żywot, a, życie, a…
Lebensart, sposób życia.
Lebensstrafe, kara na życia
Lebenszeit, wiek życia.
— mit einem zu leben, z kim przeżyć lebe…
— ja lebenszeit, pozostały wiek życia.
Lebendig żywy a, e, wie… żywo, żywem.
Lebenslang, co żywotnie. jak żywo póki żywo, do śmierci, przez całe życie.

Leber, wątroba, y.
Leberwurst, maciek abo kiszka wątrobą nadziana.
Lebhaft, żywo, żywe, wesoło.
Leblos, bezduszny.
Lecken lizać, Praes: liżę, liże.
Lecken wie ein Faß, beczka cieknie, ciecze, Praes: cieknę, cieczesz.
Leckerbißlein, łakoci, Pl:
Leckermaul, wine uchapić.
Lection lekcya.
Leder, rzemień, skóra.
Ledern, skorzany, rzemienny, a. e.
Ledig, los, wolny, prożny.
Lediger Mannsp. bezżeniec.
Lediger Stand bezżeństwo.
Ledigen, odkazować.

uyść od domu.
Leeren, wypróżniać.
Leer, prożny, a e. czczy.
Lefzen, wargi, i.
Legel, łagiew, gwi.
Legen położyć Pt: -że, kłaść.
Eyer legen, iaia nieść. iaia znosić.
Der Wind legt sich, wiatr ustaie, wolnieie.
Lehen, das Lehn prawo lennowe.
Von einem zu Lehn haben mieć od kogo lennowoście, lennem trzymać od kogo.
Einem ein Lehn verleihen, lenność komu nadać, einem ..., go komu pozwolić.

Lehnen, wſpierać się.
Lehne die poręcz, f.
Lehngut, mańſtwo.
Lehnmann, man.
Lehnsherr, dziedziczny Pan.
Lehnstuhl, krzeſło, a.
Lehrart, ſpoſob uczenia.
Lehre, nauka uczenie, nauczanie.
Einen in die Lehre nehmen, wziąć kogo na naukę.
Seine Lehrjahre bey einem ausstehen, ſwoie lata przebyć u kogo na nauce.
Lehren, uczyć Praeſ: uczę, uczył.
Lehrhaft, umieiętnya, e, lekki, a, e.
Lehrjunge, uczen, ucznia.

Lehrmeister, nauczyciel, a. naukmiſtrz, a.
Leib, ciało, a.
Leichenbegängniß, proceſ funeralny.
Leichnam, ciało zmarłe, t
Leibeigener, niewolnik, na wieczną niewolą ſkazany.
Leibeigenſchaft, niewola wieczna.
Leibesfrucht, płod, u.
Leibesſtrafe, karanie na ciele.
Leibfarbige, cielisty, a
Leibgeſtalt, ciała poſta
Leibgarde, gwardyia, reiment na dworny, krolewſki.

187.

Leibl: brüder, brat rodzony.
Leiche, ciało zmarłe, it.
pogrzeb, trup, a.
Leichenpredigt, pogrzebne
kazanie.
Leichengedicht, wierßze po-
grzebowe.
Leichenstein, grobowiec, ca.
Leichentuch, całun, ssir
pogrzebowy.
Leicht, leichter, lekki,
lekcieyßzy, a, e.
Leicht, nicht schwer, lekko,
nie cięszko.
Leicht, leichtlich, łacno,
łatwię, łatwo.
Leichter, lżey, łacniey,
łatwiey.
Leichtfertig, rozpustny, a, e.
swywolny.

Leichtfertigkeit, rozpusta,
y. psota.
Leichtgläubig, lekkowierny,
prędkowierny.
Leichtigkeit, lekkość, i.
—— erweisen, psikus
wyrządzić.
Leichtsinnig, lekkomyślny.
——— keit, lekko-
myślność, płochość.
Leid, das, żal, u. żałoba,
y, nędza. In seinem
Leide verzagen, z żalu
życie utracić. Ein
Leid und Freude einem zu-
fallen, złe y dobre ra-
zem z kim cierpieć.
Leiden, das, męka, Pessya,
cierpienie.

Leiden, cierpieć, Fr. cierp-pię, pisz, znosić.

Leider, niestetyż.

— Gott! żal się Boże.

Leihen, pożyczyć; F. po-życzę, życz, Fr. poży-czam.

Leihen, das, pożyczanie.

Leim, glina, y.

— Tischler kley, ju.

Mit Leim zu ... gen, kleiem spuścić.

Leintuch, prześcieradło, chusta, płachta.

Leimen, kleić, skleiać.

— gliniany, a, e.

Lein, len; ziele, ... ze lnu.

Leinöl, lniany oley.

Leine, die, lyna, sznur.

Leitpferd, leycowy koń.

Leiste an der Wand, listwa, y, im Leibe, błona poprzeczna.

Schusterleisten, kopyto, a.

Leinwand, płótno, a, ...

— płócienny, a, e, ...

Leinwandhändler, płócienny kup...

— handel, handel płócienny.

Leinweber, in, płóciennik, Tkacz, tkaczka.

Leipzig, Lipsk, a.

ein — er, lipszczanin, a.

Leise gehen, po cichu iść, dybać, bis warten, ... auf Zehenspitzen treten, na ćiszcy stąpać.

Leise Stimme, słaby głos.

Läutern, spełnić. F. nie, Lammsstein, kamień w nerkach.
St: spełniam, pełnię.
Swiadczyć, wyświadczać, Lammsvieh?, skyatyka.
czynić, dawać; Lanz, Frühjahr, wiosna.
Er will den Eid nicht leisten, Leopard, Lampart, a.
niechce przysięgi wykonać. Läppisch, śmieszny, głupi.
Leiten, der, prowadzenie.
— — prowadzić, wieść. Lappen, Lappchen, płatek, łata.
Das Wasser aus dem
Flusse leiten, wodę z Lerche, skowronek, nka.
rzeki prowadzić. Lerchenbaum, modrzew.
Leiter, drabina, y. Lärm, wzruch, tumult, u.
Leiterchen, drabska, i. Lernen, uczyć się. Praes:
Leitseil, Riemseil, lec, a. uczę się, czysz, się.
Leitung des Wassers, czug. Polnisch lernen, polskiego
wody. się języka uczyć.
Lemberg, Lwów. Etwas gelernt haben,
Lenken, naginać, am, nauczyć się czego.
nachylanie, nakłonić. Er hat nichts gelernt.
Lenden, lędźwie. on się nic nie nauczył.

Lernen, das, uczenie się czego.

Lesen, czytać, czytam.

Er liest gern die alten Dichter, on rad czyta dawnych Poetów.

Lesen, das, czytanie.

Leser, czytelnik, a.

Leserlich, leslich, czytelny.

Letzen sich, żegnam się.

Letzlich, letztens, na ostatek, na koniec.

Letzte, ostateczny, a, e. ostatni.

Letzte Zügen, die, konanie.

In den letzten Zügen liegen, w ostatnim zgonie być, życia, iuż konać.

Leuchte, laternia.

Laube, podsienie, przedsionek.

Leuchten, świecić, jem.

leuchten, poświecić komu.

Der Mond leuchtet mit fremdem Lichte, Księżyc świeci cudzym światłem.

Leuchter, świecznik, lichtarz.

hölzerner, messingener, drewniany, mosiężny lichtarz.

Leugnen, läugnen, zapierać się, przeczyć.

Leugner, zapieracz.

Leugnung, zapieranie się.

Leviathan, lewiatan.

Levita, lewita. Levitisch, lewitski, a, e.

Leumund, obmowa.

Leute, ludzie &c.

Leute gemeine und arme, nikczemni y ubodzy
Leute: grobe, prości;
ansehnliche und brauchbare, poważni i stawni;
neugierige, ciekawi;
höfliche, luccy i grzeczni,
unbändige, wyuzdani,
schlechte, ladaco,
zänkische, zwadliwi;
schändliche, szpetni, bezecni.
Leutselig, lich, ludzki, a, e, ludzko.
Leutseligkeit, ludzkość, i.
Lexicon, Wörterbuch, słownik, mownik, u.
Leyden, Lugdun: miasto w Hollandyi.
die Zeitungen von Leyden, Gazety Leydeńskie.
Leyd, Leydwesen, ból, żal.
Leyder, biada! szkoda!

Leyer, lira, y.
liberal, freygebig, szczodrobliwy, rozrzutny.
Liberalité, szczodrobliwość, ~~rz~~ rozrzutność.
Licent, cło, myto, a.
Licht, Kerze, światłość, i.
it: świeca, Wachs- ~~łojowa~~ woskowa, Talg, łojowa.
Lichtarbeit, nocna robota.
bey Lichtarbeiten, przy świecy robić.
Lichte Farbe, jasny, a, e.
Lichterloh, płomienisty, pałający.
Lichtmeß, Gromnice.
Lichtputze, Scheere, nożyczki do świec szczypce.
Lichtputzenblech, [illegible], tacka pod szczypce.

Licht=Menschenscheu, pokątny. Liebäugelnd, zalotny lifles
Lichtschirm, cienik, zasłon. —— Göttin, Bogini mi-
ka. przed świecą przed łości.
światłem. Leibfarbe, barwa, liberya
umLichtstellen, zaćmiać. Liebchen, kochanek.
komu. Liebhaben, ..., kocha
Lichtschnuppen, nos odówie się wczym ... mie
cy, w szczypcach po- lieb. miło mi.
zostały knot. Liebhaber, miłośnik, a.
Lichtmotte, ćma, która Liebkosen. pobłażać.
w wieczór około pa- Liebkosende pochlebujący
tających się świec lata. Liebkosen, das, pochlebstwo,
Lid, Glied, członek, n..ka. Lieblich, miły, a, e. przyjemny
Lieb, angenehm, miło. Lieblichgesinnt, miły za prze
Liebe, miłość, i. Liebl: Worte, łagodne słowa
Lieben, das, kochanie, a Lieblichkeit, przyjemność,
Liebenswürdig, miłośny. łagodność.
Lieber, miley. it: raczey. Liebling, ... faworyt
hören doch lieber, proszę Liebste, kochanka.
słuchać przez cię. Liederlich, rozwiązany, hu-

ladaco. rozwiozły, marLingau, leżec. Fr. leżę,
nik. rozhultaionzy, na żyfz, legać.
ofzyftko złe rozpafany. Warfchau liegt an der
liederlich po hultayfku. Weichfel, Warfzawa
rozpuftnie, rozwiozle; leży nad Wiftą.
niedbale, roztrzutnie; Ein ift zu liegen gekommen,
marnotrawnie, pola. zległa F. zległ, ich
daczemu przez niedbalftwo. liege leżę.
liederlichkeit, rofpufta, od Liegen auf bloßer Erde,
por ftowny, rozwiązanie leżec na gołey ziemi.
lekkomyślność. Liegnitz Lignica, y.
Liedlein piofnka pieśń. Lieutenant, porucznik, a.
Liefern, wydać, ję, wam, Lilie, Lilia,
podaję. Lilienöl, Lilijowy olé jek.
Eine Schlacht liefern, bata Limonade Limonada.
lię ftoczyć, bitwę ftoczyć. Limonie, Limonia.
Lieferung, porozdawanie. Linke, lewica lewa rę:
Liefland Inflanty. In: ka ftrona.
flantfka ziemia. Linke, lewy, a, e.
Liefländerin Inflanczyka. Linkhändig, obórężny, a,

Linkwärts, ku lewey stronie, ku lewey ręce, w lewą, sich links wenden, obrócić się.
Lind, miękki, a, e.
Linde, ... baum, lipa, y.
Lindenbast, łyko ze skory lipowey.
Lindenholz, lipowe drzewo.
Lindenwald, lipowy las.
Lindern, ulżywać, łagodzić, błagać.
Lindern das Fleisch, zmiękczyć twarde.
Linderung, miękczenie, it. ulżenie.
Lindigkeit, skromność, cichość.
Lineal, prawidło, a. Liniał.

Linien, linia. auf Linien po linach.
von der Linie abweichen, od linii odstąpić.
Linieren, ich, linuję.
Linierung, linijowanie, a.
Lion, lugdun.
Linse, soczewica, y.
Lippen, wargi, S.: Der große Lippen hat, wargaty.
Liquidation, porachowanie, wyrachowanie się.
Lissabon, Lisbona, stołeczne miasto w Portugalii.
Liste, koszałka.
Listenkind, podrzutek.
Lispeln, szeplunić, Praes.: szeplunię, nisz.
Lispeln, das, szeplunienie.
List, chytrość, i, wykręt, u.

behende List, szalony . Litwinka.
wykręt; ohne List, bez . Litthauisch, litewski a, e
zdrady. Lob, chwała, y, pochwała
eine Stadt mit List einnehmen, großes Lob davon tragen
miasta wykrętem dostać. wenn einem machen, wiel-
Liste, Aufsatz, kartelusz, kiemu pochwałami
rejestr, popis, spis. kogo wynosić.
mit List bekommen, wy- Loben, chwalić, St.
machlować, T uję. chwalę, liszę, pochwalić.
Listig, chytry, a, e. Lobenswerth, chwały godzien.
——— chytro, chytrze. Lobgesang, pieśń na pochwałę
zdradliwie, wykrętnie. Löblich, chwalebny, a, e.
z wykrętem, zdradą. Lob- und Danksagung, dzięk-
wybiegle, zawodnie, po- czynienie.
wywiiacku, iak Loch, dziura, y.
~~wy~~ wywiiacz, jak mawia ein Loch in die Feinde
Litaney, Litania. Schlachtordnung machen,
Litthauen, Litwa, y. otwór w szyku nieprzy-
Litthauer, in Litwin, a, iacielskim zrobić.

Łopiniszkis, dziurawy, a, e.
Łoci pomunco książęcy
  zwierzalne.
Łorbu wabić się, dnt.
  wabienie, nęcenie.
Łorbas inx. wabnik.
Łorbpniu zob nęła ponam.
Łorbiny, przyłuda.
Łorbęoyal, wab, wabnyptak.
Łorpavaris petzyna, pet.
Łorneu tleć, gorę, pło-
  mien wydaię.
Łorbal, tylżka, i.
— — frint, kortezyan,
  miłośnik.
Łorbniranu, tyszik, a.
Łorbalishu .... tyszczka.
Łorbalyanas czapla biała,
  plaszanos.

Łopszau, zgaćić.
Łogin, gospoda, stancyia
  złożenie, mieszkanie.
Łoginu, mieszkać.
Łops, płomień, nia; po
  tym znaczy, dębową ko-
  rę, ktorey garbarzę do
  wyprawiania skór
  zażywaią.
Łosmasil, foliesz, a.
Łosu, zapłata, y, nad-
  groda.
Dėl Łosu ....., na-
  grody żądać.
Das ..... Łosu ....,
  to będzie nadgrodą twoią.
Łosuu, płacić.
Łops, rozpustny.
— — Manl wyparzona
  gęba.

— wyszczekana paszcza.
Losen, losować.
Losgeben, wolno puścić.
Loth, lót, a.
Löthen, litawać, uję, nituję.
Löthen, das, litowanie.
Löthmetall, lit.
London, Londyn.
Löschbrand, głownia gaszona.
Löschend, gaszący.
Lorbeerbaum, bobkowe drzewo.
Lorbeeren, bobkowe jagody.
Lorbeerkranz, bobkowy wieniec.
Los, wolny.
das Loos, los, u.
Löschpapier, papier przebijający.
Losgeld, okup.

Lösen, o wykupić. F.
się. F: wykupuję z[illegible]
Lösen sich, okupić się.
Losmachen, losbinden, rozwiązać, F: zę; F: rozwięzuję, uwolnić.
Losreißen, odrywać, am odzieram.
Losschießen, wystrzelić, F. lę.
Losschlagen, odbić.
Lossprechen, sich, przysięgą się uwolnić.
— wolnym osądzić, niewinnym uznać.
Lossprechung, rozgrzeszenie, it.: wyzwolenie.

Lösung, okupiny.
Losung, Wort, hasło.
Loswerden, pozbyć, F: będę, Fr: pozbywam.
Lotterie, Loterya, i.
— — anstellen, loteryą postanowić, wieść.
Lotterbube, oszust, szalbierz, a.
Lotterbübisch, szalbierski, a, e.
Löwe, Lew, lwa.
Löwin, lwica, y.
Lublin, Lublin, a.
Lübeck, Lubek, a, Adj: Lubecki, a, e.
Lucas, Łukasz, a.
Luchs, ostrowidz, a.
Lücke, dziura, rozwalina.
Luder, ścierwo, ponęta.

Luft, powietrze, a.
Luftader, arterya.
Luftig, powietrzny, przewiewny.
Luftloch, oddech.
Luftzeichen, powietrzny w
Lügen, łgać, Praes: łgę, łże, kłamać.
— — Subst: Kłamstwo
unverschämte Lügen, bezwstydne kłamstwo.
sag ohne Lügen, powiedz a nie kłam.
Lüsternheit, pragnienie, żądanie pożądliwo
Lügenhaftig, kłamliwy, a,
Lügner, Kłamca, łgarz
Lunge, płuca, y.

199.

Lumpenfürstlich, fuchotnik. Lustgarten, ray, ju.
Lumpen, płatek, płat, Lusthaus, altana, y.
flkrawek, gałgan ka. Lustig, ucieszny wesoły.
wątek iaki fuszniska starego. Lustigkeit, wesołość, uciecha, y.
Lumpengesind, ftek pospolstwa. Lustspiel, gry, ju.
—hund, tata, fkurgot. Lutherisch, luterski.

M.

Lustbarkeit, wesołość ochota. Mackel, Flecken, plama, zmaza.
Lust, Begierde, chęć, żądość, it: Muth, myśl. Maalzeichen, znamię, enia, znak, godło.
Lust erwecken, zachęcić, F: cę. Masern, odra, krosty, wysutka.
es lüstete ihn, zachciało mu się, es ist mir alle Lust Maaß, miara, y. ohne — bez, niezmiernie.
vergangen, wszystkiego mi się odechciało. Maaßerkennung, okreslenie. Maaßstab, mierniczka laska.

wirken, czynić, Straf:
czynię, niż.
Wunder wirken, wszystko robić
składać.
ineinander wirken, ist ...
Wirkung, die Działanie.
sprawowanie czynię,
nie robienie.
Wirker, sprawca.
— Lohn, zapłata od
roboty.
Maschine baszta, taran, baba.
Macht moc, y; władza, potęga.
große Macht haben, wielką
mieć władzą.
mit gesammter Macht
... zebranemi
siłami odważyć się na bat...
die Macht der Feinde nimmt zu, po-
tęga nieprzyiaciół przybu-
nimmt ab, upada, ubywa
in eines Macht seyn, być w
czyiey mocy.
Mächtig, mocny, a, e.
Makel, Fleck, zmaza, plam
Makronen, makaron.
Maculatur papier, papier-
by, kupiecki papier, w
który kramarze swoie
rzeczy obwiiaią; co się
na nic nie zda.
Mäkler jednacz kupcz-
— Geld, odmieniacz pieniędzy
Made, mol, a, robak.

Mäher, kosiarz, kośnica.
Matratze materac.
Magd dziewka, i.
Magdeburg, Maydeburg, a.
[illegible], trójca nie rządnik.
Magdekammer przedpokoje.
Mägdlein, Mädchen dziewczka, dziewczę.
[illegible] matczyczyk.
Magazin, magazyn skład — [illegible], szpikletz [illegible]
Magen żołądek, dka. — [illegible], dzięcy żołądek.
Unverdaulichkeit des Magens niestrawność żołądka.
Magenbeschwerung, obciąże nie, obładowanie żołądka.

Magermännchen, maciek nadziewany.
Mager, chudy, a, e. wychudły, wyschły, jak szczapa, [illegible] słona ryba.
Mageres Pferd chudy koń, [illegible] a trojakliwość i chudy, m
Magerkeit. uschnienie. — [illegible] chudość, i.
Magister magister, stra — Magd [illegible] birt.
Magistrat, rada, urząd.
Magnaten, panowie przedni wielmożni.
Magnetstein magnet, magnetowy kamień.

Mähen, kosić, koszę,
das —, koszenie.
Mahl. bankiet biesiada;
Ziel, kres, u.
Mal. raz.
Malen; malować.
Malen, das, Abbilden,
malowanie, a.
das Mahlen, mielenie.
Mahlen, mahl in die Mühle,
mleć mąkę we młynie,
Pt: mielę, mielełem, mieł.
Maler; malarz, a.
zum Maler gehörig,
malarski a, e.
Malerfarbe, farba malarska.
Malergesell, malarczyk.

Malerin, malarka.
Malerkunst, malarstwo,
Malerlohn, łata.
— Stock, drążek malarski.
— Pinsel, penzel malarski
Malerstück Werk, malowanie, a, sztuka.
— Zeug, malarska sztuka; sprzęt malarski instrumenta malarskie
Malerstaffel, Staffeley, wschody podstawo malarski; drabinka malarska do wspierania obrazu
Mählich, pomału, zwolna, na nie
Mahlschatz, zadatek, upom
— stein, Grenzstein, gran

międza, międzny, gra=
niczny kamień.

Marksteinsgrundmark,
piątno, a.

Mähne, grzywa.

Mahnen, jemand, wyciąga=
gać od kogo, upo=
minać się u kogo.

Mahlzeit, Mittagsmahl,
obiad wieczerza.

—— klein, niewielki
obiad, okrągły obiad,
okrągła wieczerza.

er hat eine Mahlzeit für die Gäste
bestellt, eine prächtige
Mahlzeit gegeben, pan
sprawił dla gości prze=
pyszną kolacyją.

das Mahnen, wyciąganie,
upominanie się.

Mahomedaner, mahome=
metan, bisurman.

Mahner, Einmahner, wy=
ciągacz pożyczalnik.

Mähren, mięszanina,
drobianka.

Mährleinträger, plotka,
plotliwy, bałamut.

Mahrlocke, kołtun.

Majestät, majestatu.

—— beleidigung
urażenie majestatu.

Main, Fluß, Men, u.
rzeka w Niemczech.

Mainz, Mogunciya.

Maienwein, [illegible]

Wartschäugen zachowuię. Malefizthäter, złoczyńcow.
obraniam, szczycę. Malheur Unglück, nieszczęście.
Major. Major, oficer woyskowy. a.
Malhonet unanständig,
Majoran, majeranu. poczciwy. nieprzystoy.
Majorenn, dorosłych lat, Malter, malter.
ktory wychodzi z o. Maltheserritter, maltań-
pieki ktory ma nale- ski kawaler.
żyte lata, ktory się Malz, słód, u.
może iuż sam rządzić. Malzenbräuer, piwowar
Meister, Mistrz uczyciel. Malzmüller, mielcarz rza
Maitresse, Is. nałożnica. Malzhaus, mielcuch, e
— amme Hebamme, cu, Malzmühle, słodownia
dzcłożnica. Malvasier, malwazya.
Malvasiersirup, surowy mal. Mammeluck, apostata, r
Diowskie wyspy. negat, odstępca, zbieg.
Malefikant, Malefizperson Mamon, mamon.
złoczyńca. Manch, niektory, a, e, dr.

[illegible] so manches [illegible] co wieś, to karczma.

Mannigfaltig, rozmaity, a, e.

Mancher, niektory.

Mannigfaltige Redensarten, rozmaite mowy, wielokrotne mowy.

Mannigfaltigkeit [illegible] rozmaity sposob, [illegible]

Mannigfaltig, [illegible] różnym sposobem, rozmaitym sposobem.

Manschetten, handblättchen, mankiety.

—— von Batist, batystowe mankiety.

Manchmal, podczas, niekiedy, niekiedy.

[illegible] czasem ma to swoię skuteczność.

Mandat, [illegible] mandat, u, rozkaz, wskazanie, rozkazanie.

[illegible] Mandel, uniwersał surowy, [illegible] nader potrzebny.

Mandelbaum, migdałowe drzewo.

Mandelkern, migdał.

Mandelmilch, mleko z migdałow robione.

Mandel, drüse im Halse, gruczoł.

die Mandeln im Halse, [illegible]
geschwollen. haki dziecię-
ciu [illegible] gardły.
Mandel=Kern von [illegible] migdał.
Mandelöl, migdałowy olejek.
Mangel an allen Dingen,
zbywanie na wszystkich
rzeczach; Mangel an
Proviant, niedostatek
prowiantów; es ist [illegible]
kein Mangel, w tym czło-
nku jest jakaś wada.
Mangel, der, Mangelhaftig.
[illegible], niedo-
statek w [illegible], zboża.
Mangel, die, magiel gla-
watkownica.

Mangel, Fehler, wada, przy-
Mangelbar, [illegible], niedosta-
teczny, a, e, skażony
wadę mający.
Mangeln, niemieć, scho-
dzić na czym.
es mangelt, niedostaje, nie
dostawa, schodzi, albo
na wszystkiem.
Manier, postępek, sposób,
tryb, u.
bey der alten Manier bleiben,
zostać przy życia, przy
dawnych zwyczajach
y obyczajach; eine
Manier wohl wissen, czyję
manierę dobrze wiedzieć.

Maunįtlis, uwdis galant, Maunursallutnis ro-
wytworny, a, e. maniemy, zmaitość różność.
grzeczny polerowny oby Maunigtadbis różny.
zayny manierą ułożenia. pstry.
Mainus. Cdysct, maniat, Manin, mężatka.
wyrzec. Manlam, samiec.
Man, człowiek mąż. Mantvile, [illegible]
Mana, [illegible] mane. bolt, mężczyzna.
Manbus, ctrosla, mężna za Mantbrauna dziewierz.
nestający, zarostły, a, e. — [illegible] członek męski.
Manonrlnis, zarastanie; — [illegible] twarz mę-
dostatek. ska, męskie spojrzenie.
Manbrainis męża mężata. — [illegible] woysko
Manfant mężny. żołnierstwo.
Manfardinis męstwo, — [illegible]
mężność. [illegible] woysko wiono
Mantas, mężny, mocny. zciągnąć: [illegible]

Zabrotlü, 3ou Man, rlaid płaszcz wieszać na sobie
[illegible] mieć na towarzysza to iest tak się obracać
mieć nazbyt ludu woiennego. iak fortuna wionie
Mannhaus wzrost zupełny. Mäntelgen, płaszczyk,
Mannsnahrung stroiość. mętlik, a, mantolëcik,
Mannhaft, mężny mocny. mantylka.
Manyaiwnn [illegible] nic co. Mäntelgen, faskiwka
stawa schodzi na czym. Manufactur, manfaktu.
Man[illegible], powiadają. Man [illegible], niewiedzie
Mantel płaszcz a. Marcus, marek, rk.
einen Mantel machen płaszcz. Marsch, Marsch, zug, cią
oponczą zrobić; Mantel droga.
ummehmen, płaszcz zdiąć; den Marsch nehmen unsere
złożyć; kleiner Mantel, marsz obrócić do sięg
niewielki płaszczyk; marszem udać się dosię
den Mantel nach dem Winde mit dem Marschieren fort
fangen według wiatru zmarszem się zatrzyma

Ordre zum Marschgehen, dać ordynans do marszu;

Marsch zum Marsch fertig machen, gotować się, wybierać się do marszu;

Mit einem Quarree marschiren czworościennym szykiem maszerować.

Marschiren, iść, idę, maszerować.

Marcipan marcepan, u.

—— Küchlein, marcepanik.

Markbrandenburg, marchia Brandenburska.

Marke, grzywna, it: szepik.

Marketender, chaładajstra, bazarnik, markietan.

Marketenderey, kupczenie obozowe.

Markscheider, Gränzenbeschreiber, granicznik, okreśiciel, mierniczy.

Markscheidung, rozmierzanie, określenie.

Markstein, kamien mieczny.

Markt, rynek, targowisko.

nach Leipzig zu Markte kommen, do Lipska na targ pójść.

Marktflecken, miasteczko, klucz.

Marktschreyer, ciarlatan, lekarz jarmarkowy.

Marder, kuna, y.

Margareth, Małgorzata. — Marqueur, m, znak kład.
Margraf, Margrabia. — Marquiren, v.a. znaczenie
Mariage, heurath, małżeństwo. — Marschall, m, marszałek, b.
Marienburg, Malbork, a. — marszałkowa, kron-kor.
Marienwerder, Kwidzyn, a. — Marstall, stajnia na koni
Marionettenspiel, łatki — wierzchowe.
kuglarskie. — Marstaller, masztalerz do
—— spieler, łątkarz. — koni wierzchowych
Marmelstein, marmur, u. — opatrywania.
der Marmelmühl Marmor. — Marter, męczeństwo, a.
platten belegen, ściany — Martern, męczyć, trapić
taflami, płatami, albo — męczę, czujsz.
szmatem marmuru wykładać. — Marterer, v.a. męczeniu
Marmorsäule, marmurowa — Marterssäule, boża męka
kolumna z marmuru kolumna. — krzyż.
Marode, zpracowany pracą — Marterwoche, tydzień, nie-
ztrudzony, zmordowany — la męczenia pańskiego.
zrobiony. — Martin, Marcin.

11.

Martini-Fest, święto świętego Marcina.

Martinsgans, marcinkowy gęś.

Märtyrer, męczennik.

Martius, Marzec, rca.

Masche, am Netze, oka, u sieci.

Maßholderbaum, grab, ju.

Masovien, Mazowsze.

Maske, maszkara, larwa, zasłona.

Maskierter, maszkiernik, przebrany w maszkarze.

Massacriren, massakrować, zabić, zabijam.

Masern, odra.

Ma[illegible], makatte, unnützer Kerl, nikczemnik.

Mäßig, mierny, a, e.

Mäßigkeit, mierność.

mäßig leben, miernie żyć.

Mäßige Lebensart, mierny żywot.

Mastdarm, gruba kiszka, szczyrza kiszka.

Mastbaum, maszt, u.

Mitte, masztu środek.

Mastgans, gęś karmna, tuczna, tuczona.

Mastix, mastyx, u. rodzay żywicy.

Mastixbaum, mastyxu, mastyxowe drzewo, lentyszk.

Maststall, stajnia do karmienia, do opasu, chlewy do karmienia wieprzów.

Mästung, karmienie, tuczenie, pasienie, opaść.

Materie, materya.
Materialien zum Bauen, materyały do budowania, do działań.
Materialist, materyalista.
Adj: materyalny.
Mathematicus, matematyk.
Matrone, poważna pani.
Matrose, maytex, flisa.
Matthäus, Mateusz, a.
Matt, słaby, a, e.
Matte, it. Strof, rogoża, mata z słomy.
Mattigkeit, słabość.
Maul gęba, paszczęka, pysk, u.
In aller Leute Mäuler seyn, być w ustach u wszystkich ludzi.

Du sprichst das immer im Maul, ty zawsze o tym mawiasz.
So kann das Maul nicht halten, nie może ozłucić pyska, nie może on języka trzymać za zębami.
Maulaffe, rozdziaw, a.
— — — n, rozdziewiać gęby.
Maulbeere, morwa, owoc.
Maulbeerbaum, morwa drzewo.
— — — Saft, sok morwowy.
Maulchrist, krześcianin zły.
Maulesel, z in, Thier; muł, mulica.
— — — Treiber, mulnik mułu.
Maulkorb, ogłowska, kaganiec.
Maulschelle, policzek.
— — — einen geben, policzkować.

— ujs xogo dać xomu w pyſk, w gębe xogo uderzyć. Maulwurf, dremla.

— Wurf, kret.

Maure, mur, w.

— ſchwalbe, jerzyk, a.

Mauern, murować, ujs.

Maurer, murarz, a.

Maus, myſz, y.

Feldmaus, polna myſz.

Mausen, myſzkować, myſzy łapać; kraść, porywać, zmykać, brać ukradkiem.

Mausdieb, złodziej, a.

Mausfalle, łapka, łapaczka.

Mauth, myto mostowe, grobelne.

Mai Monath, it. zwano Rutschen, Maj, rozi i zielone.

Maiblume, konwalia.

Mainz, Moguncija.

Medaille, medal.

Medicin, medycyna, lekarſtwo.

Meditiren, rozważać, myśleć nad czym.

Meer, morze, a.

— enge, odnoga morska.

— busen, łuna morska.

— enge, przeſmyk morski, cieśnina morska.

Meergrün, seledynowy kolo.

— hafen, port morski.

— krebs, rak morski.

Meerräuber, rozboynik morski.
Meerrettig, chrzan, u.
Meerschaum, piana morska.
— schnecke, ślimak morski.
— strudel, otchłań w mórzu przepaść morska.
Mehl, mąka, i.
— beutel, pytel, tlu.
Mehr, więcey, bardziey.
Mehren, powiększać, przyczyniać, przybywać.
Mehrentheils, nayczęściey po większey części.
Meiden, wystrzegać się.
Meile, mila, i.
Meilenweg, mila drogi.
Mein, moy, ja, je.

Meinethalben, zalben, dla mnie, zwoli mnie.
Meineid, krzywoprzysięstwo.
— ige, krzywoprzysięzca.
Mein Lebtag, Lebenlang, dożywotnie.
Meise, sikora, y.
Meisch, brzeczka.
Meißel, dłoto, a.
Meister, mistrz, a.
Meistergesang, mistrzowski.
Meisterinn, ein, mistrzowa.
Meistern, ganić, przyganiać.
Meisterlich, sztucznie. Adj. ny, a.
Meisterschaft, mistrzostwo.
Meisterstück, uczona sztuka, sztuczne dzieło.
Melancholie, melankolia, i.

Melankolischer, melankolik, Adj: melankoliczny, a, e.
Melken, doić, Pres: doję, ...
Melkfass, szkopiec, pca:
Melkkuh, krowa doyna.
Melden, oznaymić, donieść, powiedzieć się, wspomi-nać, wspomnieć.
Melissa, melissa, y.
Melodey, melodya, i.
Melonen, melony, Pl:
Memme, niewieściuch, a.
Memorial, ... memoryał, memoryalik.
Menagiren, oszczędzać, ochraniać, szanować.
Menge, mnica, i.
Menge, gromada, y.
...
Mengen, mieszać, Pr: mieszam.
Mengen, sich, ..., wmieszać się, am.
Mensch, człowiek, a.
Menschen, ludzie.
Menschenkind, człowiek,
Menschenfresser, ..., ludoiedca, ludożerca, y.
Menschenfreundlich, ...
Menschwerden, człowiekiem się stać, wcielić się.
Menschwerdung Christi, wcielenie Chrystusowe.
Menschenraub, ludokradca.
Menschenkind, syn człowieczy.

Menschenmist, łayno, gnoy człowieczy.
Menschheit, człowieczeństwo.
Merken, baczyć. Praes: tracę, czuję, zmiarkować.
Merklich, znaczny, Adv: rie; znakomity.
Merkmahl, Zeichen, znaku.
Merksamkeit, ostrożność, postrzeganie, pilnowanie.
Merken (Geld) bey jemand, czuć, czuję pieniądze u kogo. Einem etwas an den Augen zu merken, znać po oczach.
Merkwürdig, pamiętny.
Mergel, ił, ziemia lipka y tłusta.
Meriten, zasługi.
Merz, Marzec, rez.
Merzbier, Marcowe piwo.
Merzel, nieślik.
Messe, msza, mszy.
Meßbuch, mszał, z którego msze odprawiaią.
Messe, iarmark, wielki, walny. Lipski trzy razy na rok bywa, na wielkanoc, na nowy rok, na święty Michał.
Messen, mierzyć. Praes: mierzę rzyfz.
Durch Fußen messen, stopami mierzyć.
Meßkettchen, łańcuszek mierniczy.

17.

Meßkunst, sztuka mierniża.
Messer, -ers, nóż, noża.
Messer, Zuleg= nóż skła-
dany.
Messer, -ers, miernik.
Messerchen, nożenki. Pl.
Messerheft, trzonek u noża, von Horn, rogowy.
Messerschmied, nożownik, a.
—schneide, ostrze u noża.
Messerspitze, koniec u noża.
Messerlein, nożyczek.
—schmid, nożownik.
Meßgewand, ornat ka-
płański, apparat, u.
Messias, Mesyasz, a.
Messing, mosiądz, u.
Meßruthe, pręt mierniczy.
von Messing, mosiądzowy, mosiężny.

Metall, -s kruszec, -szcu, metal, u.
Methode, sposob, u.
Lehrart, uczenia sposób.
Art und Weise, tryb y kształt w uczeniu.
Metze, korzec, miara.
Meublen, Hausrath, sprzęt domowy, sprzęt, po-
rządek w pokoiu, w izbie, iaki iest, sto-
liki, zegarki, krzesła, kanapy, obicia.
Meubliren, oporządzić pokoy.
Meuchelmörder, Bandit, za-
sadnik, rozboynik.

Meuchelmord, zaboy u. myślny.
—— mörder, zabijak.
Meuterey, rozrożnienie, sekta, bunt, szaleństwo. fakcyia, rokosz, rozruch.
Meuterer, buntownik.
Mewe, gniew.
Mey, Maiy, ja.
Meyerhof, dwór, wioska, folwark, w.
Meyland, Mediolan.
Meynen, mniemać. Ich: mniemam, rozumiem, trzymam.
Meynung, mniemanie.
Michael, Michał, a.
Mieder, kaftanik, kot, szet białogłowski.

Miethskontrakt, naięcie, kontrakt naiemny.
Miethen, arendować, naymować.
Milch, mleko, a.
Milch im Fisch, mlecz.
Milchhaar, mech, mchu.
Milchner, mlecznik, a.
—— speise, mleczno, a.
Milchstrasse, mleczna droga.
Mild, szczodrobliwy, a, e.
Mildigkeit, łaskawość.
Million, milion.
Milz, śledziona.
Miliz, żołnierstwo, po[illegible] żołnierzy.
Mindern, ztracić, umnieyszyć, czego.

Minirer, minarz, podkopnik.
Minister geheimer des Staats taiemny minister stanu.
Minorennität, lata sieroce, opiekowne lata.
Minute, minuta, y.
Misbrauch, złe używanie.
Misbilligen, niechwalić; y nieaprobować, niepozwalać, nieprzyzwalać.
Misfallen, das, poronienie.
Misgeburt, potwora, y.
Mislich, omylny, niebespieczny, wątpliwy.
Mischen, mięszać, miekać.
Mischmasch, mięszanina.
Misgönnen, zazdrościć.
Misgunst, zazdrość.

Missethäter, złoczyńca, y.
Misstrauen, niedowiarstwo.
Misswachs, nieurodzay.
Missethat, występek, nieprawość.
Mist, gnoy, ju, nawoz, u.
Mistgabel, widły, ...
— haufen, gnoiowisko, a.
Mit, z, ze.
Einen mit dem Degen anfallen, ze szpadą się porwać do kogo.
Miteinander, ieden z drugiem, wraz, oraz, razem, społem, wspoł, pospołu.
Mit der Zeit, za czasem.
Mitarbeiter, spółrobotnik.

Mitbringen, z sobą przynosić, pr: przynoszę.
Mitbuhler, spółzalotnik.
Mitgeben, razem dawać; dać. Posag córce dać.
Mitgenoss, uczestnik, a.
Mitgenossenschaft, uczęst-nictwo, społeczeństwo, społeczność, spólnictwo, towarzystwo.
Mitleidig, miłosierny, litościwy, pożałujący.
Mitlerzeit, tym czasem.
Mitnehmen, z sobą wziąć.
Mitnichten, żadną miarą.
Mitschüler, społżak, spół. szkołek.
Mittägig, południowy.
Mittag, południe, a.
Mittagsmahlzeit, obiad, u.
Mittagsweile, wczas po-łudniowy.
Mitte, die, śrzodek, dka.
Mittel, środek, dka.
Mittelmässigkeit, mierno...
Mittelste, śrzedni, a, e.
Mittelmeer, śrzodziemne morze.
Mitternacht, północ, y.
Mitgabe, posag, u.
Mittheilen, udzielić, F. udzielę, lisz. Fr: udziela.
Mittler, pośrzednik.
Mittwoch, śrzoda, y.
Mobilien, ruchomizna, ruchome dobra.

Mode, moda, y.
Modell, model, przedwzór.
Mögen, móc, zdołać, chcieć.
Moderigt, spleśniały.
Mörselchen, możdzierzyk.
Mörselkeulen, tłuczek.
Mohn, mak, u.
Mohnhäuptel, makowka, makowa głowka.
Mohr, murzyn, a.
Mohrenland, murzyńska ziemia.
Molken, serwatka.
Moldau, Multany, Wołoszyzna.
Monarch, Monarcha.
Monarchie, samo-władz-two, jednowładztwo.
Monat, miesiąc.
Januar, styczeń.

Februar, Luty.
März, marzec.
April, kwiecień.
Mai, may.
Brachmonat, czerwiec.
Heumonat, lipiec.
Augustm: sierpień.
Herbstm: wrzesień.
Weinmonat, październik.
Wintermonat: listopad.
Christm: grudzień.
Mond, scheinet, Księżyc, a, się świeci, miesiąc, a.
Neumond, nowo księżyca
Vollmond, przybywający księżyc. Abnehmender ubywający. Am 1ten 4 na pierwszey kwadrze.

na ostatniey kwadrze, ćwierći.
Mondschein, światło księżyca.
Mondfinsterniß, zaćmienie księżyca.
Mondsüchtiger, lunatyk.
Mondur, mondur, barwa na żołnierza.
Monstranz, monstrancya.
Montag, poniedziałek, tku.
Moos, mech, mchu.
Moquiren, żartować z kogo, szydzić z kogo, wyśmiewać kogo.
Morast, bagnisko, a.
Mord, zaboy.

einen Mord begehen, zabóystwo popełnić.
Mordthat, zabóystwo, a.
Morden, zabijać.
Mordbrenner, zapalacz.
Mörder, morderca, y. zabóyca.
Morgen, jutro.
Morgen, der, ranek, paranek. Zum Morgen gehörig, porankowy, a, e.
Morgenbrod, śniadanie.
Morgengabe, posag, u. wiano.
Morgenland, wschód słońca.
Morgenländer, Oryentalczyk, a.
Morgen-Landes, morg, u.
Morgenländisch, wschodni, a, e, oryentalny.

Morgenröthe, zorza, y.
Morgenstern, jutrzeńka, gwiazda zarańa.
Morgenwind, wschodni wiatr, wiatr od wschodu, od wschodu wieiący wiatr, od wschodu powiewaiący.
Morsch, spruchniały.
Mörser, możdzierz, a.
Moscau, Moskwa.
Moscowiter, in; Moskwi čin Moskal, Moskalka.
Moscowitisch, moskiewski.
Moses, Moyżesz, a.
Moschee, meczet, u, turecka bożnica.
Most, moszcz, wino młode.
Motte, mól, a.

Mück, komor, a.
Mucksen, ani gęby otworzyć, ani słowka powiedzieć.
Mufti, Mufti, nay. starszy Turecki klecha.
Muff, rękaw, a, rękawek.
Möglichkeit, możność, i.
Müde, strudzony, zmordowany, zfatygowany, zrobiony, zpracowany, zbiegany.
Müdigkeit, spracowanie, strudzenie, zfatygowanie.
Mühe, praca, utrapienie, a kłopot, mozoł, u.
Muffend, cuchnący, tracący,

lechnieiący. Müllerin, młynarka.
Mühlrad, koło młyńskie. Mönch, mnich, a, zak...
Mühlstein, Kamień młyński. Mönchenkappe, Kaptur
Mühsam, pracępełny, mniszy.
trudny, a, e, z pracą. Mündig, dorosły, który
Mühselig, utrapiony, a, e. dorosł prawey pory
mizerny, biedny, nędzny. lat, wyszedł z opieki
Mühseligkeit, utrapienie, a. Mund, usta. Ze:
Mühewaltung, fatyga, bis an den Mund, aż po
praca, trud. gębę. Du hast einen
Mühl, młyn, a. Mund zu halten, dotrz...
Muhme, ciotka, i. mać sekretu.
Muth, der, chęć, śmiałość Mundbissen, kąsek cze...
czerstwość, serce wielkie. der Brod, chawałek chleba
Muth(s)-kühlen, serdeszko Mündlich, ustnie.
ochłodzić. Mundschenk, cześnik
Mulde, niecki, kopanka. podczaszy.
Müller, młynarz, a. Mundstück, munsztuk.

Münze, moneta, drobne pieniądze.

Münz, Ort, mennica, mynnica, minnica, mynca, mynica.

Münze, Kraut, miętka.

Münzer, mincarz, rza.

Mürbe, kruchy, miętki. Gar zu sehr mürbe, nadto zleżały.

Munter, krzepki, żyż. wy, żyski, prędki, ochotny, wesoły, nieleniwy; obudzony, czuły.

Murren, mruczeć, Praes: mruczę, czysz.

Murrisch, mruczący, a, e.

Muscatenblume, muszkatowy kwiat.

Muscatennuß, muszkatowa gałka.

Musicant, muzyk, a.

Musquet, muszkiet, u.

Müssen, muszę, musi...

Müssig, próżnujący, a, e.

Müssiggang, próżnowanie.

Müssiggänger, łazenga od kąta do kąta, nic nie robiący, włóczęga.

Muß, Brey, bryjka, klui... gęsty, rozgotowana i a... ka rzecz.

Muschel, muszelka, skorupka, koncha.

Schwarzbläulicht, czarno-błękitnawa.

Muschelwerk, Schnecken-werk, w konchę układana robota, albo konchami wysadzana.

Muse, muza, bogini zmyślona.

Music, muzyka.

Muße, Ruhe, wczas, spoczynek, odpoczynek.

Muster, modelusz, a. wzór, u.

Musterung, okazka, popis, rewia.

Mustern, rewią trzymać.

Mußmaßen, spodziewać się,

dorozumiewać się, domyślać się, przeniu...

Muthmaßung, domys...

Muthmaßlich, domyślny

Muthwille, swawola, i

Muthwillig, swawolny, psotliwy, rozpustny.

Muthwillen treiben, rozpustować.

Mutter, matka, i.

— bruder, wuy.

— Schwester, wuienka, i, b

Mutter-Sohn, wujeczny.

Mutternackend, golutéń... iak go matka urodził...

Mutterpferd, klacza, kobyła.

Muttersprache, maćierzyste ięzyk, oyczysty ięzyk, rodowity ięzyk.

Mütterchen, matuchna, matuśia, matuleńka.

Muttersöhnchen, cycal.

Mütterlich, maćierzyński.

Mütze, die, czapka, i. czapeczka.

Mützenmacher, czapnik.

Myrrhen, mira, y.

Myrtenbäumchen, mirt drzewko.

Myrtenwald, mirtoćina, mirtećina.

Myrten, mirtowany, a, e.

voll Myrten, mirtowy, a, e.

N.

Nabal, Nabal, niech ciał dać stacyi, I. R. 25.

Nabe am Rade, piasta.

Nabel, pępek, pka.

Naboth, Nabot.

Nach, potym, zatym, według, po, za, podług, do, ku, z.

Nach einigen Jahren, w kilka lat potym; nach deinem Gutdünken, podług woli twoiey; nach Paris reisen, do Paryża iachać; nicht nach meinem Willen, nic po moiey woli; nach Mittag zu, ku połudn owi:

Gott hat uns nach seiner Barmherzigkeit geholfen, Bóg nam z miłośierdzia dopomógł.

Nachäffen, przewrotnie naśladować.

—— ung, naśladowanie głupie.

Nachäffer, naśladowca głupi.

Nachahmen, naśladować, wyrażać; ein Schlechtes nachahmen, przewrotnie naśladować; einem Guten nachahmen, spraw naśladować czyich, podobnież

czynić sprawy.

Nachahmung, naśladowa

Nachahmer, naśladowc

Nacharten, podobnym równym być. Dem Vater nacharten, w rodzić się w oyca; nie alle Kinder arten ihren Eltern nach, nie wszy scy dzieci wradzaią się w swoich rodziców; nie wszyscy bywaią podobni swoim rodzicom

Nachbar, sąsiad, a, sąmsi

Nachbarin, sąsiadka, i.

Nachbarlich, sąsiedzki, a,

Nachbarschaft, sąsiedztwo

229.

Nachbleiben, pozostać, it: zaniechać.

Nachdem, gdy, poniewaź, jako, potym.

Nachdenken, rozważać, am domyślam się.

Nachdenken einer Sache, przemyślać o jakiey rzeczy.

Nachdenken, Nachsinnen, rozważanie, domyśl, koncept.

Nachdrücklich, rozmyślny, znamienity, Adv: rozmyślnie.

Nachdruck, skutek, mocz, powaga, waga, moc. Ohne Nachdruck, bez wagi, bez mocy, bez skuteczności; Worte ohne Nachdruck, słowa bez skutku, bez ważności, słowa nic nie ważące, słowa bezsilny, a, e.

Nachdrucken, przypierać, popychać, walům.

Nachdrücklich, ważny, poważny, Adv: wyraźnie.

Nache, Fähre, łódź, skuta.

Nacheiferer, zawistnik, naśladowca, zawistny.

Nacheiferung, zazdrość, naśladowanie zawistne.

Nacheilen, nimm, ścigać, am.

dościgam, prześladuię;
N[illegible] puię, idę za kiem.
Nachstellung, prześladowanie.
Nacheinander, jedno po drugiem, wciąż.
[illegible] drey Tage nacheinander, trzy dni wciąż. Der Gesandte alle Umstände dieses Zufalls nacheinander erzählt, gość wszystkie okoliczności tego przypadku wciąż opowiedział.
[illegible]wendlen; Lese im Felde [illegible] Ähren, Kłosów, ostat. kow zbieranie.
Nachlese[illegible]na, wety, Sc:
Nachfahren, pojachać za

kiem zstąpić.
Nachkommen, potomkowie.
Nachkommenschaft, potomność, potomki, [illegible] Nachkommen werden urtheilen, będą o tym nalepiey sądzić. [illegible] die auf dem Fuße nachfolgen, oni chcą za tobą w te tropy iść.
Nachfolge, następowanie.
Nachfolgen, naśladować, iść za kiem.
[illegible] im Amte nachfolgen, po kim na urząd nastąpić.
Nachthun, tak czynić iak y kto.
Nachfolgung, Sc, naśladowanie

szlakowanie, następo- badanie się, wypytywanie, iście po czym. nie się, dowiadywanie się, naśladowę się, szperanie dociekania
ca y, następca. Sux. tywanie się.
cisor, naśladownica. Nachforscher, inkwizytor, szpieg, badacz.
Nachfolgende, następują
cy, a, e. der Fusstapfen nachfolger, Nachfrage, die, pytanie.
poślad idący. Nachfragen, pytać, dowiadować się.
achforschen, dowiadować
się, szperunek czynić: Nachgeben, dozwalać,
[illegible] dopuszczać, pobłażać.
schen, pilnie się o co badać. [illegible]
dać. [illegible] [illegible]
und [illegible] in allem nach, dobre y
ona jest ciekawa, y o posłuszne dziecię słucha
wszystko się wypytuie. oyca we wszystkim.
Nachforschen, das, inkwizycya, badanie, [illegible]

w [illegible]órym prawie ustąpić
[illegible] nichts nachgeben
ni[illegible] tego nie słuchać.
Nachgeben, das ustąpienie.
Nachgebung, dozwolenie, poz-
wolenie.
auf Nachgebung, za dozwole-
niem.
Nachgeburth, die, błona.
Nachgedanken, zamyślanie.
Nachgeformt, wyrażony,
wykonterfetowany.
[illegible]gehen, nachfolgen, iść
z kim, naśladować kogo,
następować.
einem Gebot nachgehen,
iść za rozkazem, Den

Wollüsten nachgehen
rozkoszy szukać.
der Nahrung nachgehen
starać się o gębę, o p[illegible]
żywienie.
Nachgehung, folgend
potomny, naśladują[illegible]
Nachgehends, hernach,
potym.
Nachgelassen, pozostał[illegible]
it: dozwolony, a, e.
Nachgemachter Schlüssel
dorabiany, fałszowany kl[illegible]
Nachgericht, wety.
Nachgrübler, wynalezc[illegible]
szukacz, śladownik.
Nachgrübeln, [illegible], pewn[illegible]

inkwizycyą czynię.

Nachgrübelung, szukanie, badanie.

Nachhängen, dopuszczać, pobłażać.

Nachhochzeit, poprawiny, przenosiny.

Nachjagen, ścigać, am, gonię kogo, doścignam. den Räubern nachjagen, gonić zboyców, gonić za zboycami; haufenweise nachjagen, kupami gonić; er jagt den Flüchtigen weit nach, on za uciekaiącemi daleko goni, daleko się zapędza za niemi.

Nachjagung, die, ścignienie, pogonia za kim.

Nachkäuen, powtarzać, it: pożądać.

Nachkommen spełniać, am, czynię dość, it: opóźnić się, pozad idę. seiner Pflicht, Obliegenheit nachkommen, uczynić swoię powinność, swoy sprawić obowiązek; er kommt meinem Befehle nicht nach, on moiego rozkazu nie pełni, nie wypełnia, nie sprawia.

Nachkommen, die, potomni

ludźie, potomkowie.
Die Nachkommen sind berühmter als ihre Vorfahren, potomkowie są sławnieyśi od swoich przodków. potomność sławnieysza niż przodkowie.
Nachkommenschaft, potomstwo, potomność.
Nachkömmling, potomek, mka.
Nachlassen, popuszczać, -am, odgniewać się, odstępuję, przestaie.
Nachlassen, das, Nachlassung, popuszczanie, ustawanie, przestanek.
Nachlässig, niedbały, a, e.

niedbale, niedbało, gnuśnie, gnuśno, opieszale, opieszało, ospale, ospało, z gnuśnością, z niedbalstwem.
Nachlässigseyn, zaniedbywać, niedbale czynić.
Nachlässigkeit, niedbalstwo, a, ospalstwo.
Nachläufer, naśladowca.
— laufen, iść, biegać za kim, naśladować kogo.
Nachmachen, czynić co po kim, naśladować, pojąć co myślą.
Nachmahlen, malować po czym.

wykonterfetować.
Nachmals, potym, poslad, pozad.
Nachmarschiren, das, następowanie, nabicie.
Nachmittag, po południu.
——— zeit, po południu. wy czas, odwieczerz, odwieczerze; die ganze Nachmittagszeit spazieren, całe odwieczerze spacerować.
Nachmittägig, popołudniowy, a, e.
Nachrede, wieść, niesława, przymowka, potwarz.
Nachreden, mowić za kim, man man übel nachredet, o ktorym źle mowią.

Nachricht, oznaymienie, informacija.
einem eine gewisse Nachricht geben, dać komu pewną wiadomość o czym.
Nachrichter, kat, a.
Nachrufen, schreyen, wołać za kiem.
Nachruhm, chwalenie, ogłoszenie.
Nachsage, pogłoska, i.
——— n, powtarzać, wydać.
Nachsammlung, zbieranie po ki
Nachschlüssel, wytrych, a.
Nachschauen, patrzyć za kiem.
Nachschicken, posłać za kiem.

Nachsehen patrzyć za kiem Nachstellen, das, zasadzki
pozwolić, pozwalać, mu zasadzki zasadzanie s.
Vater nicht ihm nicht nach, Nachsteller, zasadnik.
ojciec nazbyt mu pozwala, Nächst Gott, za bozą pomo
Nachsehen, das, pobłażanie. Nächste, bliźni, niego.
Nachsingen, śpiewać po kiem. Nachstreben, zabiegać o
Nachsinnen das, rozmysł, ich starać się o co, zachodz
sinne nach, rozmyślam. Nachsuchen, poszukać, s
Nachsprechen mowić za kiem, poszukam.
wymawiać za kiem. Nacht, noc, y.
Nachspüren, dochodzić, Nachtgeschirr, urynał,
szlakować, tropić. Nachtgespenster, straszydła
Nachspürung, szukanie, nocne, poczwary nocne
śladowanie, tropienie. kasperek śpiski.
Nächst, nächst, onegdy, a. Nacht, die – hat ihn überfallen
Nachstellen, ...: zasadzać noc go zaszła, y.
się na kogo. Nachteule, die, sowa, y.

Naschhaftig, pochwytliwy, szkodliwy, a, e.
Nachthun, nachmachen, nachahmen, Jemandes Person nachahmen, wyrazić kogo podobieństwem twarzy, mowy.
Er wird niemand nachthun können; nie moc czego potrafić.
Nächtig, nocny, a, e.
Nachtigall, słowik, a.
Nachtkanne, urynał, a. wodny statek.
Nachtlager, das, nocleg, u. przenocowanie.
Nachtmahl, wieczerza pańska.
Zum — gehen, do stołu bożego iść.
Nachwünschen, życzyć sobie, pożądać.

Nachtreter, in, pachołek, sługa, służebnica.
Nachtheil, szkoda, koszt, nie pożytek.
Nachtschatten, psinki.
Nachtschwärmer, rabuś nocny, drab po nocy chodzący.
Nachtwächter, stróż w nocy.
Nachtzeug, nocny ubior.
Nachwelt, potomny świat, potomstwo, potomni ludzie.
Nacken, szyja, e. kark. w.
Nackt, nagi, a, e. goły.
Nadel, Nähnadel, igła, y. szpilka, i.
Nadelbüchse, igielnica.
Nadler, szpilkarz iglarz.
Nadelloch, das, dziurka u igły. uchou igły.

Nadelspitze, kończatość igły, szpilki.
—— koniec igły, — szpilki.
Nagel, der, gwóźdź, a.
—— Finger, paznogieć.
—— Schrauben, kołek, łka.
Nägelchen, goździk, ćwieczek.
Nahe, bliski, a, e.
Nähe, die, Nahheit, bliskość, i.
Nächste, der, bliźni.
Nächstfolgend, blisko następujący.
Nahe bey, podle, zbliska.
Nähen, szyć; Pr: szyję jesz.
Nähen, das, szycie.
Näher, bliżey.
Nährahme, krośienka.
Näpfchen, miseczka.
Nagen, gryść, ogryzać.
Nagen, das, gryzienie, ogryzanie; zgryzota, dręczenie, trapienie.
Nähern, sich, przybliżać.
Nächste, der, naybliższy a.
Name, imię, nia, nazwi...
Namenbuch, rejestr imion.
Namen eines Abwesenden prze... stau...
—— tag, mianowiny, ...
—— — begehen, imieniny obchodzić, święcić.
Namentlich, po imieniu, mianowicie, imieniem, z imienia.
Nahrhaft, zabiegły w pożywieniu; am nahrhaftesten ist die Milch, naypośilniey iest mleko.
Nähren, jemand, sich, żywić żywię, kogo. się.

Nährer, żywićiel, a
Nahrung, żywność, i;
mienie, pożywność, ży-
wienie, iadło, pożywienie,
chleb; Nahrung treiben,
dorabiać śię chleba.
Nahrung vernachläßigen,
nie dbać o chleb.
Naht, szew.
Nähterin, szwaczka.
Napf, misa, waza głęboka.
Narbe, blizna, szram.
Närbchen, Närblein, bliznaczka.
Narbicht, nadiekany, szra-
mowaty.
Narcisse, Blume, narcyszek.
von Narcissen, narcyszkowy.
Narde, szpikenarda.
Nardenbalsam, nardowy oleiek.

von Narden, nardowy.
Kat. Narr, Błazen. zna-
zum Narren haben, zażar-
tować, zabłaznować
z kogo.
Narren, wenn die Freunde,
warzec, cześ.
Narr in Schauspielen, scafzen.
Narrenrede, głupomowność.
Narrheit, błazeństwo,
Was ist das nicht für ein Narr,
co to za głupstwo człowie-
ka? jaki to głupi?
co to za głupi człowiek!
nie głupi to? a głupić
to człowiek przebog!
zum Narren werden,
głupieć, głupiem śię
stawać, ogłupieć.

— Narren muß man den Kolben lausen; głupiego trzeba nauczyć rozumu kijem.
Narrisch Adv: głupie.
Närrin, głupia.
Narrenkolben, pałka wodna.
Narrenpossen, błazeńskie mowy, rzeczy, fraszka.
— du plauderst mir lauter Narrenpossen vor, ty mi prawisz, baiesz samiuteńkie błazeństwa.
Narrentheidung, błazeństwo.
Naschen, łakocie polizować się, dotykam kosz-tuję, smakując jem.
— haft, łakotliwy Adv: wie.
Naschhaftig delikacik, specyalik wymyślnik.

obżartuch pasibrzuc : łakotniczek.
Naschmarkt, rynek zie łakoci.
Naschmaul, łakotnik łakotliwy.
Naschwerk, Zuckerbackwerk łakocie, łakotki, wet smaki, przysmaki, specyaliki.
Nase, nos, a.
Nasenband nagę-bek, kaw
Nasenbluten, krwi płynie z nosa.
— Gewächs, polyp bolak w nosie.
— haar, włosy w nozdrzach
— Spitze, noso reżeć,
— Loch, nozdrza,

l.

Nasenbein, szczurlek.
Nasentuch, chustka do nosa.
Naseweiß, nosal, szyderz, mędrek, przechera.
Naß, mokry, a, e.
Nässe, mokrość, i.
Nation, die, ród, nacya.
Nationalvölker, narodowy lud.
Natur, natura y przyrodzenie.
Natürlich, przyrodzony, a, e, naturalny.
Naturalisiren, indigenat dać, w liczbę szlachty przyiąć.
Naturell, natura, ród, a.
Natter, żmija, i.
Nebel, mgła, mgły.
Nebelicht, mglisty.
Neben, przy, wedle, oraz po, nad, z.
Nebeneinander, ieden wedle drugiego.
Nebengeschäft, robota do. paczkiem.
Nebenarbeit, dodatkowa robota.
Nebenweg, wyboy, wydroże, wybież, y.
Neckerey, szyderstwo.
Nadelfutral, igielnik, a.
Nadelküssen, poduszka.
Negotiiren, kupczyć, handlować.
Nehmen, wziąć, F. weźmie, brać, Praes. biorę, bierzesz.
Nehmen ab, ..., uymuię, ować.
—— die Mütze, zdeymuię, -mować.

Nahrungsaufhaltnung, apelotić. Żywiciel iest dawca
Nehme ein gut Exempel, iadła dawca.
wziąć dobry przykład Nahrung nierzeja.
z kogo. Neid, zazdrość, i.
— in Acht. upatrować. Neiden, zazdrościć. Gra,
Nehmen, das, in Verhaft. zazdroszczkę, czysz,
poymanie. zaytrzę, rzysz.
— in Augenschein, ogląd. Neider, zazdrościciel.
danie czego. Neidisch, zazdrościwy, a, e
Nehmen sich in Acht mieć się — zazdrośnie, zazdro
na pieczy. ściwie, zazdrośliwie
— das, wzięcie, przyzna z zazdrości.
wanie sobie branie po: Neige, die, nega, auf die
dezmowanie się, po: — na schyłku, na nied
dięcie się, nabieranie. Dno łagier, fusy, gosz
Nehmung, wzięcie. na dnie osiadły.
Nehren, żywić, Wesp: zy: Neigen, nachylić Fr: na
wię wilz. chylę, lisz Fr: nachyla
Nahrer, żarmiciel a, Kłaniacie.

Neigung, nachylanie, nakłonienie.
Nein, nie.
Neiße, Nissa miasto w Śląsku.
Nelke, Naegelein, goździk, a.
Nelken kraut, goździki kramne.
Nämlich, zwłaszcza.
Nennen, nazywać F. nazowię, wiesz. Fr. nazywam; mianować, przezywać, przezwać, wymienić to jest, po imieniu nazwać, das nenne ich Narrenpossen, ja to nazywam błazeństwami.
— ung, nazywanie, mianowanie nazwanie przezywanie, przezwanie, wymienienie.
Nenner, mianownik, a.
Nennung, die, nazwanie.
Nerven, żyła sucha, voller Nerven, żyłowaty, kleine Nerve żyłka.
Nessel, pokrzywa; y.
— tuch, muślin musselin, u.
Nest, gniazdo, a.
Nestel, wstęga, rzemyk, wstążka.
Nestchen, gniazdko a.
Nett, ozdobny, wytworny.
— ładnie, pięknie, czysto, chędogo, ładną mowić ładną.
Nettheit, der Rede, gładkość mowy.

Netze, sieć, i.
Netzen, wässern, moczyć:
St: moczę, czysz.
Netzgarbel, torbki łowcze, taszka ptasznicza.
Netzleine, siatka, linka.
Netzstricker, siatkarz, a.
Neu, nowy, a. e.
Neugierig, ciekawy, lubiący nowiny.
Neuerung, Neugierigkeit, Nowność, chciwość.
Neujahrsgabe, Geschenk, kolęda.
— Tag, nowe lato, rok.
Neuling, nowak, a.
zum Neujahr gehen, po kolędzie chodzić.

Neugebacken frischbrot, świeży, a. e. z nowego chleb, świeżo pieczony.
Neujahrswunsch, nowo letne, różne powinszow.
Neumarkt, nowe miasto.
Neumond, nów księżyca.
Neugeboren, nowonarodz.
Neukommende, nowotny, a.
Neulich, niedawny, a.
— onegdy, niedawno.
— niedawniuteńko, pierwiuteńko teraz, co dopiero tylko, co tylko.
Neun, dziewięć.
Neunaug, minog, a.
Neunhundert, dziewięćset.
Neunzehn, dziewiętnaście.

N/2.

Neunzigjährig, dziewięćdziesiąt letni.

Neun und neunzig, dziewięćdziesiąt y dziewięć.

Neutral, niestronny, obojętny, bezstronny, nie wdający się.

Neutralität, niestronność, obojętność, bezstronność, do stron się nie wdawanie.

Nouveautés, nowalia.

— renoviren, odnowić się.

Nicht, nie.

— allein, sondern auch, nie tylko, ale też.

— anders, nie inaczey.

— achten, nicht ~~achten~~ beachten

achten, niedbać, am.

— im geringsten, bynamniey.

— destoweniger, tym mniey.

Nicht im Geringsten, by szoty.

— unerheblich, nie lada.

Nichtig, marny, a, e.

Nichtigkeit, marność, próżność, nikczemność, nieważność, daremność.

Nichts, nic.

— nichtswürdig, niczego nie godny, nic nie wart.

— nutz, nic pewo.

— weniger, nie mniey.

Nicken, kiwać, am, mrugać.

Nikolaus, Mikołay.

Nie niemalen, nimmer, niegdy.

Niederlage, niżnia kasznia

Niederbeugen, na doł giąć.

— bücken, schylić się.

Niederdrücken, potłumić, F. potłumię, misz.

Niederfallen, upaść. nikczemny, podły,
Niedergang, zachód, u. mitręga.
— hauen, pościeć. Niedertreten, podeptać
Niederknieen, uklęknąć. Niedlich, delikatny, fpe-
— kommen, zlec, porodzić. cyalny, wyśmienity.
— lage, porażka klęska. Niederung, rozpadlina
— länder, niederlanczyk. Niedrig, niski, a, e.
— land, niski kray, Olendry. Niedrigkeit, niskość.
Niederlassen, spuścić. Niemals, nigdy.
— lausitz, niżnia łużacyia. Niemand, żaden, a, e.
— legen, położyć, F. Nießbrauch, zażywanie in-
położę, żysz. trat z dobr.
— machen, zabiiać. Niesen, kichać, Praes:
Niedermetzeln, wymordować, kicham, kichnąć.
trupem położyć, pora- — ung, kichanie.
żić na głowę. Nieswurzel, ciemierzyca
Niederreißen, obalić, roz- żywokost, kostywał.
rzucić, rozrzucić. Niet nit albo kołek który
Niederträchtig, błahy, lichy głowienskę brzytwową w
trzonku trzyma

N 47.

Niete, kartka biała.	Noth, Nothwendigkeit, Noth:
Nieten, nitować, albo ćwiekiem	durft, nędza, potrzeba.
przytwierdzać.	Nothhelfer, wybawiciel, a.
Niemals, nigdy.	Nonne, mniszka, i.
Nippen, zkosztować.	Nordisch, północny.
Nirgends, nigdzie.	Nordostwind, wiatr północno
Nisten, das, gnieżdżenie, gniazd	wschodny.
do stanie.	Nordpol, północnyobrót.
Niß in haaren, gnida, y.	Nordwestwind, północno za.
voller Nisse, gnidziste a, e.	chodni wiatr.
Nobilitiren, nobilitować,	Nordwind, wiatr od północy.
szlachcicem uczynić.	Norwegen, Norwegia.
Nobleße, szlachta, y.	Nota bene, znaczek.
Noch, ieszcze.	Notarius pisarz, a.
— — mals, ieszcze raz.	Noten, noty muzyczne.
Nothdürftiglich, potrzebnie.	— — buch, partesy.
Nothzüchtiger, gwałciciel, a.	Nöthig, potrzebny, a.
Nothzüchtigung, zgwałcenie,	Nöthigen, przymusić. F.
— — t, zgwałcony, a, e.	przymuszę, się Fr.

przymuszam; muśic przy. dać, przyniewolic, śilić, przysilać, przysilić.
Nöthig haben, potrzebować, użyć.
Notificiren, oznaymiać, oznaymić, dać znać, ogłośić, ogłaszać.
Notiren, naznaczyć, ko. notować.
November, listopad.
Nüchtern, trzyźwy, a, e.
——— Mensch, wstrzemięźliwy człowiek.
——— Mund, czczą gęba.
Nüchternheit, trzeźwość, i.
——— im Essen, Trinken, skromność w iedzeniu y piciu.

Nürnberg, Norenberga.
Nudel, kloseck, nudle.
Null, cyfra nul.
——— unwichtig, nieważny nieplatny.
Nun, teraz.
Nunmehr, teraz zaś iuż
Nur einzig allein, tylko, tylko sam, sama.
Nuß, orzéch, a. Fr.
Welsche Nuß, orzéch laskowy, włoski.
von Nußbäumenen Holz, z orzechowego drzewa.
Nußbrecher, łomisz, orzech.
Nußkern, jądro orzéchow.
Nüßlein, orzészek.
Nußschalen, łupiny orzéchowe.

Nütze, pożyteczny, użyteczny, zdatny, pożytek przynoszący, zysk przynoszący.

Nützen, zdać się.

Nutzen, Nutzbarkeit, pożytek, tku.

Nützlich, pożyteczny, a, e.

Nutzung, używanie.

O.

Ob, czy, czyli.

Obacht, uzgląd, ądu, uwaga.

Obgleich, obschon, choć, chociaż, acz.

Oben, na górze, na wierzchu.

von oben, zgóry.

Ober, oberst, und drüben ist, z wierzchni, a, e.

Oben an sitzen, siedzieć naywyżey.

Oben an stehen, na czole stać.

Obendrauf, ieszcze nad to.

Oben gemeldt, wyżey wspomniony.

Oben drüber, nad.

Oben hin, lada jako, niedbale.

Oberbaum, powąż.

Oberbett, pierzyna wierzchnia.

Oberhand haben, górę mieć.

Oberhaupt, wódz, a, głowa, przywodnik, przywodca, y.

Oberleder, przyszwa.
Oberstelle, pierwsze mieysce.
Oberster, pułkownik.
Oberstleutenant, podpułkownik, a.
Obgleich, chociaż, lubo, choć.
Obhut, opieka, obrona; zastawa; bronienie, zasłonienie.
Oblat, opłatek, tka.
Obligation, obligacya.
Obliegenheit, powinność.
Obligiren, obowiązać.
Obrigkeit, zwierzchność, i.
Obschon, choć, lubo, chociaż.
Obst, owoc, u.
Obstgarten, sad, u.
Occupation, trudność, i. zabawa.

Occupiren, opanować, z[...]chać, zabrać, wziąć w osiadłość.
Occupirt, ich bin, sehr zu[...], trudno mi.
Ochs, wół, u.
Ochsenbraten, wołowina piec[...]
— fleisch, wołowina.
Ochsenmarkt, wołowe targ[...] wisko, wołowy targ.
Ochsenzunge, ozór, a.
October, październik, u.
Oder, albo, lub, abo.
Oder, die, Odra.
Oede, pusty, opuszczony, pustką stoiący, pustko leżący.
Oeffentlich, publicznie

...iawnie, pospolicie, pow-	Offenbahren, oznaymić,
szechnie, głośno.	F. oznaymię, misz.
...ffnung, otworzenie.	Fr. oznaymuję, jesz.
Oel, oliwa, y, oleiek.	Offenherzig, otwarcie.
— baum, drzewo oliwne.	Offentlich, jawnie.
...lmühle, oliwny młyn.	Official, oficyał.
Oels, oels, miasto w Śląsku.	Officier, oficer, a,
Oesterreich, Austryia.	urzędnik woyskowy,
— — er, Austryak.	Oft, często.
Ofen, budzin, a; piec, a.	Ohe, owiy, ja.
— hocker, piecuch, a.	Ohmeise, Ameiss, mrowka, i.
— krücke, kosior, a.	Ohne, bez, procz, krom, okrom.
— loch, czeluście.	Ohne, ob ich's, chyba.
Offen, otworzony, a, e.	Ohne zweifel, bez pochyby,
Adv: otworem, otwarto.	bezwątpienia.
Offenbahrung, obiawienie,	Ohngeachtet, chociaż, choćiaż.
ziawienie.	Ohngefehr, trefunkiem.
Offen stehen, otworem stać.	— — z przygody, z tre...

sunka, z przydania, przypadkiem.
Ohnmacht, mdłość, i.
Ohnmächtig, mdły.
Ohn Unterlaß, bez przestanku.
Ohr, ucho.
Ohrengehänk, zausznica, kulczyk.
Ohrenweh, boleść uszu, bolenie ucha.
Ohrenwinkel, uście w uchu, uście słuchowe.
Ohrwurm, uszek, szka.
Ohrfeigen, pw: zbijać ko mugębe, policzkować.
Olau, Oława.
Oliven, oliwa, owoc oliwnego drzewa.
Olmütz, Ołomuć, a.
O je, ale co.
Oper, opera.
Oppeln, opol, a.
Opfer, ofiara, y.
Opfern, ofiarować, u.
Orangerie, oranżerya
Oration, oracya, y.
Orden, order, u. stan rycerzów, kawalerów.
Ordentlich, porządnie.
Ordiniren, święcić.
Ordre, przepis, ukaz,
Orden, zakon, u.
Ordensbruder, zakonnik
Ordnen, szykować
Ordnung, porządek, a. ładu, rząd, u.

573.

Organist, organista, na organach grający. | Ostwind, wiatr od wschodu słońca.
Orgel, organy. pl: | Ostindianische Compagnie, Ostindyiskie towarzystwo.
Original, oryginał, własna ręka, pisanie własney ręki. | Otter, żmija, i.
Orgelbauer, organista, organy robiący. | Oval, długowato okrągły.
Orgeltreten, das, deptanie organ. | Oxford, oxfonia, oxford, u.
Orgeltreter, kalkant. | P.
Orient, Morgenland, Oryent, wschód. | Paar, para.
Orientalisch, Orientalski, a, e, wschodni. | Paaren, parzyć.
Orleans, Aurelia. | Pabst, Papież, a, oyciec święty.
Ort, mieysce, a. | Pacht, arenda, dzierżawa.
Orkan, wielka noc. | Pack, paka, pęk, u.
 | Packen sich, poyść precz.
 | Padua, Padew.
 | Palast, Pałac, u.

Palisade, palisada pal.
Palmbaum, palmowe drzewo.
Pantherthier Ryś. a.
Pantoffel, pantofla, y.
Pantoffelmacher, pantoflarz.
Panzer, pancerz.
Pappe im Unterfutter. pardać.
Papagey, Papuga y.
Papier, papier, u.
— händler, Müller, papiernik.
Papiermühle, papiernia.
Pappe, papka klaystu, u.
Pappel, ślaz, u.
Pappen klaystrować, kleić.
Päckchen, pakiecik. a.

Pappelbaum, topola.
Paradebett, katafalk.
Parat gotowy.
Paradies, ray, ju.
Pardon, pardon, u.
Parchent barchan.
Paris, Paryż a.
Parmesankäse, parmezan.
Parterre, posadzka, pl u, podłoga.
Passage, przeprawa, przeyście, przechod. prz iazd, u.
Pastete, pasztet u.
Passen, zdawać się, zda się, zgadzać się.
Passion, pasyia namiętność.

Paßport, paszport, u. list przechodni.

Pastinak, pasternak, u.

Pathe, krzesny oyciec.

Pathin, krzesna matka.

Patrone, ładunek, nku. naboy, a nabicie.

Patrontasche, patrontasz, u. kaleta żołnierska naboczna.

Pause, pauza, ustanie,

Pauken, kotły.

Pech, smoła, y.

— kranz, smolany wieniec.

Peinigen, męczyć, Praes: męczę, czysz.

Peitsche, bicz, a.

Pelz, skóra, kożuch, a.

Pension, pensyia, i.

Pennal, piórnik.

Pergament, pargamin.

Pergamentener, pergaminu.

Perle, perła y.

Perlenhändler, perłowy kupiec, handlujący perłami.

Perlenkrämer, perłami handluiący.

Perlenmutter, perłowa macica.

Perücke, peruka.

Perückenmacher, kędziornik, perukarz.

Persianer, Persyanin.

Person, osoba y.

in Person, [illegible] w personie.

Persönlich, osobiście.

Pest, Pestilenz, mór, morowe powietrze.

Pestbeule, karbunkuł.

[illegible] mein Buch [illegible]

257

Dom

Sa